

Risbo

Research-Training-Consultancy

Erasmus

Marokkaanse Nederlanders 2011

**De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering
en criminaliteit in 22 gemeenten (meting 2)**

J. de Boom

P. van Wensveen

A. Weltevrede

P. Hermus

Y. Seidler

M. van San

Marokkaanse Nederlanders 2011

**De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering
en criminaliteit in 22 gemeenten (meting 2)**

J. de Boom

P. van Wensveen

A. Weltevrede

P. Hermus

Y. Seidler

M. van San

Marokkaanse Nederlanders 2011
De positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en
criminaliteit in 22 gemeenten (meting 2)

**Auteurs: J. de Boom, P. van Wensveen, A. Weltevrede, P. Hermus
Y. Seidler en M. van San**
Rotterdam: Risbo, Erasmus Universiteit.

Oktober 2011

Secretariaat Risbo
Erasmus Universiteit Rotterdam
Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
tel.: 010-4082124
fax: 010-4081141

**© Copyright Risbo. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze
uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan
ook zonder voorafgaande toestemming van de Directie van het
Instituut.**

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Methode	6
1.3	Leeswijzer	7
1.4	Opbouw van het rapport	8
Hoofdstuk 2	Demografie en Migratie	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Bevolkingssamenstelling	9
2.3	Geslacht	13
2.4	Generatie	14
2.5	Leeftijd	15
2.6	Burgerlijke staat en huishoudensamenstelling	17
2.7	Buitenlandse migratie	19
Hoofdstuk 3	Onderwijs	21
3.1	Inleiding	21
3.2	Gebruikte begrippen en databron	21
3.3	Leerlingen en deelnemers	24
3.4	Nieuwe voortijdig schoolverlaters	27
3.5	Onderwijs 2005-2010	32
Hoofdstuk 4	Arbeid en Uitkering	35
4.1	Inleiding	35
4.2	Gebruikte begrippen en databronnen	35
4.3	Werkzoekenden	36
4.4	Uitkeringen	46
Hoofdstuk 5	Criminaliteit	57
5.1	Inleiding	57
5.2	Gebruikte begrippen en databron	57
5.3	Verdachten 2010	59
5.4	Verdachten 2006-2010	69
5.5	Pleegcarrière	70
5.6	Aard van de criminaliteit	71

Inhoudsopgave

Bijlage bij hoofdstuk 2	73
Bijlage bij hoofdstuk 3	79
Bijlage bij hoofdstuk 4	83
Bijlage bij hoofdstuk 5	93
Begrippenlijst	101
Technische toelichting	107

1.1 Inleiding

Met een groot deel van de Marokkaans-Nederlandse jongeren gaat het goed, zij boeken goede resultaten in het hoger en wetenschappelijk onderwijs en doen het goed op de arbeidsmarkt. Een ander deel van deze jongeren heeft echter nog steeds met achterstanden te maken. Zij zijn oververtegenwoordigd in de registratie van voortijdig schoolverlaters, werkzoekenden, uitkeringsontvangers en verdachten. Het Rijk en 22 gemeenten werken in de 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicojongeren' samen om de problemen aan te pakken en deze oververtegenwoordiging te reduceren.

Voor de betrokken gemeenten en het Rijk is het belangrijk dat de ontwikkelingen in hun gemeenten kunnen worden gevolgd, onderling vergeleken en gerelateerd aan de gekozen aanpak. Daarom is besloten om de positie van Marokkaans-Nederlandse jongeren op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit, jaarlijks in kaart te brengen zodat alle gemeenten over actuele en gelijksoortige cijfers beschikken.

In 2010 heeft Risbo een nulmeting (over het jaar 2009) uitgevoerd voor de gemeenten die zijn aangesloten bij de Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicojongeren. In de voorliggende rapportage worden de resultaten van de eerste vervolgmeting over het jaar 2010 beschreven. Voor de kernaspecten voortijdig schoolverlaten, werkloosheid, uitkeringsafhankelijkheid en criminaliteit wordt er tevens ingegaan op de ontwikkeling van deze aspecten ten opzichte van de situatie in 2009.

De monitor geeft een cijfermatig beeld van de positie van Marokkaanse Nederlanders op bovengenoemde aspecten. Om de resultaten in perspectief te kunnen plaatsen wordt er daarnaast ook gerapporteerd over andere grote bevolkingsgroepen.

In dit rapport worden geen verklaringen gegeven voor de vaak achtergestelde positie van Marokkaans-Nederlandse jongeren. Interpretatie van de cijfers vergt echter enige nuance. Zo moet gerealiseerd worden dat de sociaal economische uitgangspositie van Marokkaanse (en andere niet-westerse) migranten en hun kinderen vaak minder gunstig is dan die van westerse migranten en autochtonen. In combinatie met verschillen in de gezinssituatie, opvoeding en taalbeheersing van de ouders kan dit er voor zorgen dat Marokkaanse kinderen ten opzichte van autochtone kinderen met een achterstand in het

basisonderwijs instromen en hier ook in het vervolg van de schoolloopbaan hinder van ondervinden. Ook voor de oververtegenwoordiging van Marokkaanse Nederlanders in de verdachtenregistraties worden in dit rapport geen verklaringen geboden. In diverse onderzoeken is echter aangetoond dat voor criminaliteit onder etnische minderheden (groten)deels algemene verklaringen van toepassing zijn.¹ Zo zijn zowel voor Marokkaanse als voor autochtone Nederlanders sociaaleconomische factoren, opvoeding en gebrek aan sociale controle belangrijke verklarende factoren voor crimineel gedrag. Doordat deze factoren vaker voorkomen bij Marokkaanse dan bij autochtone Nederlanders, komt ook crimineel gedrag bij deze groep vaker voor. Kortom het voorliggende rapport laat alleen de cijfers zien maar gaat niet in op mogelijke interpretaties en verklaringen van de resultaten.

1.2 Methode

Het achterliggende doel van het monitorsysteem is betrouwbare en actuele informatie op te leveren over de maatschappelijke positie van Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten² behorende tot het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren' om zo de voortgang van de verschillende aanpakken te kunnen monitoren.

De monitor is gebaseerd op informatie uit bestaande registratiesystemen zoals de registratie van personen in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA), de registratie van leerlingen in de Basisregistratie Onderwijs (BRON) en registraties van verdachten van misdrijven in het Herkenningsdienststelsel (HKS) van de politie. De gegevens zijn opgevraagd bij de bronnen die uit het oogpunt van uniformiteit van de gegevens en haalbaarheid het meest geschikt waren. Essentieel in de monitor is dat de gegevens op persoonsniveau zijn opgevraagd en gekoppeld. Dit maakt het onderzoek flexibel en geeft de mogelijkheid dwarsverbanden te leggen tussen de informatie uit de diverse bronnen. De monitor sluit qua methodiek aan bij de werkwijze die sinds 2007 in Rotterdam wordt gevolgd en bij de werkwijze van de nulmeting van vorig jaar. Met het oog op de privacy van de betrokkenen zijn de persoonsgebonden nummers met behulp van een encryptieprogramma en een unieke code aan de bron versleuteld zodat ze niet meer terug te herleiden zijn naar personen (zie figuur 1.1). Pas na versleuteling van de identificerende persoonsnummers werden de bestanden met persoonsgegevens geleverd aan Risbo. Risbo heeft

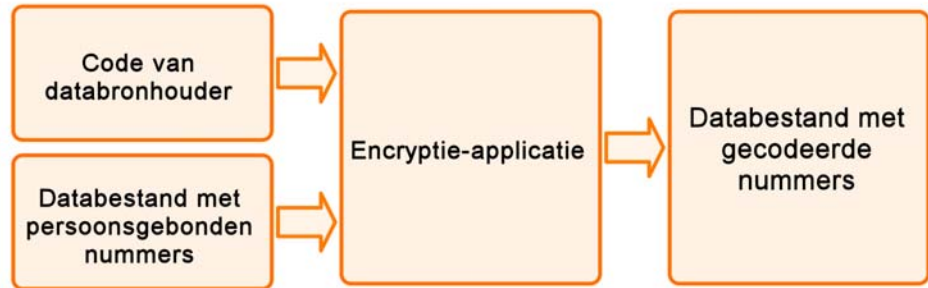
---

¹ Zie bijvoorbeeld Jaarrapport integratie 2009, SCP 2009.

² Het betreft de gemeenten: Amersfoort, Amsterdam, Culemborg, Den Haag, Ede, Eindhoven, Gorinchem, Gouda, Helmond, Leiden, Lelystad, Maassluis, Nijmegen, Oosterhout, Roosendaal, Rotterdam, Schiedam, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Utrecht, Veenendaal, Zeist.

vervolgens de uit de diverse bronnen afkomstige gegevens op basis van het versleutelde persoonsnummer aan elkaar gekoppeld. Deze gegevens zijn ten slotte omgewerkt tot een voor onderzoeksdoeleinden geschikt onderzoeksbestand waarop de benodigde analyses zijn uitgevoerd.

Figuur 1.1: Versleutelingproces persoonsgebonden nummers

1.3 Leeswijzer

Om de leesbaarheid van het rapport te vergemakkelijken en eventuele onduidelijkheden te voorkomen worden in deze leeswijzer enkele punten toegelicht.

Deze monitor gaat in op de situatie van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten van het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicojongeren'. In dit rapport worden deze gemeenten kortweg de 22 gemeenten genoemd.

In het rapport gebruiken we in navolging van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) zoveel mogelijk de term Marokkaanse Nederlanders in plaats van Marokkanen. De definitie van Marokkaanse Nederlander sluit echter naadloos aan bij de door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gehanteerde definitie voor Marokkaan. Een Marokkaanse Nederlander is een in Marokko geboren persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland geboren is (eerste generatie) of een in Nederland geboren persoon van wie de moeder in Marokko is geboren of, in het geval de moeder in Nederland is geboren, de vader in Marokko is geboren (de tweede generatie).³ In de tabellen en figuren worden Marokkaanse Nederlanders om praktische reden met de kortere term 'Marokkaans' aangeduid. Dit geldt eveneens voor de overige onderscheiden groepen.

³ Voor uitzonderingen en specificaties zie: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=315>

In het rapport wordt nog een groot aantal andere begrippen gebruikt. Voor een volledig overzicht van de in dit rapport gehanteerde begrippen en definities verwijzen we naar de begrippenlijst.

In de figuren in deze rapportage worden niet alleen de resultaten voor Marokkaanse Nederlanders gepresenteerd maar, om de resultaten in perspectief te kunnen plaatsen, ook voor andere herkomstgroepen en de totale bevolking van de 22 gemeenten. Naast Marokkaanse Nederlanders onderscheiden we Antilliaanse, Surinaamse en Turkse Nederlanders. De overige migranten en hun nakomelingen worden samengenomen in twee categorieën te weten: 'overig niet-westers' voor migranten (en hun nakomelingen) uit de niet-westerse landen en 'westers' voor migranten (en hun nakomelingen) uit de westerse landen. Ten slotte onderscheiden we autochtone Nederlanders.

In een aantal figuren worden de 22 gemeenten met elkaar vergeleken. In deze figuren zijn de gemeenten gerangschikt op basis van de absolute omvang van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de gemeente.

In de meeste figuren worden percentages weergegeven en beschreven. Deze moeten echter met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, aangezien ze soms gebaseerd zijn op een klein aantal personen. Dit geldt met name wanneer er voor een kleine gemeente uitgesplitst wordt naar herkomstgroep en verdere achtergrondkenmerken. In de tekst worden derhalve op diverse plaatsen ook aantallen genoemd. Voor een volledig overzicht van absolute aantallen, de populatieomvang, verdere uitsplitsingen etc. wordt verwezen naar de tabellen in de bijlagen bij de hoofdstukken. Aantallen en percentages worden alleen gepresenteerd als de populatie groter is dan 5.

1.4 Opbouw van het rapport

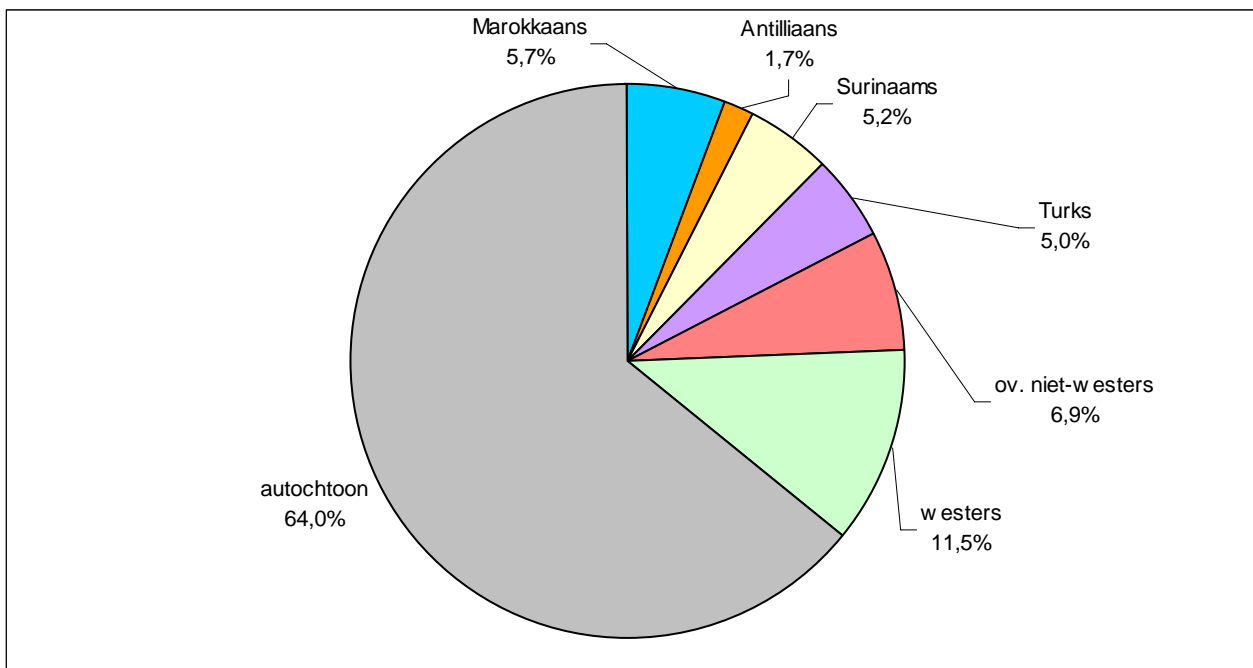
In deze monitor wordt informatie gepresenteerd over migratie en demografische kenmerken (hoofdstuk 2), onderwijspositie en voortijdig schoolverlaten (hoofdstuk 3), arbeid en uitkeringen (hoofdstuk 4) en criminaliteit (hoofdstuk 5). In hoofdstuk 5 wordt tevens ingegaan op de vraag of en in welke mate factoren, zoals bijvoorbeeld voortijdig schoolverlaten en uitkeringsafhankelijkheid, samenhangen met criminaliteit. Deze monitor gaat in op de situatie van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten van het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicojongeren' in 2010. Samen met voorliggend rapport verschijnt er een deelrapport voor elk van de 22 gemeenten afzonderlijk.

2.1 Inleiding

Om inzicht te krijgen in de omvang en samenstelling van de groep Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten van het samenwerkingsverband aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren zetten we in dit hoofdstuk hun demografische kenmerken en hun migratiegeschiedenis uiteen. Allereerst gaan we in op de (relatieve) omvang van de groep Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten en op de groei van deze bevolkingsgroep in de periode 1996-2010. Vervolgens besteden we aandacht aan de verhouding tussen het aandeel mannen en vrouwen, de verdeling naar eerste en tweede generatie, de leeftijdsverdeling, de verdeling naar burgerlijke staat en de huishoudensamenstelling. Om een en ander in perspectief te plaatsen maken we hierbij steeds een vergelijking met de totale bevolking in de 22 gemeenten en andere grote herkomstgroepen (Antilliaanse, Surinaamse en Turkse Nederlanders). We besluiten het hoofdstuk met een schets van de omvang van de immigratie en emigratie van Marokkaanse Nederlanders in de periode 1996-2010.

2.2 Bevolkingssamenstelling

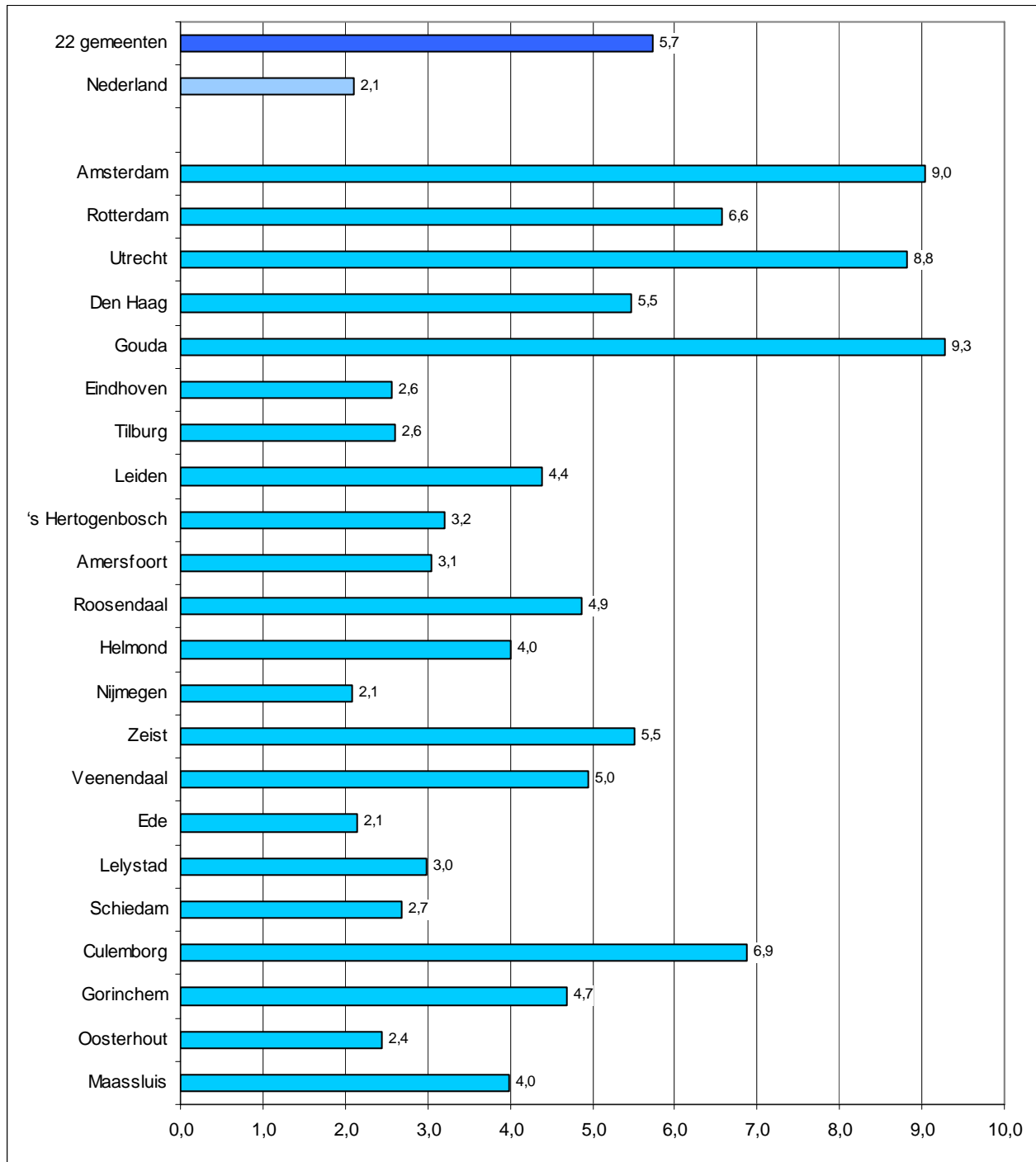
Per 1 januari 2010 tellen de 22 gemeenten ruim 3,9 miljoen inwoners (zie tabel b2.1 in de bijlage bij dit hoofdstuk). Hiervan zijn er 223.489 (5,7 procent) van Marokkaanse herkomst. Zij vormen hiermee de grootste (niet-westerse) herkomstgroep in de 22 gemeenten, gevolgd door de Surinaamse (5,2 procent), de Turkse (5,0 procent) en de Antilliaanse herkomstgroep (1,7 procent). Nederland heeft per 1 januari 2010 bijna 16,6 miljoen inwoners. Hiervan zijn er 349.005 (2,1 procent) van Marokkaanse herkomst. Een groot deel van de Marokkaanse Nederlanders woont dus in één van de 22 gemeenten.

Figuur 2.1: Bevolking naar herkomstgroep, 1 januari 2010 (in procenten van de totale bevolking)

Bron: GBA, bewerking Risbo

De omvang van de groep Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten loopt sterk uiteen. Amsterdam heeft het grootste aantal Marokkaanse Nederlanders (69.438). Bijna een derde van de Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten woont in Amsterdam. Op geruime afstand volgen Rotterdam (38.982), Utrecht (27.067) en Den Haag (26.780). In Oosterhout (1.326) en Maassluis (1.257) zijn de aantallen Marokkaanse Nederlanders in absolute termen het kleinst (zie ook tabel b2.2 in de bijlage). In figuur 2.2 zien we hoe groot de groep Marokkaanse Nederlanders is in verhouding tot de totale bevolking in de verschillende gemeenten. De 22 gemeenten in figuur 2.2 zijn gerangschikt op basis van de absolute omvang van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de gemeenten. Gouda heeft in relatieve zin het grootste aandeel Marokkaanse Nederlanders (9,3 procent). Nijmegen en Ede hebben het kleinste aandeel Marokkaanse Nederlanders (beide 2,1 procent).

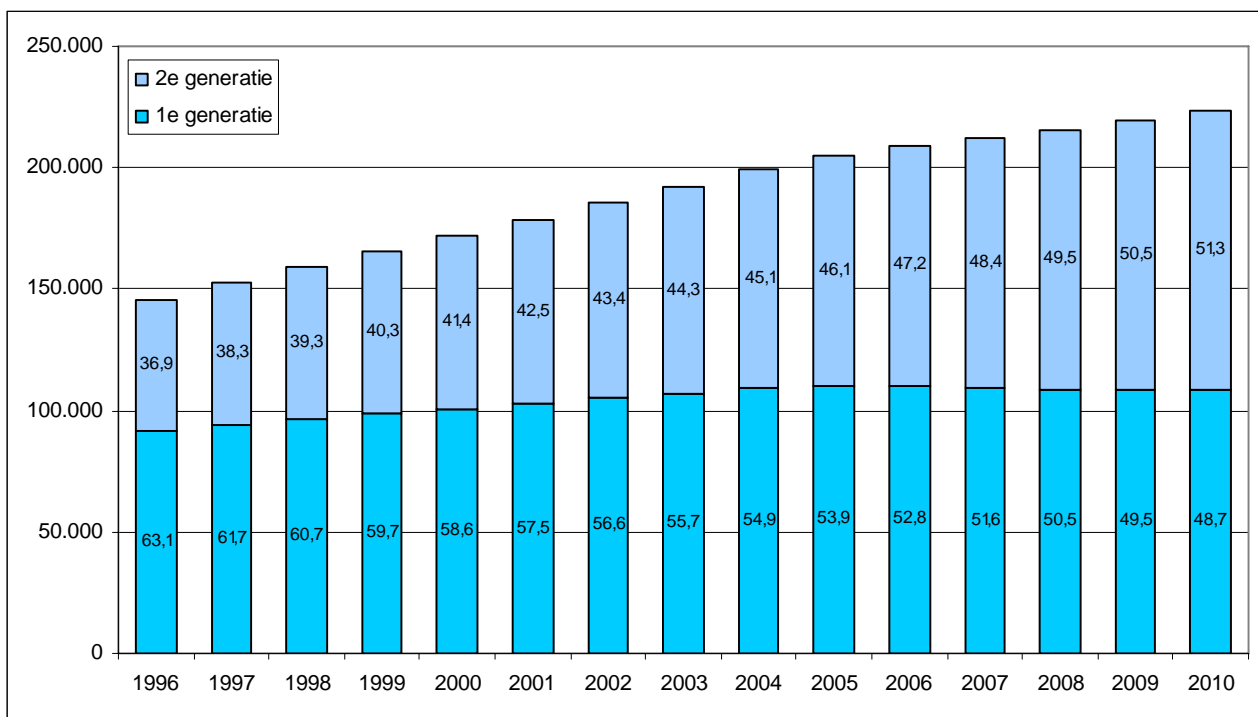

Figuur 2.2: Aandeel Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten, 1 januari 2010 (in procenten van de totale bevolking)

Bron: GBA, bewerking Risbo

Marokkaanse Nederlanders 1996-2010

Het aantal Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten vertoont een gestage groei. In 1996 woonden er ruim 145.000 Marokkaanse Nederlanders. In 2010 zijn dat er ruim 223.000, dit is een toename van ongeveer 50 procent in een periode van 14 jaar (zie figuur 2.3).

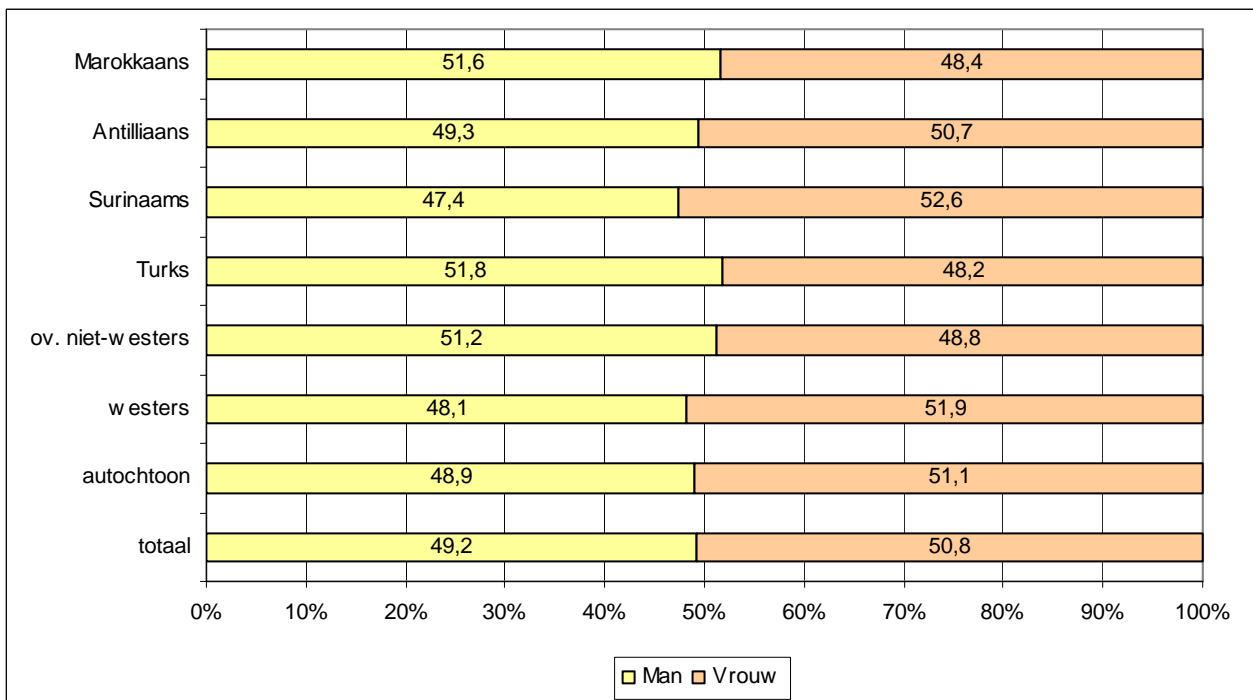

Figuur 2.3: Marokkaanse Nederlanders 1996-2010, per 1 januari (absolute aantallen en procentuele verdeling naar generatie)

Bron: CBS, statline

2.3 Geslacht

Van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten is 48,4 procent vrouw en 51,6 procent man (zie figuur 2.4). Hiermee wijkt de groep enigszins af van de totale bevolking waarvan 50,8 procent vrouw en 49,2 procent man is.

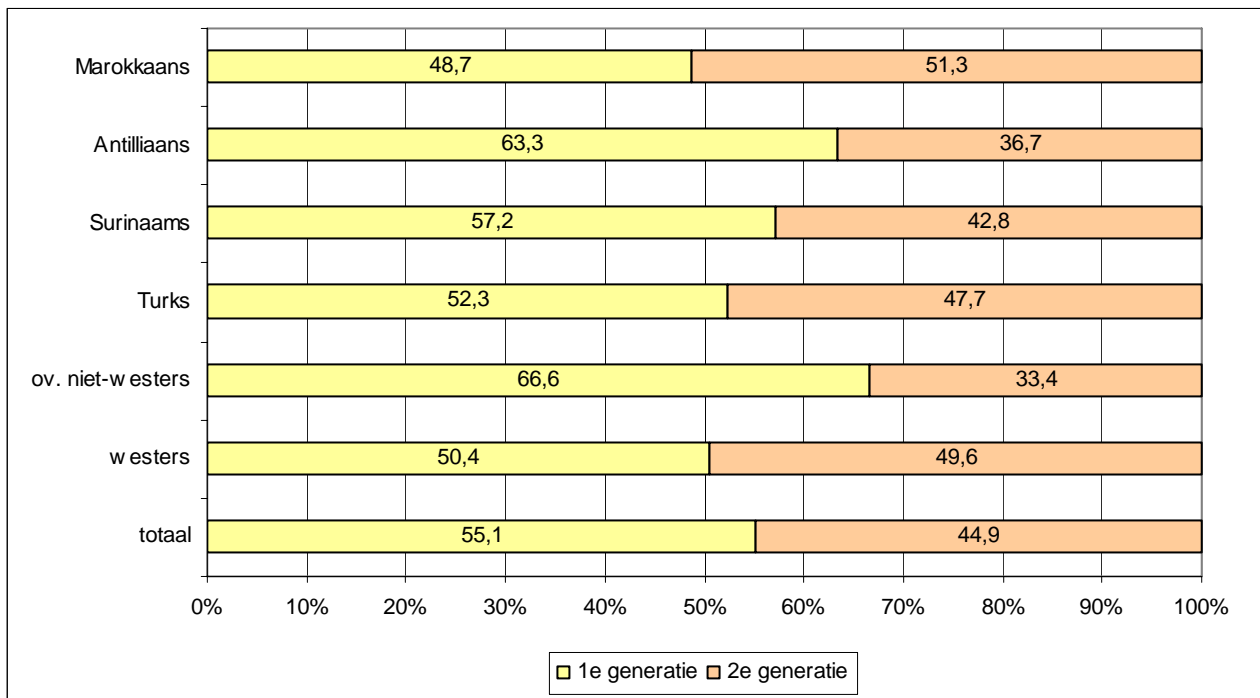

Figuur 2.4: Bevolking naar geslacht, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: GBA, bewerking Risbo

2.4 Generatie

In figuur 2.5 wordt de bevolking uitgesplitst naar eerste en tweede generatie. Personen die niet in Nederland, maar in het herkomstland geboren zijn, worden tot de eerste generatie gerekend. In Nederland geboren personen met één of twee in het herkomstland geboren ouders worden tot de tweede generatie gerekend (zie ook begrippenlijst). Van de Marokkaans-Nederlandse inwoners van de 22 gemeenten is 48,7 procent geboren in het herkomstland en 51,3 procent in Nederland. Het aandeel van de tweede generatie Marokkaanse Nederlanders is groot in vergelijking met de diverse onderscheiden bevolkingsgroepen, waarvan gemiddeld 44,9 procent van de tweede generatie is. Het aandeel van de tweede generatie binnen de Marokkaans-Nederlandse bevolking is de afgelopen 14 jaar sterk gegroeid van 36,9 procent in 1996 naar 51,3 procent per 1 januari 2010 (zie figuur 2.3).

Figuur 2.5: Bevolking naar generatie, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

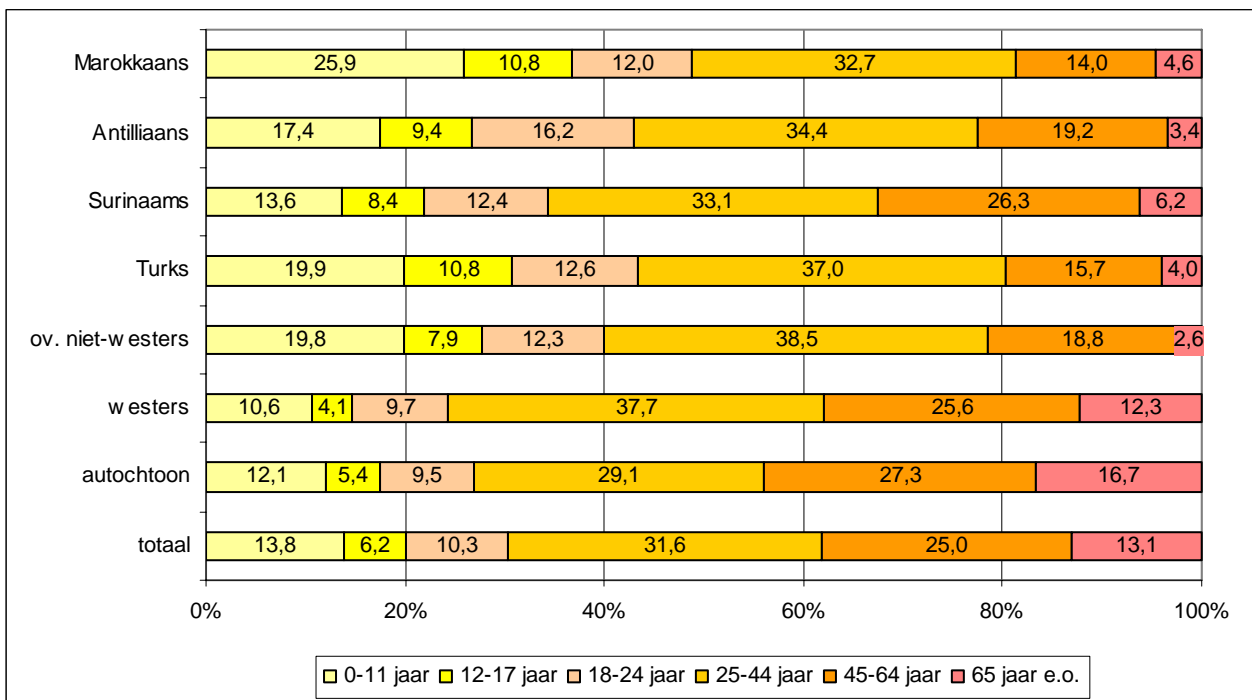
Bron: GBA, bewerking Risbo

2.5 Leeftijd

In figuur 2.6 wordt de leeftijdsopbouw van Marokkaans-Nederlandse inwoners van de 22 gemeenten vergeleken met de andere herkomstgroepen. De Marokkaans-Nederlandse bevolking is relatief jong. In vergelijking met de andere onderscheiden herkomstgroepen hebben zij het grootste aandeel minderjarigen (0 t/m 17 jaar). Ruim een kwart van de Marokkaans-Nederlandse bevolking is jonger dan twaalf jaar (25,9 procent). Dit verschilt sterk van de totale bevolking waarvan 13,8 procent jonger is dan twaalf jaar. Ook het aandeel 12 t/m 17-jarigen is veel groter dan gemiddeld (10,8 procent versus 6,2 procent).

Van de Marokkaans-Nederlandse bevolking is slechts een klein deel 65 jaar of ouder (4,6 procent). Het aandeel 65-plussers in de totale bevolking is 13,1 procent. Ook bij de andere onderscheiden niet-westerse herkomstgroepen is het aandeel 65-plussers klein in vergelijking met de totale bevolking van de 22 gemeenten.

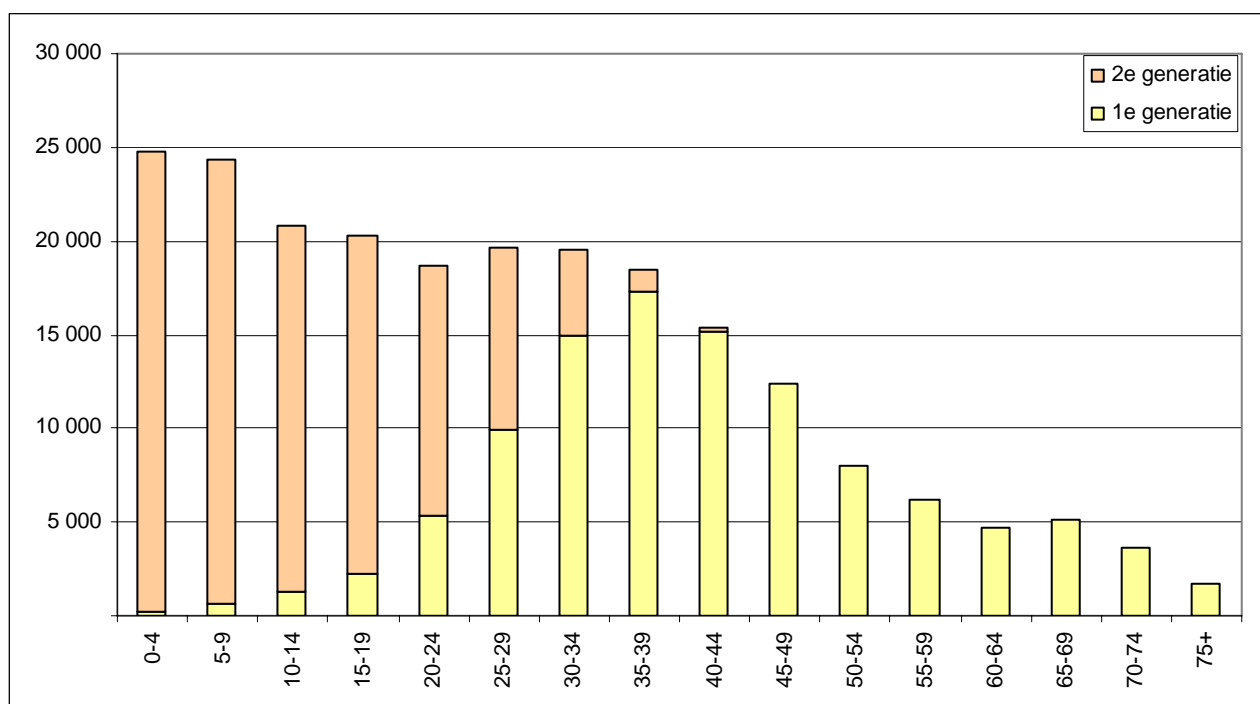

Figuur 2.6: Bevolking naar leeftijd, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: GBA, bewerking Risbo

Figuur 2.7 laat zien dat er een sterke samenhang is tussen leeftijd en generatie; hoe hoger de leeftijd, hoe groter het aandeel van de eerste generatie migranten.

Het overgrote deel van de Marokkaans-Nederlandse jeugd is in Nederland geboren (tweede generatie). In de leeftijdsgroep 25 t/m 29 jaar is de eerste generatie groter dan de tweede generatie. Onder de Marokkaanse Nederlanders van 40 jaar en ouder is het aandeel van de tweede generatie verwaarloosbaar.

Figuur 2.7: Marokkaanse Nederlanders naar leeftijd en generatie, 1 januari 2010 (in absolute aantallen)

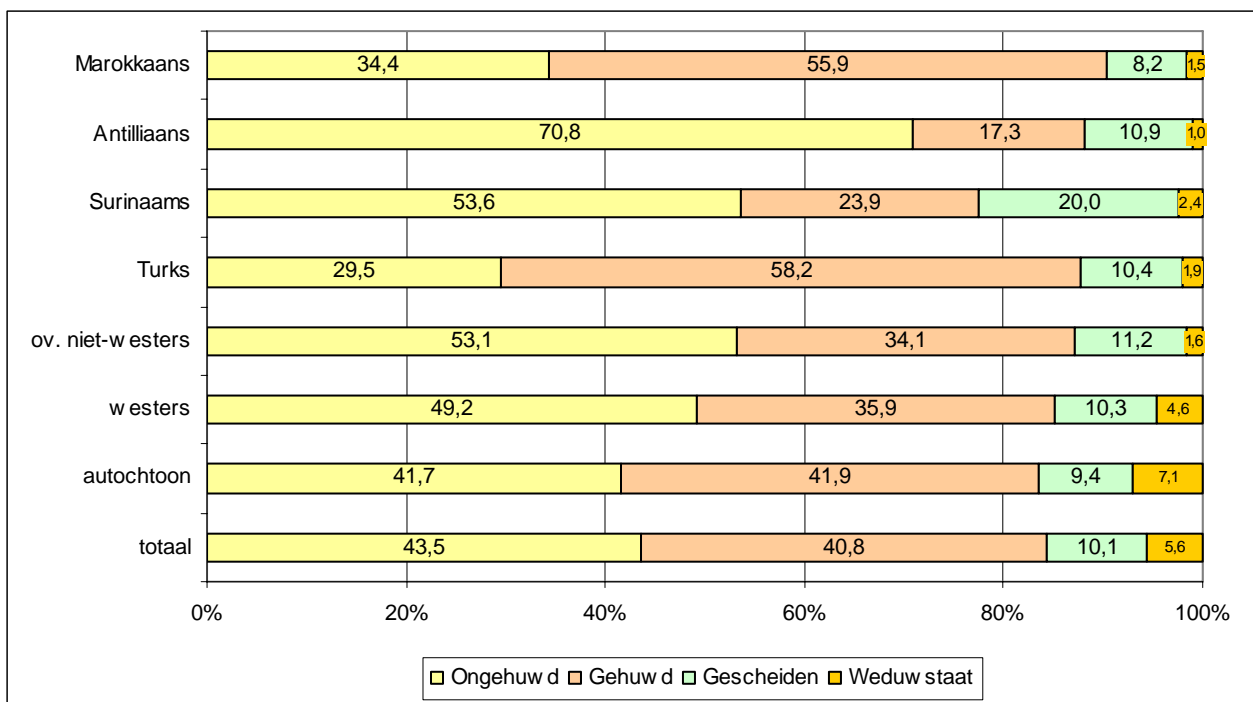
Bron: GBA, bewerking Risbo

2.6 Burgerlijke staat en huishoudensamenstelling

Burgerlijke staat

Van alle inwoners van de 22 gemeenten van 16 jaar en ouder is 43,5 procent ongehuwd, 40,8 procent gehuwd en de rest gescheiden (10,1 procent) of weduwe/weduwenaar (5,6 procent) (zie figuur 2.8). Bij de Marokkaans-Nederlandse bevolking zien we een heel ander beeld. Het aandeel ongehuwden onder Marokkaanse Nederlanders is kleiner dan gemiddeld. Ruim een derde van de Marokkaans-Nederlandse bevolking is ongehuwd (34,4 procent), een ruime meerderheid (55,9 procent) is gehuwd. Het aandeel personen dat gescheiden is (8,2 procent), is kleiner dan het gemiddelde onder alle inwoners van de 22 gemeenten. Het percentage weduwen/weduwenaars ligt met 1,5 procent aanzienlijk lager dan gemiddeld.

Het kleine aandeel weduwen/weduwenaars in de migrantengroepen komt onder andere door de leeftijdsopbouw van de migrantengroepen (zie figuur 2.6). Aangezien de migrantengroepen relatief minder ouderen kennen dan gemiddeld, is het aandeel weduwen/weduwenaars logischerwijze kleiner dan gemiddeld.

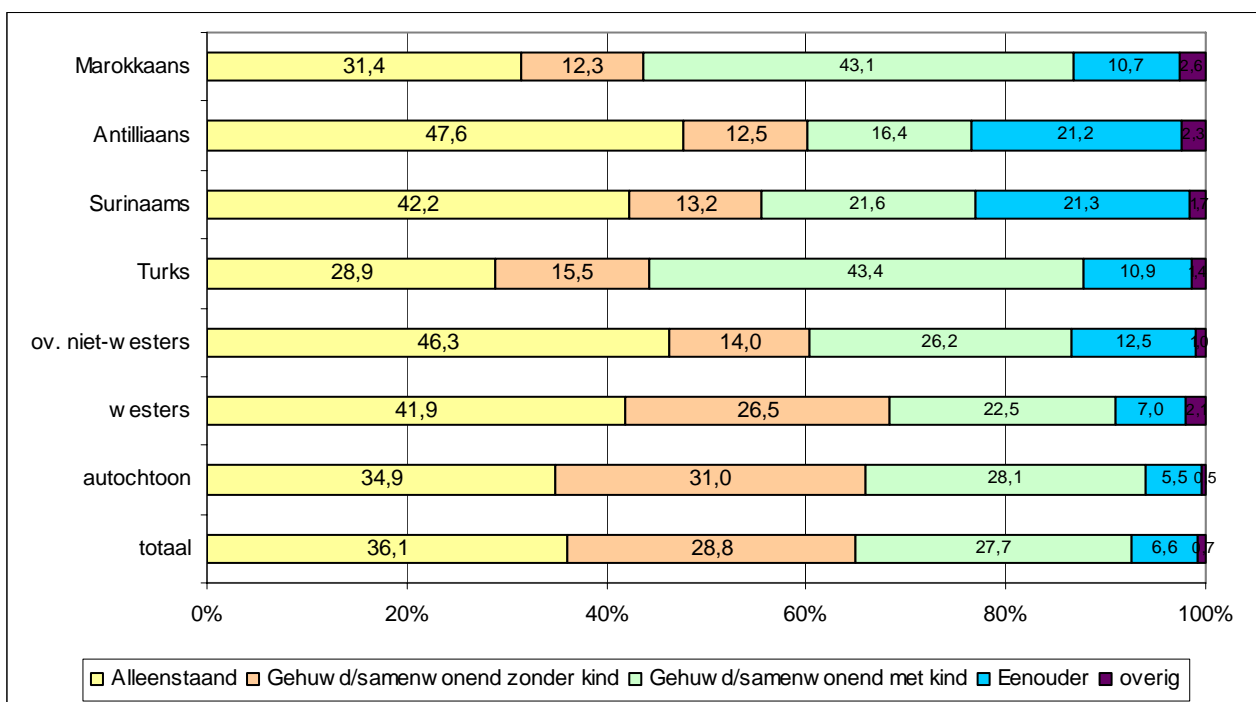
Figuur 2.8: Bevolking (16 jaar en ouder) naar burgerlijke staat, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: GBA, bewerking Risbo

Huishoudensamenstelling

Per 1 januari 2010 zijn er in Nederland bijna 7,4 miljoen huishoudens.⁴ Van dit totaal aantal huishoudens is 36,1 procent een eenpersoonshuishouden, 28,8 procent een (al dan niet gehuwd) paar zonder kinderen en 27,7 procent (een al dan niet gehuwd) stel met kinderen. Van alle Nederlandse huishoudens is 6,6 procent een eenouderhuishouden (zie figuur 2.9).

Onder de Marokkaans-Nederlandse huishoudens is het aandeel (echt)paren met kinderen opvallend hoog: 43,1 procent van de Marokkaans-Nederlandse huishoudens is een (echt)paar met kinderen. Het aandeel (echt)paren zonder kinderen is met 12,3 procent opvallend laag. Het aandeel alleenstaanden is in vergelijking met het gemiddelde ook relatief iets kleiner (31,4 procent onder Marokkaanse Nederlanders versus 36,1 procent onder de totale bevolking). Het aandeel eenoudergezinnen is onder Marokkaanse Nederlanders ten slotte iets hoger dan gemiddeld (10,7 procent versus 6,6 procent gemiddeld).

Figuur 2.9: Bevolking in Nederland naar huishoudensamenstelling, 1 januari 2010 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

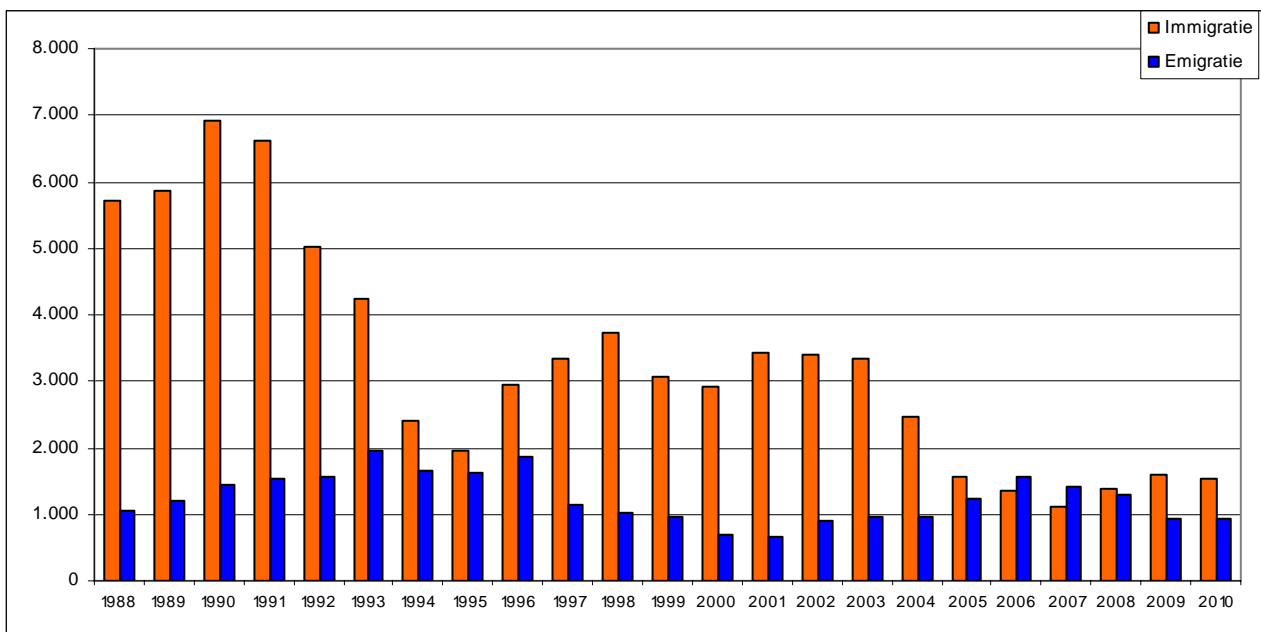
Bron: CBS Statline, bewerking Risbo

⁴ De huishoudensamenstelling wordt niet in de Gemeentelijk Basis Administratie (GBA) geregistreerd. Om hier iets over te kunnen zeggen moet er een aantal kenmerken worden gecombineerd. Dit is echter uitermate lastig en gemeenten hanteren hiervoor geen uniforme standaard. Voor een aantal van de 22 gemeenten is helemaal geen informatie bekend over de huishoudensamenstelling. De in deze paragraaf gepresenteerde informatie is daarom gebaseerd op landelijke gegevens van het CBS.

2.7 Buitenlandse migratie

In figuur 2.10 wordt de immigratie en emigratie van Marokkanen sinds 1988 weergegeven. Met immigratie bedoelen we hier de vestiging van Marokkanen vanuit het buitenland in de 22 gemeenten, met emigratie het vertrek van Marokkanen vanuit de 22 gemeenten naar het buitenland.

In de periode 1988-1993 is de immigratie het hoogst. Op het hoogtepunt (in 1990) vestigden zich 6.932 Marokkanen in de 22 gemeenten. Na een sterke afname in 1994 en 1995, volgde er een lichte stijging vanaf 1996. Vanaf dit jaar tot en met 2004 komen er gemiddeld ongeveer 3.200 Marokkanen naar de 22 gemeenten. In de jaren erna neemt de immigratie weer af. In 2009 komen 1587 Marokkanen naar en vertrekken er 944 Marokkanen. De emigratie stijgt vanaf 1988 tot ongeveer 2.000 personen in 1993, blijft dan enkele jaren stabiel om vervolgens vanaf 1997 af te nemen tot 657 emigranten in 2001. Door een lichte toename in de emigratie na 2001 en de relatief lage immigratie is er in 2006 en 2007 sprake van een klein vertrekoverschot (respectievelijk 216 en 307 personen). In 2010 vestigen 1.547 Marokkanen zich in de 22 gemeenten en vertrekken er 937 Marokkaanse Nederlanders vanuit de 22 gemeenten naar het buitenland.

Figuur 2.10 : Buitenlandse migratie van Marokkanen, 1988-2010 (in absolute aantallen)

Bron: CBS, statline

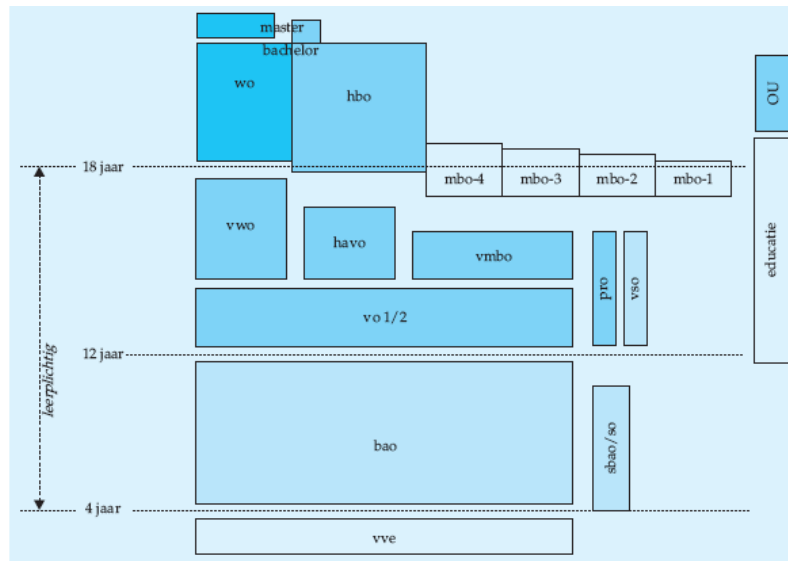
3.1 Inleiding

Een goede opleiding is belangrijk voor de latere positie op de arbeidsmarkt. Een laag opleidingsniveau leidt in het algemeen tot geringere arbeidsmarktkansen, zowel in termen van participatie als het niveau waarop men werkzaam wordt. In paragraaf 3.2 wordt eerst kort ingegaan op de gebruikte begrippen en de databron. Vervolgens staan we in paragraaf 3.3 stil bij de positie van jongeren in de leeftijd 12 t/m 22 jaar in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Een van de hoofddoelstellingen van het beleid is het terugdringen van voortijdig schoolverlaten onder Marokkaanse Nederlanders. In paragraaf 3.4 presenteren we cijfers over nieuwe voortijdig schoolverlaters in het schooljaar 2009/2010. We bekijken of (en zo ja in welke mate) er een oververtegenwoordiging is van Marokkaans-Nederlandse nieuwe voortijdig schoolverlaters ten opzichte van de totale bevolking van de 22 gemeenten en of zich hierin ten opzichte van het schooljaar 2008/2009 veranderingen hebben voorgedaan.

3.2 Gebruikte begrippen en databron

Leerlingen, deelnemers en voortijdig schoolverlaters

In paragraaf 3.3 rapporteren we over jongeren in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar in het voortgezet onderwijs (vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en hoger onderwijs (ho). De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het bekostigde onderwijs. Jongeren die particulier onderwijs volgen blijven buiten beschouwing. In dit hoofdstuk gebruiken we voor jongeren die onderwijs volgen in het algemeen de term leerlingen. Leerlingen die een mbo-opleiding volgen worden ook wel aangeduid als deelnemers. In schema 3.1 is, ter verduidelijking van de gebruikte termen en de niveaus het Nederlandse onderwijsstelsel schematisch weergegeven.

Bron: OCW.

bao	basisonderwijs	so	speciaal onderwijs
bbl	beroepsbegeleidende leerweg	vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
bol	beroepsopleidende leerweg	vo	voortgezet onderwijs
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs	vso	voortgezet speciaal onderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs	vve	voor- en vroegschoolse educatie
mbo	middelbaar beroepsonderwijs	vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
OU	Open Universiteit	wo	wetenschappelijk onderwijs
pro	praktijkonderwijs		
sbao	speciaal basisonderwijs		

Schema 3.1: Het Nederlandse onderwijsstelsel

Bron: CBS

In paragraaf 3.4 gaan we in op nieuwe voortijdig schoolverlaters (vsv-ers). Onder de nieuwe vsv-ers worden alle leerlingen van 12 t/m 22 jaar verstaan, die in een schooljaar zonder startkwalificatie (diploma van havo, vwo of mbo met minimaal niveau 2) het onderwijs verlaten. Voor de berekening van het percentage nieuwe vsv-ers is het aantal nieuwe vsv-ers in het schooljaar 2008/2009 gedeeld door het totaal aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar in de gemeente per 1 januari 2009 en vermenigvuldigd met 100.

Data

De in dit hoofdstuk gepresenteerde onderwijsgegevens zijn gebaseerd op registraties in de Basisregistratie Onderwijs (BRON) en aangeleverd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Alle leerlingen in het bekostigd voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs staan in BRON geregistreerd.

Voorlopige cijfers

In maart is het aantal voortijdig schoolverlaters van voorgaand schooljaar bekend. Deze gegevens hebben de status 'voorlopig' omdat het gaat om gegevens die zijn aangeleverd door de onderwijsinstellingen, maar nog niet zijn gecontroleerd door een accountant. Door de accountantscontrole en door inschrijfmutaties die met terugwerkende kracht worden verwerkt, kunnen er verschillen ontstaan tussen de voorlopige en definitieve cijfers. De definitieve cijfers zijn steeds in oktober bekend. Een voorbeeld: de voorlopige vsv-cijfers van schooljaar 2009/2010 zijn in maart 2011 bekend en worden in oktober 2011 definitief vastgesteld.⁵ In dit rapport presenteren we de voorlopige cijfers. Dit geldt zowel voor de cijfers van het schooljaar 2008/2009 als die van het schooljaar 2009/2010.

Koppeling

Nieuwe voortijdig schoolverlaters in het schooljaar 2008/2009 en 2009/2010 zijn op basis van het versleutelde burgerservicenummer (BSN) gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2009 en 2010. Indien het nummer in een van de bestanden niet bekend is, kan er geen koppeling worden gemaakt. Jongeren waarvan geen nummer bekend is, zijn in onderstaande tabellen dus niet opgenomen. Ook jongeren die in de loop van 2010 vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in een van de betrokken gemeente zijn komen wonen, vallen buiten onderstaande analyses. De in dit hoofdstuk gepresenteerde cijfers kunnen daardoor licht afwijken van eerder door DUO gepresenteerde cijfers.

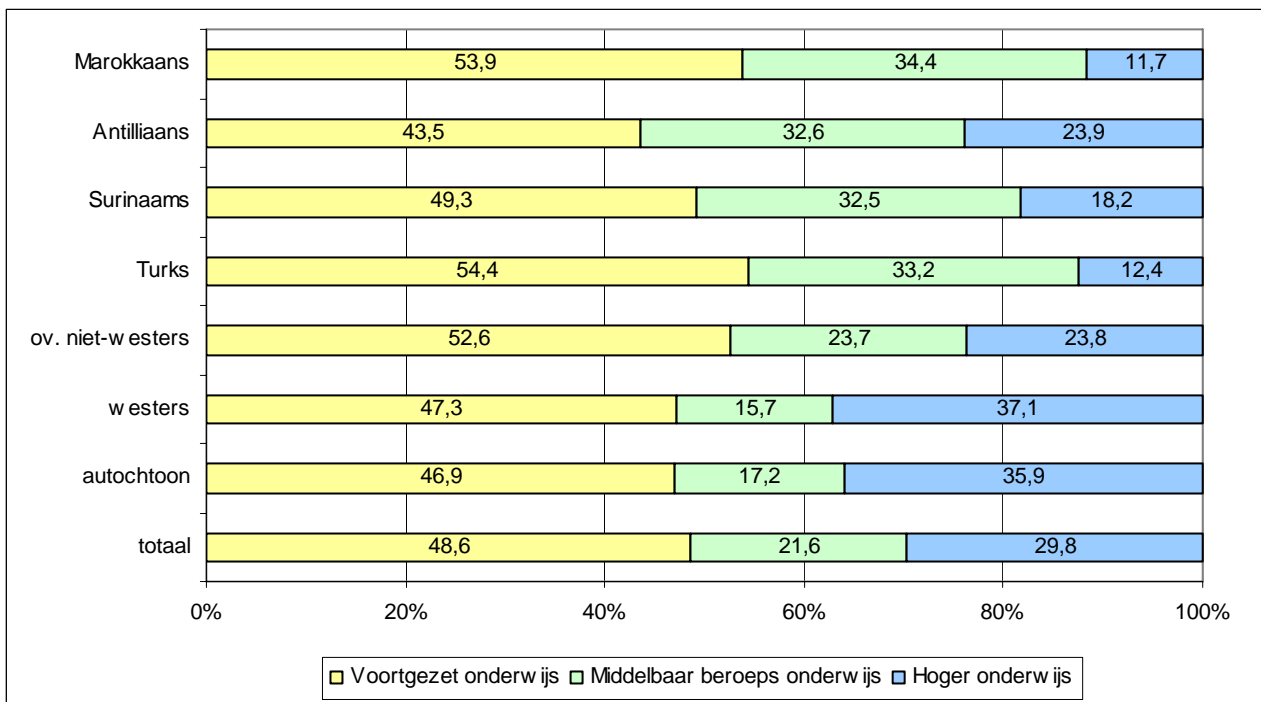
---

⁵ OCW (2010). *Handleiding vsv-cijferproducten*, p. 17

3.3 Leerlingen en deelnemers

Figuur 3.1 gaat in op de positie van 12 t/m 22-jarige jongeren in het bekostigde onderwijs. We zien dat iets minder dan de helft van de leerlingen in de 22 gemeenten voortgezet onderwijs volgt (48,6 procent), ruim een vijfde volgt middelbaar beroepsonderwijs (21,6 procent) en de overige 29,8 procent volgt hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs.⁶

Voor de Marokkaans-Nederlandse bevolking zien we een ander beeld. Het aandeel Marokkaans-Nederlandse leerlingen dat voortgezet onderwijs volgt (53,9 procent) is iets groter dan van de totale groep leerlingen in de 22 gemeenten. Een relatief groot deel volgt een mbo opleiding (34,4 procent). In het hoger onderwijs zijn de Marokkaans-Nederlandse leerlingen ondervertegenwoordigd; slechts 11,7 procent van de 12 t/m 22-jarige leerlingen volgt hoger onderwijs.

Figuur 3.1: Leerlingen in het voortgezet onderwijs, mbo en hoger onderwijs naar etnische herkomst, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

⁶ Een deel van de 12-jarige (en ook 13-jarigen) volgt nog basisonderwijs. Hierover is in de monitor geen informatie beschikbaar.

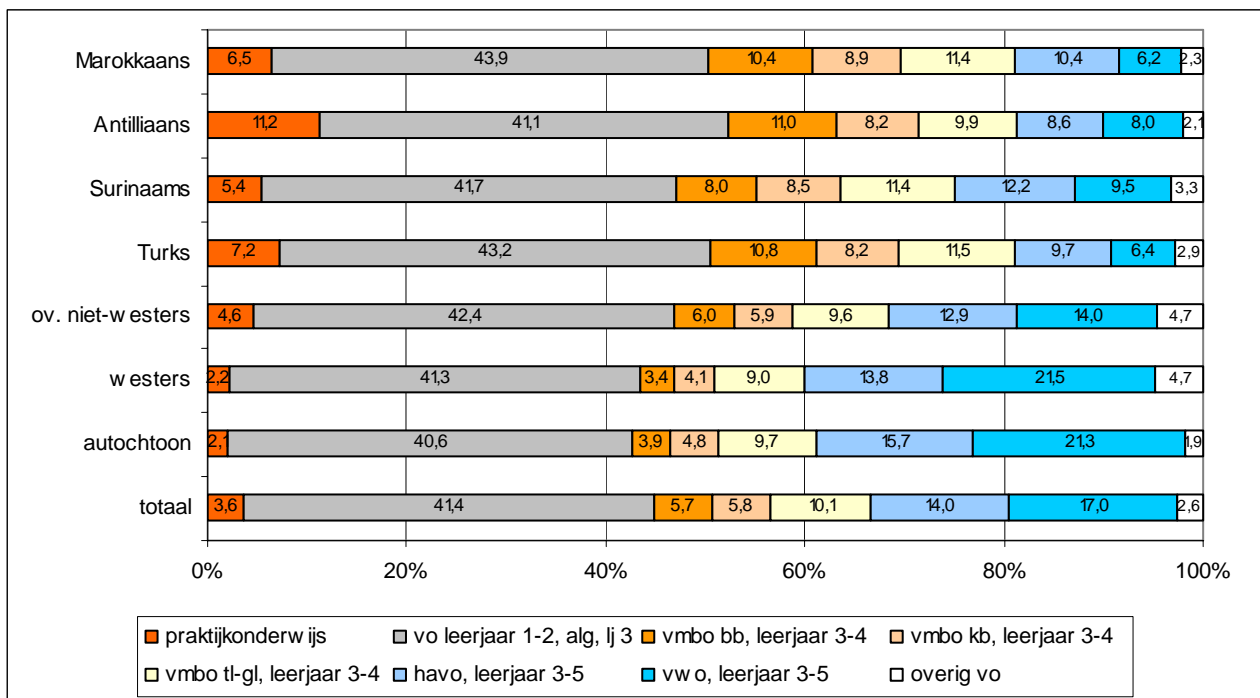
3.3.1 Marokkaans-Nederlandse leerlingen in het voortgezet onderwijs

In figuur 3.2 wordt per herkomstgroep aangegeven welk deel van de leerlingen praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo volgt.⁷

Uit figuur 3.2 wordt duidelijk dat een bovengemiddeld groot deel van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in de 22 gemeenten praktijkonderwijs volgt (6,5 procent tegenover 3,6 procent gemiddeld). Het praktijkonderwijs is bestemd voor leerlingen die niet in staat zijn om een diploma te behalen in het vmbo. Het beoogt de leerlingen op te leiden voor zeer eenvoudig werk op de arbeidsmarkt. Stages zijn daarbij een essentieel onderdeel.

Onder jongeren van Marokkaanse herkomst is het aandeel vmbo-ers in de laagste leerweg (de basisberoepsgerichte leerweg) met 10,4 procent hoger dan onder de totale groep leerlingen uit de 22 gemeenten (5,7 procent).

We zien verder dat van de totale groep vo-leerlingen 14,0 procent in de bovenbouw van de havo zit en 17,0 procent in de bovenbouw van het vwo. Onder Marokkaans-Nederlandse jongeren liggen deze percentages lager, namelijk op respectievelijk 10,4 en 6,2 procent.

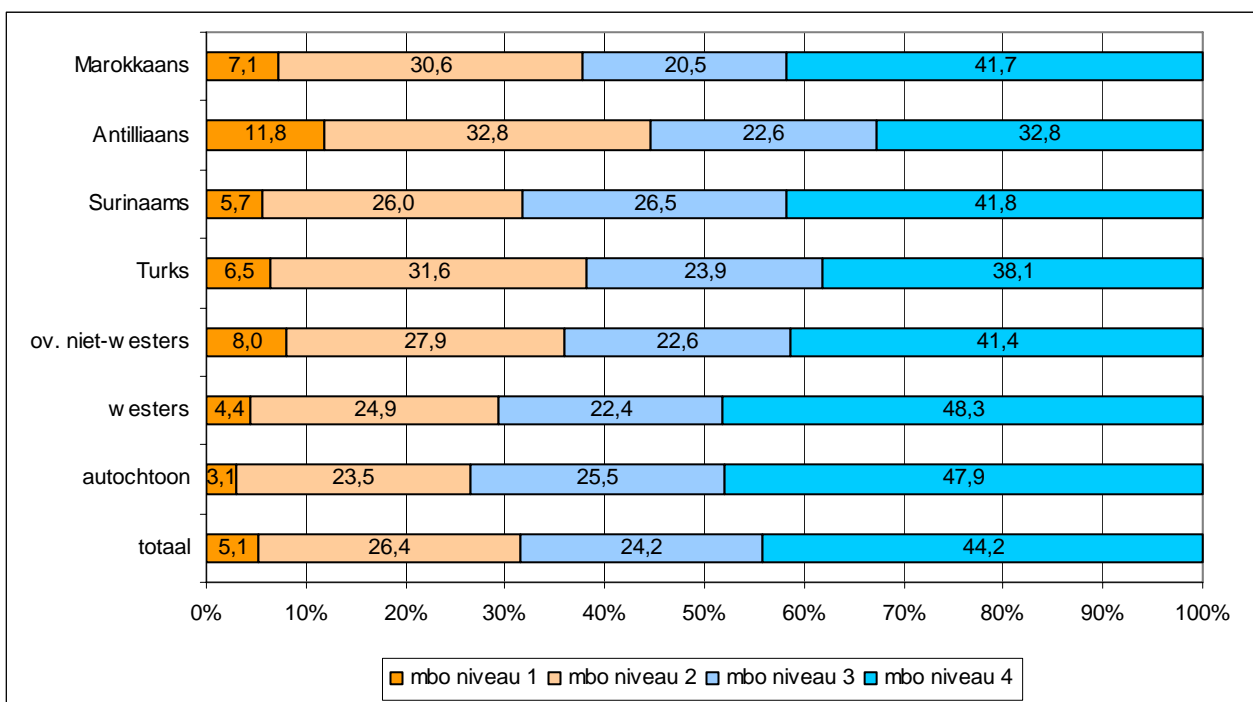
Figuur 3.2: Leerlingen in het voortgezet onderwijs naar onderwijsniveau en etnische herkomst, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

⁷ Leerlingen in het speciaal onderwijs zijn in deze figuur buiten beschouwing gelaten. Het speciaal onderwijs is voor leerlingen met een functiebeperking (zie schema 3.1). Hierover is in de monitor geen informatie beschikbaar.

3.3.2 Marokkaans-Nederlandse deelnemers in het mbo

Figuur 3.3 heeft betrekking op schoolgaande jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 22 jaar in het mbo. Het mbo kent met name in de beroepsbegeleidende leerweg een aanzienlijk aantal deelnemers dat ouder is dan 22 jaar. Deze blijven hier buiten beschouwing omdat er geen gegevens over beschikbaar zijn. In figuur 3.3 zien we dat het niveau waarop Marokkaans-Nederlandse deelnemers mbo onderwijs volgen ongeveer overeen komt met het niveau van alle deelnemers in het mbo in de 22 gemeenten. Van de Marokkaans-Nederlandse deelnemers in het mbo volgt 7,1 procent een assistent-opleiding, dat wil zeggen een opleiding op het laagste niveau binnen het mbo. Dit percentage is iets hoger dan het gemiddelde van 5,1 procent. Het grootste deel, namelijk 41,7 procent van de Marokkaans-Nederlandse deelnemers volgt een mbo opleiding op het hoogste niveau (niveau 4). Dit percentage is iets lager dan het gemiddelde van 44,2 procent.

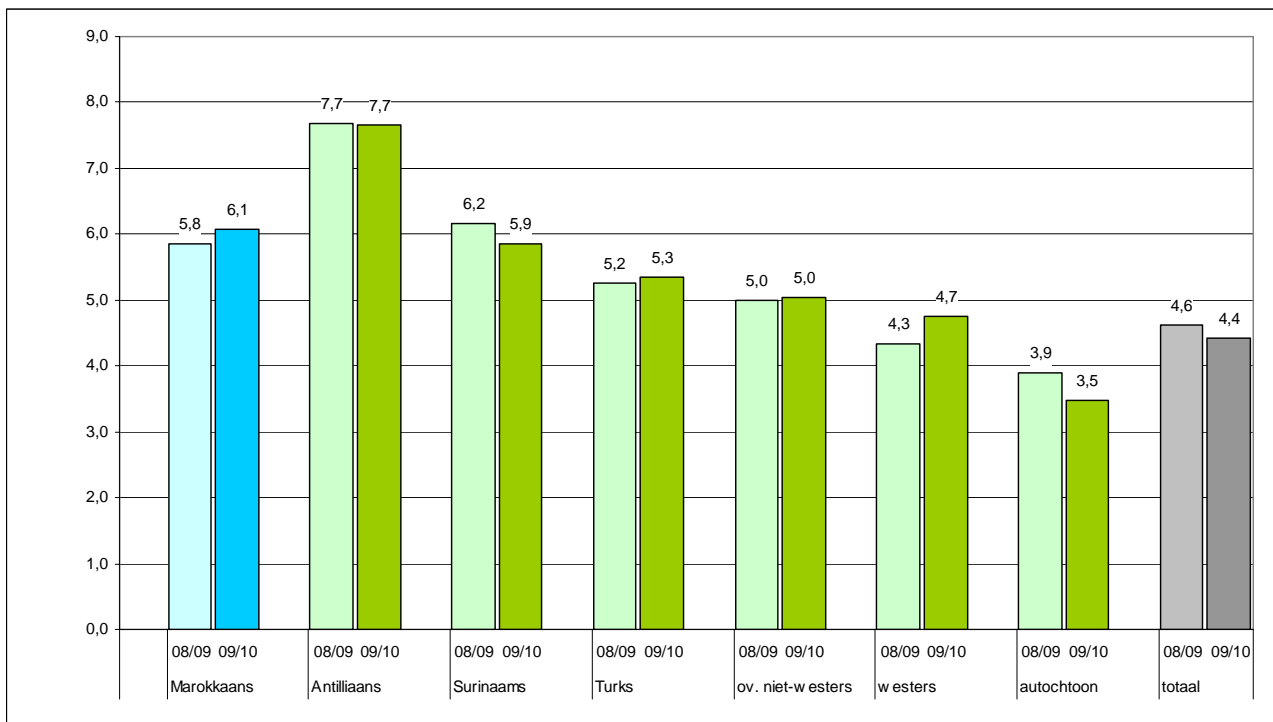

Figuur 3.3: Deelnemers (12-22 jaar) aan het mbo naar niveau en etnische herkomstgroep, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

3.4 Nieuwe voortijdig schoolverlaters

We bekijken het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters onder Marokkaans-Nederlandse jongeren en relateren dit aan het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters onder alle jongeren in de 22 gemeenten. We maken daarbij tevens een vergelijking tussen het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters in de schooljaren 2008/2009 en 2009/2010. In figuur 3.4 is het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar opgenomen dat in het schooljaar 2008/2009 of 2009/2010 in een van de 22 gemeenten woont en in het betreffende schooljaar de school voortijdig heeft verlaten.

Figuur 3.4: Nieuwe voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar), in schooljaar 2008/2009 en 2009/2010 (in procenten van betreffende deelpopulatie).

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Per 1 januari 2010 wonen er in de 22 gemeenten 269.263 jongeren van 12 t/m 22 jaar die voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs volgen (zie tabel 3.1). In het schooljaar 2009/2010 hebben er hiervan 11.935 (4,4 procent) de school voortijdig verlaten. Het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters is gedaald ten opzichte van het schooljaar 2008/2009 toen 4,6 procent van de jongeren de school voortijdig verliet.

Van de 27.860 Marokkaans-Nederlandse jongeren die voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs volg(d)en hebben er 1.689 (6,1 procent) de school voortijdig verlaten. Het aandeel Marokkaans-Nederlandse jongeren dat

de school voortijdig verlaat, is iets toegenomen ten opzichte van het schooljaar 2008/2009 toen 5,8 procent vsv-er was.

Oververtegenwoordiging

Een belangrijke doelstelling van het beleid is het terugdringen van de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters. De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters in de totale groep en de groep van Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep.⁸ In tabel 3.1 is het aantal en aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters en de oververtegenwoordiging weergegeven. Zoals reeds aangegeven is van alle jongeren die voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs volgen 4,4 procent een nieuwe voortijdig schoolverlater. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren heeft 6,1 procent de school voortijdig verlaten. De oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse nieuwe voortijdig schoolverlaters komt daarmee uit op 37 procent.⁹ Dat is 10 procentpunten hoger dan de oververtegenwoordiging in het schooljaar 2008/2009.

Tabel 3.1: Nieuwe voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar) naar etnische herkomst, schooljaar 2008/2009 en 2009/2010.

	Marokkaans			totaal		
	08/09	09/10	verschil	08/09	09/10	verschil
leerlingen vo/mbo 12 t/m 22 jaar	27.255	27.860		266.792	269.263	
nieuw voortijdig schoolverlaten (N)	1.593	1.689	96	12.312	11.935	-377
nieuw voortijdig schoolverlaten (%)	5,8	6,1	0,3	4,6	4,4	-0,2
oververtegenwoordiging (%)	27	37	10	nvt	nvt	nvt

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging van het aandeel voortijdig schoolverlaters (zie figuur 3.5). In Rotterdam (12 procent) is de oververtegenwoordiging het laagst. Ook in Lelystad (13 procent), Amsterdam (15 procent) en Veenendaal (16 procent) is de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters in schooljaar 2009/2010 zeer beperkt. Bij 3 van de 22 gemeenten is het aandeel voortijdig schoolverlaters onder Marokkaanse Nederlanders in schooljaar 2009/2010 meer dan twee keer zo groot als onder de totale groep jongeren en is de oververtegenwoordiging dus groter dan 100 procent. Het betreft de gemeenten Gorinchem (142 procent), Culemborg (101 procent) en Gouda (101 procent).

⁸ Een rekenvoorbeeld: als van alle jongeren in de gemeente 5% de school voortijdig verlaat en van de jongeren in de herkomstgroep 7,5% dan is de oververtegenwoordiging: $((7,5-5)/5)*100=50\%$

⁹ Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

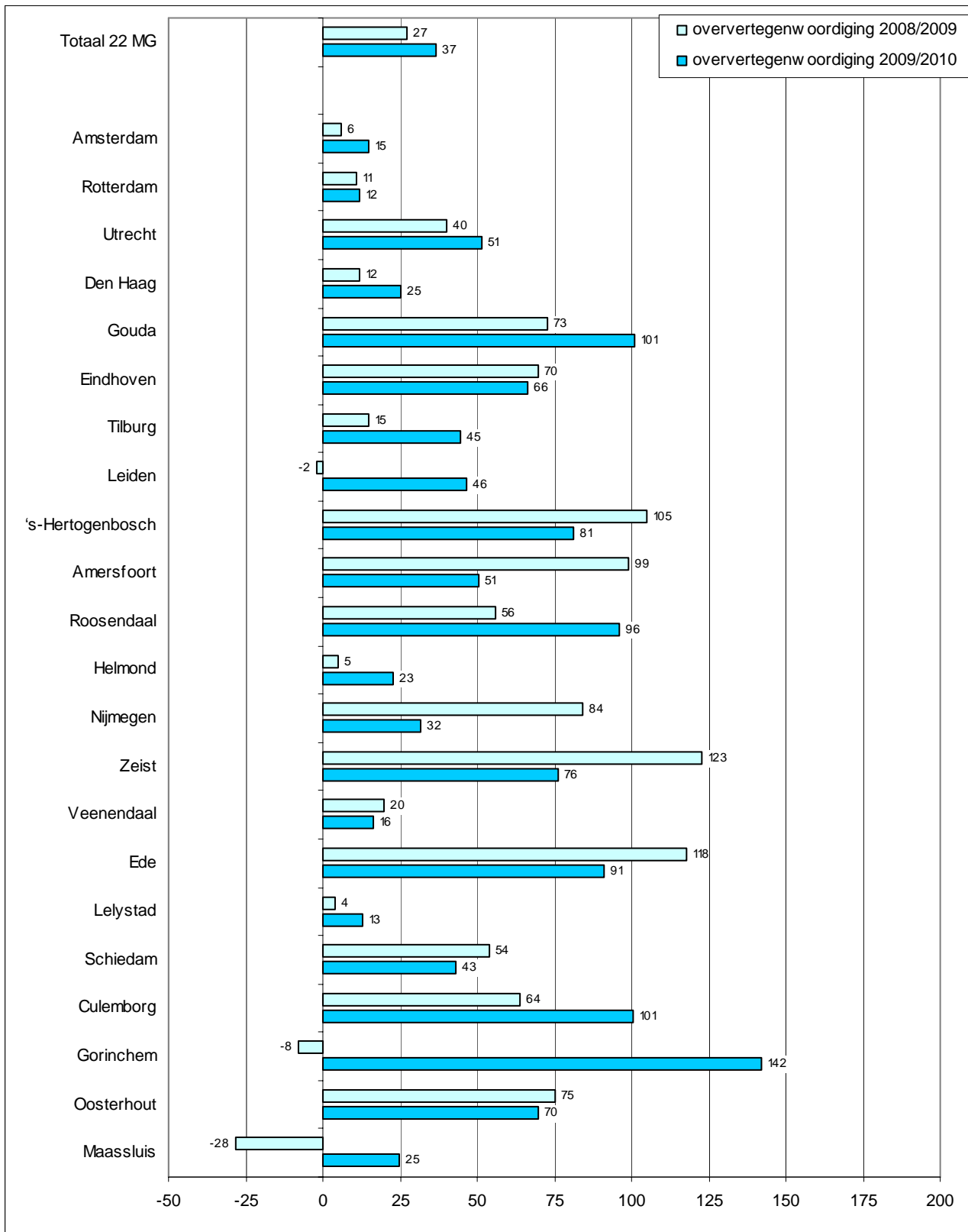
In figuur 3.5 vergelijken we tevens de oververtegenwoordigingcijfers van de afgelopen twee schooljaren. We zien dat in de 22 gemeenten de oververtegenwoordiging in schooljaar 2009/2010 gemiddeld met 10 procentpunten is gestegen ten opzichte van schooljaar 2008/2009. Tussen de gemeenten zijn er echter grote verschillen.

In Nijmegen neemt de oververtegenwoordiging met 52 procentpunten af. In het schooljaar 2008/2009 was 7,6 procent van de Marokkaans-Nederlandse leerlingen uit Nijmegen vsv-er. In 2009/2010 daalt dit percentage naar 5,3 procent. Het aandeel vsv-ers onder de totale bevolking van Nijmegen daalt van 4,1 procent in 2008/2009 naar 4,0 procent in 2009/2010. Ook in Amersfoort (min 48 procentpunten) en Zeist (min 47 procentpunten) neemt de oververtegenwoordiging sterk af.

In Gorinchem neemt de oververtegenwoordiging met 150 procentpunten toe. In het schooljaar 2008/2009 was 3,7 procent van de Marokkaans-Nederlandse leerlingen vsv-er. In 2009/2010 stijgt dit percentage naar 9,0 procent. Het aandeel vsv-ers onder de totale bevolking van Gorinchem daalde van 4,0 procent in 2008/2009 naar 3,7 procent in 2009/2010. Ook in Maassluis en Leiden stijgt de oververtegenwoordiging (met respectievelijk 53 procentpunten en 48 procentpunten).

We merken op dat deze resultaten voorzichtig moeten worden geïnterpreteerd. Het aantal Marokkaans-Nederlandse vsv-ers is, zeker in de kleinere gemeenten, vaak (zeer) beperkt. Zo gaat het in Gorinchem bijvoorbeeld om slechts 20 voortijdig schoolverlaters van de 222 Marokkaans-Nederlandse leerlingen die in het schooljaar 2009/2010 de school voortijdig hebben verlaten. Een in absolute termen kleine toe- of afname in het aantal Marokkaans-Nederlandse vsv-ers kan daardoor leiden tot grote verschuivingen in de oververtegenwoordiging. In de tabellen b3.3 en b3.3a in de bijlage worden het aantal, het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters en de oververtegenwoordiging gepresenteerd voor alle 22 gemeenten.

Hoofdstuk 3

Figuur 3.5: Oververtegenwoordiging van 12 t/m 22-jarige Marokkaans-Nederlandse vsv-ers in schooljaar 2008/2009 en schooljaar 2009/2010 (in procenten)

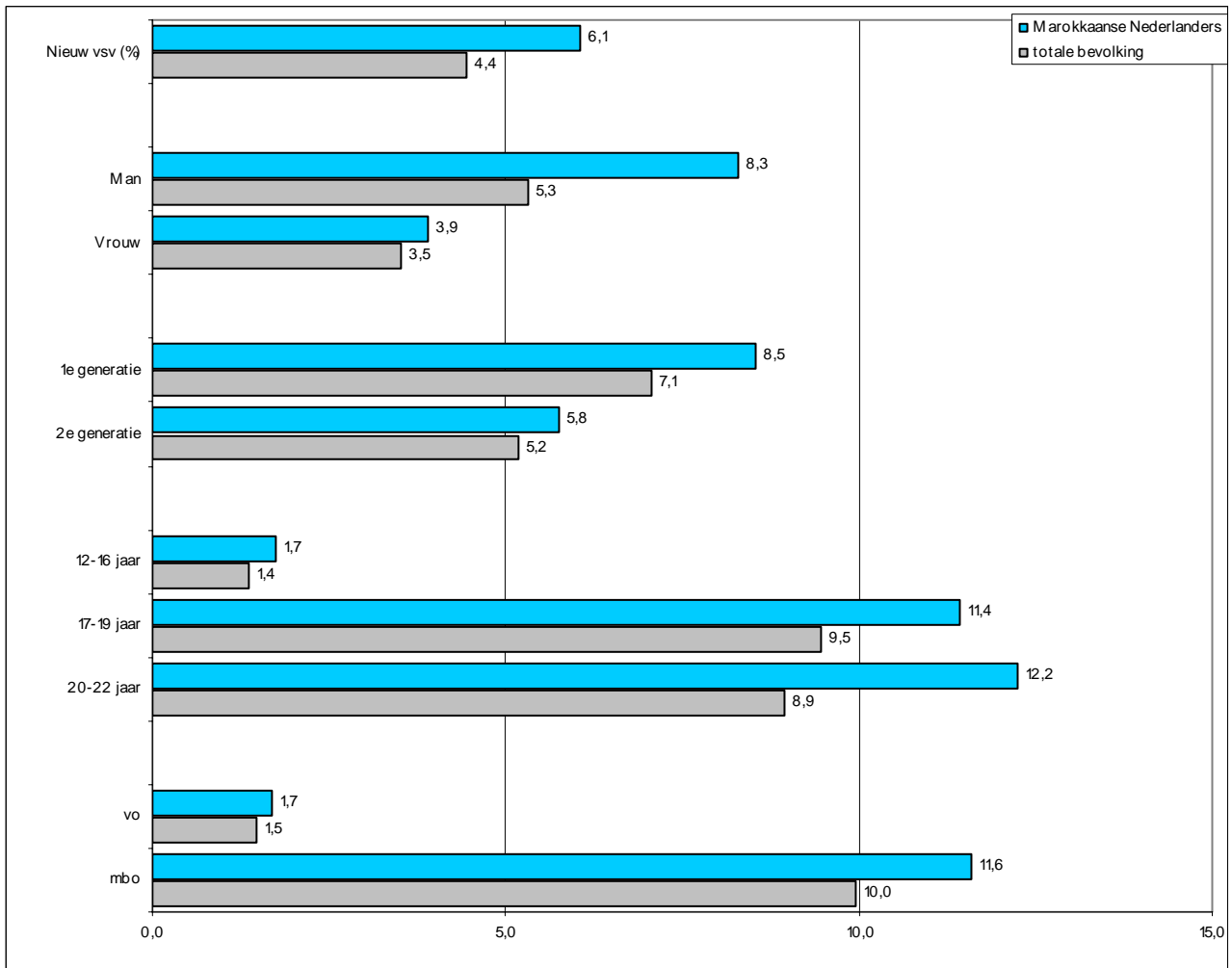
Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

3.4.1 Marokkaans-Nederlandse nieuwe voortijdig schoolverlaters naar achtergrondkenmerken

In figuur 3.6 splitsen we de vsv-cijfers uit naar geslacht, generatie, leeftijd en onderwijssoort. Het aandeel voortijdig schoolverlaters onder jongens is groter dan onder meisjes en onder de eerste generatie groter dan onder de tweede generatie. Dit beeld zien we bij de totale groep jongeren alsook bij Marokkaanse Nederlanders. Onder Marokkaanse jongens is het aandeel voortijdig schoolverlaters 8,3 procent onder Marokkaanse meisjes 3,9 procent. Onder de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders ligt het percentage voortijdig schoolverlaters op 8,5 procent, onder de tweede generatie op 5,8 procent.

In de leeftijdsgroep 12 t/m 16 jaar is het aandeel voortijdig schoolverlaters zowel in de totale groep jongeren als onder Marokkaans-Nederlandse jongeren laag. Onder Marokkaans-Nederlandse jongeren is het aandeel voortijdig schoolverlaters vooral onder de 20 t/m 22-jarigen bovengemiddeld hoog (12,2 procent tegenover 8,9 procent gemiddeld). Ten slotte zien we dat voortijdig schoolverlaten met name in het mbo relatief vaak voorkomt.

Figuur 3.6: Aandeel nieuwe vsv-ers (12-22 jaar) onder Marokkaanse Nederlanders naar achtergrondkenmerken, in schooljaar 2009/2010 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

3.5 Onderwijs 2005-2010

In het voorgaande is ingegaan op een aantal aspecten van de onderwijspositie van Marokkaanse Nederlanders in het schooljaar 2009/2010. We constateren dat zij in een achterstandspositie verkeren. Zij zijn oververtegenwoordigd op de lagere niveaus van het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Ook is het aandeel Marokkaans-Nederlandse jongeren dat het onderwijs zonder startkwalificatie verlaat iets groter dan in de totale groep leerlingen. In dit hoofdstuk worden geen verklaringen gegeven voor de achtergestelde positie van Marokkaans-Nederlandse jongeren in het onderwijs. Het is echter duidelijk dat de sociaal economische uitgangspositie van Marokkaanse migranten en hun kinderen veelal minder gunstig is dan die van bijvoorbeeld westerse migranten en autochtonen en dat deze minder gunstige

uitgangspositie samenhangt met de achtergestelde positie in het onderwijs. Bovendien is er in de afgelopen jaren wel (grote) vooruitgang geboekt. Analyse van landelijke cijfers van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) over de periode 2005/2006 t/m 2008/2009 laat bijvoorbeeld zien dat het aandeel Marokkaanse Nederlanders in de (lagere) basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo sterk is gedaald en het aandeel Marokkaanse Nederlanders in de havo en het vwo juist is gestegen.¹⁰ Hetzelfde beeld zien we in het mbo. Het aandeel Marokkaanse Nederlanders dat de assistent-opleiding, een opleiding op het laagste niveau binnen het mbo, volgt is gedaald en het aandeel dat het hoogste mbo niveau volgt is gestegen.¹¹

---

¹⁰ SCP (2009). *Jaarrapport Integratie 2009*, p. 108.

¹¹ SCP (2009). *Jaarrapport Integratie 2009*, p. 115.

Hoofdstuk 4 **Arbeid en Uitkering**

4.1 **Inleiding**

In dit hoofdstuk gaan we in op de arbeids- en uitkeringsituatie van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten. In paragraaf 4.2 wordt allereerst kort ingegaan op de gebruikte begrippen en databronnen. Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 gerapporteerd over het aandeel niet-werkende werkzoekenden onder Marokkaanse Nederlanders. Het aandeel werkzoekenden onder Marokkaanse Nederlanders is landelijk gezien hoger dan in de totale bevolking. Het verminderen van de oververtegenwoordiging is een belangrijke doelstelling van het beleid. We bekijken of (en zo ja in welke mate) er een oververtegenwoordiging is van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden ten opzichte van de totale bevolking van de 22 gemeenten en of zich hierin ten opzichte van 2009 veranderingen hebben voorgedaan. In paragraaf 4.4 doen we een soortgelijke analyse voor het aandeel uitkeringsontvangers onder Marokkaanse Nederlanders.

4.2 **Gebruikte begrippen en databronnen**

Niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers

In paragraaf 4.3 rapporteren we over niet-werkende werkzoekenden (NWW) in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar. Een niet-werkende werkzoekende is gedefinieerd als een persoon die bij een vestiging van het UWV WERKbedrijf is ingeschreven als een werkzoekende zonder werk of als werkzoekende die minder dan twaalf uur per week werkt met een inschrijfdatum en geen uitschrijfdatum. In paragraaf 4.4 gaan we in op personen die een uitkering ontvangen in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet investeren in jongeren (WIJ) en/of de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, respectievelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen (IOAW en IOAZ).¹²

---

¹² In een paar gemeenten zijn ook enkele personen die een uitkering ontvangen in het kader Wet inkomensvoorziening kunstenaars (WIK) in het bestand opgenomen. Deze blijven in de navolgende analyses buiten beschouwing.

We rapporteren voornamelijk over het percentage niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers. Deze percentages zijn berekend door het aantal NWW-ers (respectievelijk het aantal uitkeringsontvangers) te delen door het aantal personen in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar (de potentiële beroepsbevolking) en vermenigvuldigen met 100.¹³

Data

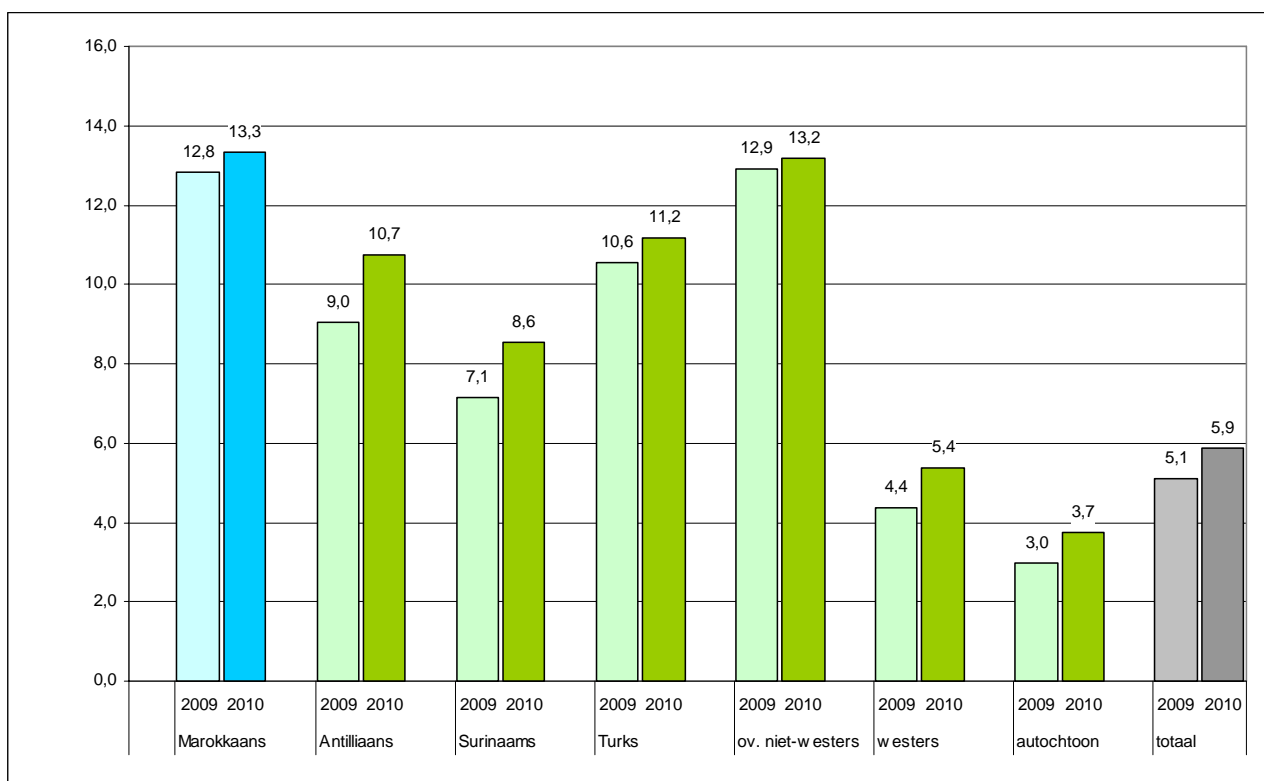
De in dit hoofdstuk gepresenteerde gegevens over niet-werkende werkzoekenden zijn gebaseerd op registraties afkomstig van het UWV WERKbedrijf. Het UWV WERKbedrijf levert aan veel gemeenten jaarlijks een databestand met niet-werkende werkzoekenden per 31 december. Dit databestand is, met toestemming van UWV WERKbedrijf, door de gemeenten aan Risbo doorgeleverd. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het bestand met werkzoekenden die per 31-12-2009 bij het UWV WERKbedrijf stonden ingeschreven. De cijfers over uitkeringen zijn afkomstig van de gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties. De cijfers hebben 1-1-2010 als peildatum.

4.3 Werkzoekenden

Per 1 januari 2010 wonen in de 22 gemeenten ruim 2,7 miljoen personen van 15 t/m 64 jaar. Daarvan staan er 161.201 (5,9 procent) als niet-werkende werkzoekende bij het UWV WERKbedrijf ingeschreven. Het aandeel niet-werkende werkzoekenden is gestegen ten opzichte van 2009. Toen stond 5,1 procent van de 15 t/m 64 jarigen als niet-werkende werkzoekende ingeschreven (zie figuur 4.1 en tabel 4.1). Van de 143.323 Marokkaanse Nederlanders van 15 t/m 64 jaar zijn er 19.102 (13,3 procent) als niet-werkende werkzoekende geregistreerd. Het aandeel Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden is toegenomen ten opzichte van 2009, toen 12,8 procent als niet werkende werkzoekende stond ingeschreven.

---

¹³ Een beperkt aantal personen onder de 18 jaar ontvangt een uitkering. In principe heeft een persoon jonger dan 18 jaar geen recht op bijzondere bijstand, maar zijn de ouders financieel verantwoordelijk voor de jongere. Alleen op grond van zéér dringende redenen kan een persoon jonger dan 18 jaar toch recht hebben op bijzondere bijstand. Daarnaast moet vaststaan dat de behoefte aan bijzondere bijstand op geen enkele andere manier kan worden verholpen (Bron: <http://loketatena.rechttopbijstand.nl/inhoud/index/pid/916>).

Figuur 4.1: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar etnische herkomst, per 1 januari van het betreffende jaar (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

Het aandeel niet-werkende werkzoekenden onder Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten is hoger dan in de totale bevolking. De oververtegenwoordiging geeft aan in hoeverre het aandeel werkzoekenden onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking afwijkt van het aandeel werkzoekenden in de totale bevolking. De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel werkzoekenden in de totale groep en in de groep van Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep.¹⁴ In tabel 4.1 is per herkomstgroep het aantal en aandeel werkzoekenden onder 15 t/m 64-jarigen en het oververtegenwoordigingpercentage weergegeven voor de afgelopen twee jaar. Per 1 januari 2010 is van alle 15 t/m 64-jarigen 5,9 procent werkzoekend. Van de Marokkaanse Nederlanders in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar is 13,3 procent werkzoekend. De oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden ten opzichte van de totale bevolking per 1 januari 2010 is 126

¹⁴ Een rekenvoorbeeld: als van alle 15-64 jarigen in de gemeente 8% als werkzoekende staat ingeschreven en van de 15-64 jarigen in de herkomstgroep 10%, dan is de oververtegenwoordiging: $((10-8)/8)*100=25\%$

procent.¹⁵ Dat is 26 procentpunten lager dan de oververtegenwoordiging van 152 procent in 2009.

Tabel 4.1: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 en 2010

	Marokkaans			totaal		
	2009	2010	verschil	2009	2010	verschil
bevolking van 15 t/m 64 jaar	138.306	143.323		2.666.919	2.735.302	
werkzoekenden (N)	17.755	19.102	1.347	135.654	161.201	25.547
werkzoekenden (%)	12,8	13,3	0,5	5,1	5,9	0,8
oververtegenwoordiging (%)	152	126	-26	nvt	nvt	nvt

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (zie figuur 4.2).

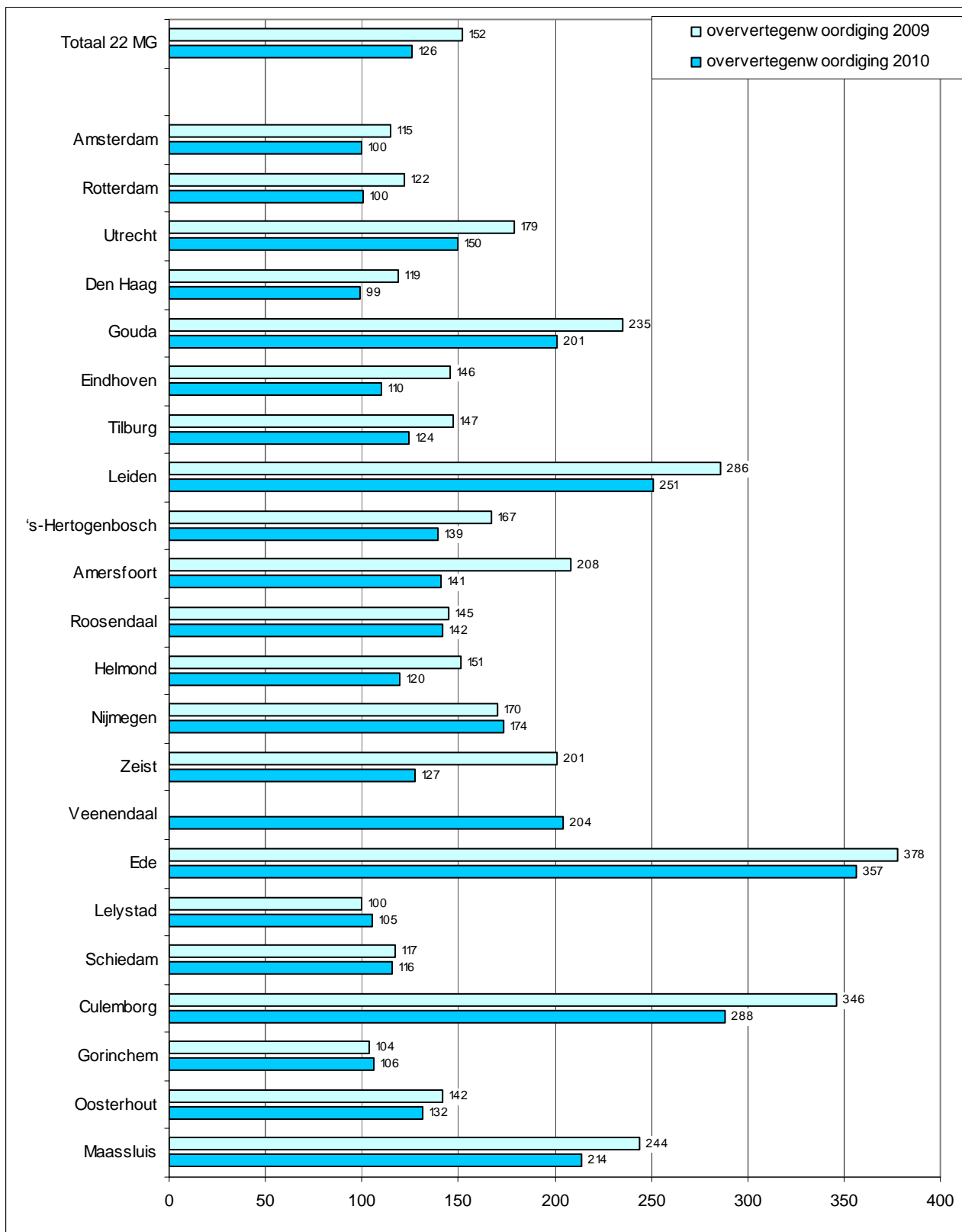
In Den Haag is de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar met een oververtegenwoordiging van 99 procent het kleinst. Van de totale 15 t/m 64-jarige bevolking van Den Haag is 5,3 procent werkzoekend. Van de 15 t/m 64-jarige Marokkaanse Nederlanders in Den Haag is dat 10,5 procent (zie tabel b4.5 in de bijlage). Er is dus sprake van een oververtegenwoordiging van 99 procent.

Ook in Amsterdam, Rotterdam en Lelystad is de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar relatief klein. In deze drie gemeenten ligt de oververtegenwoordiging rond de 100 procent.

In Ede is de oververtegenwoordiging het hoogst. Van de totale 15 t/m 64-jarige bevolking is 3,1 procent werkzoekend. Voor de 15 t/m 64-jarige Marokkaanse Nederlanders ligt dit percentage op 14,2 procent. Dat is een oververtegenwoordiging van 357 procent. Ook in Gouda, Leiden, Veenendaal, Culemborg en Maassluis is de oververtegenwoordiging onder 15 t/m 64-jarige Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden hoger dan 200 procent.

¹⁵ Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

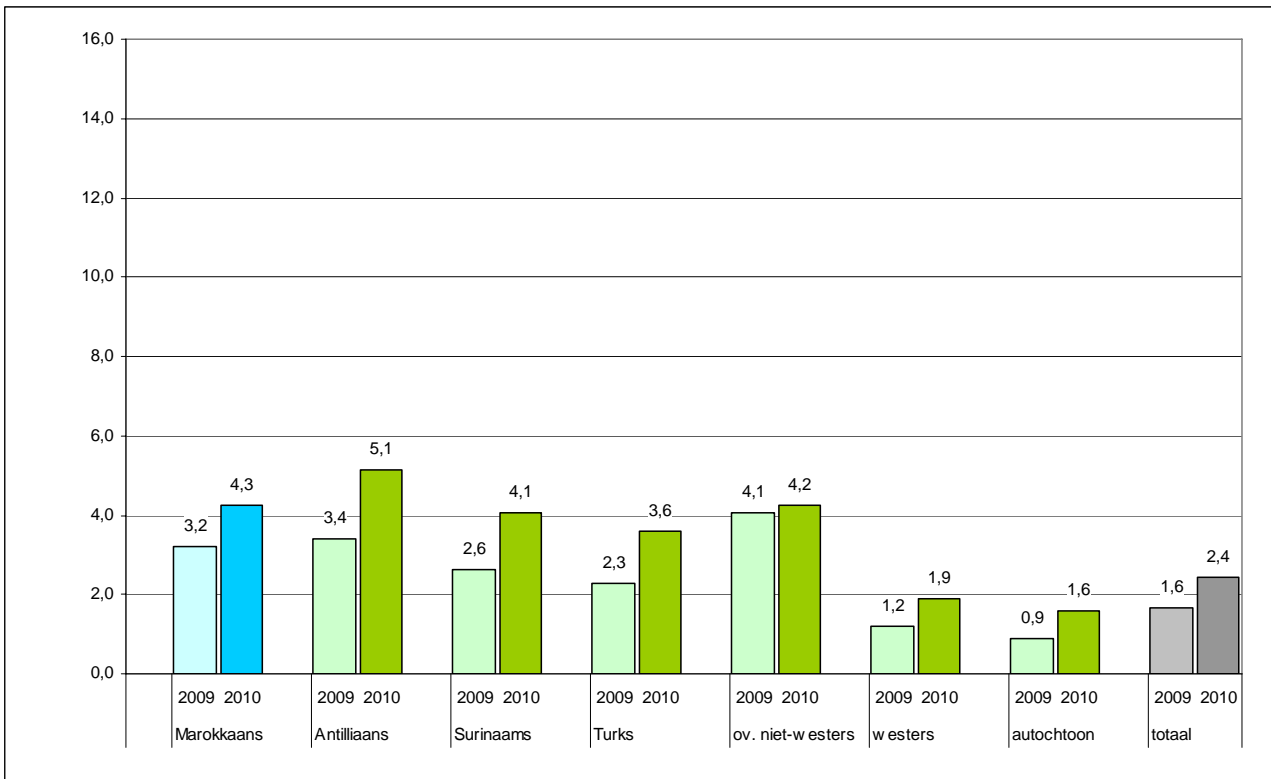
Figuur 4.2: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15-64 jaar) per 1 januari 2009 en 2010 (in procenten)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Jongeren

In deze paragraaf wordt gekeken naar het aandeel werkzoekenden onder Marokkaans-Nederlandse jongeren in vergelijking met het aandeel werkzoekenden onder alle jongeren in de 22 gemeenten. Onder jongeren van 15 t/m 24 jaar is het aandeel werkzoekenden veel lager dan onder ouderen. Er wonen 523.786 jongeren van 15 t/m 24 jaar in de 22 gemeenten. Daarvan staan er 12.705 (2,4 procent) als werkzoekende geregistreerd. Het aandeel werkzoekende jongeren is toegenomen in vergelijking met 2009. Toen was 1,6 procent als werkzoekende ingeschreven (zie figuur 4.3).

Van de 39.015 Marokkaanse Nederlanders jongeren zijn er 1.662 (4,3 procent) werkzoekend. In 2009 was het percentage werkzoekenden met 3,2 procent lager. Ook onder Marokkaans-Nederlandse jongeren is het aandeel werkzoekenden toegenomen.

Figuur 4.3: Werkzoekenden (15-24 jaar) naar etnische herkomst, per 1 januari van het betreffende jaar (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

Het reduceren van de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren is een belangrijke doelstelling van het beleid. In tabel 4.2 is het aantal en aandeel werkzoekenden onder 15 t/m 24-jarigen en het oververtegenwoordigingpercentage weergegeven voor de afgelopen twee jaar. De oververtegenwoordiging van de 15 t/m 24-jarige Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren ten opzichte van de totale groep jongeren is 76 procent. Dit is 19 procentpunten lager dan de oververtegenwoordiging van 95 procent in 2009.

Tabel 4.2: Werkzoekenden (15-24 jaar) naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 en 2010

	Marokkaans			totaal		
	2009	2010	verschil	2009	2010	verschil
bevolking van 15 t/m 24 jaar	38.280	39.015		508.614	523.786	
werkzoekenden (N)	1.231	1.662	432	8.391	12.705	4.314
werkzoekenden (%)	3,2	4,3	1,1	1,6	2,4	0,8
oververtegenwoordiging (%)	95	76	-19	nvt	nvt	nvt

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Ook in de oververtegenwoordiging van jonge (15 t/m 24-jarige) werkzoekenden zijn er grote verschillen tussen gemeenten.

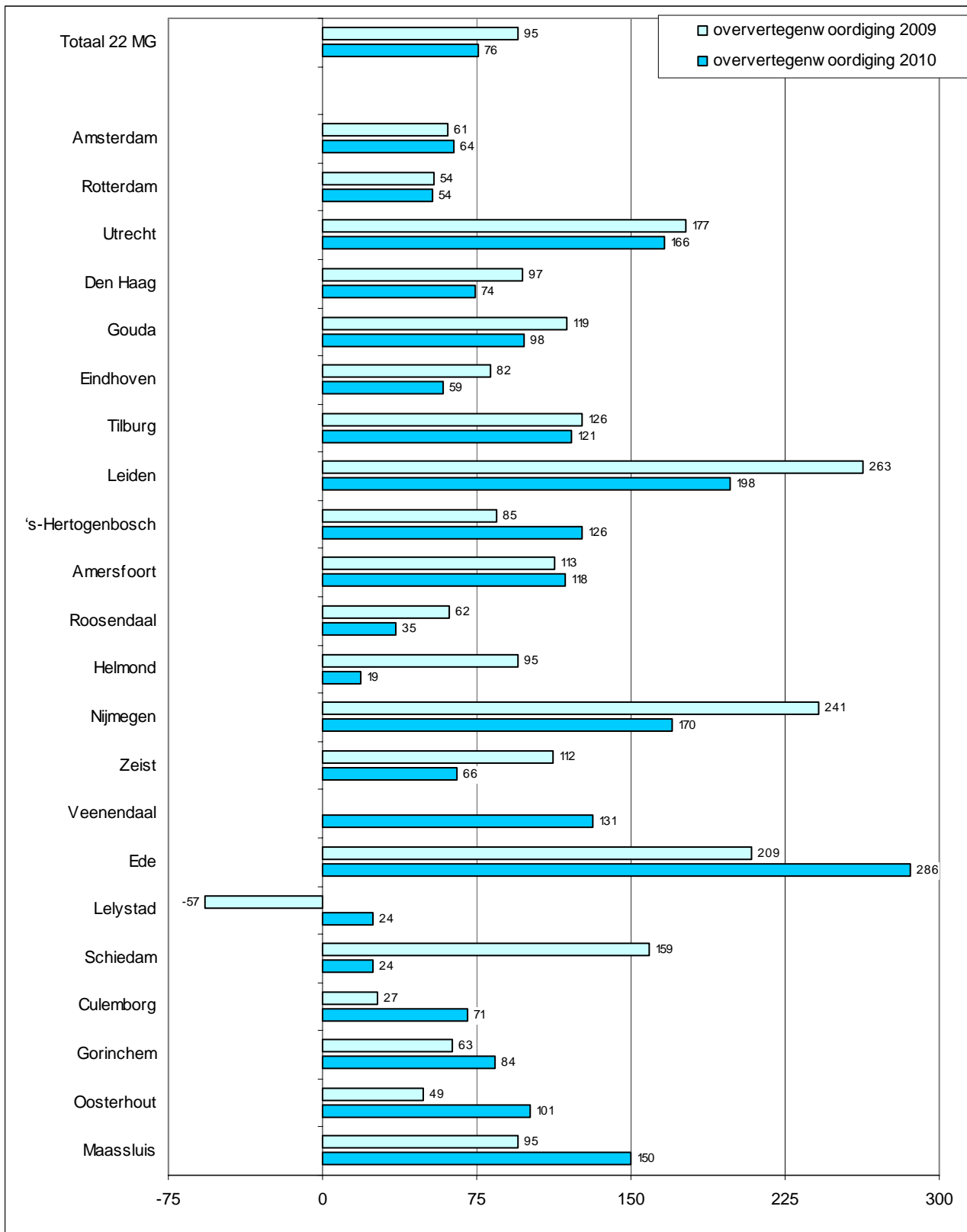
In Helmond is de oververtegenwoordiging van 15 t/m 24-jarige Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden met een oververtegenwoordiging van 19 procent het kleinst. Ook in Lelystad en Schiedam is de oververtegenwoordiging kleiner dan 25 procent.

In Ede is de oververtegenwoordiging het hoogst. Van de totale 15 t/m 24-jarige bevolking is 1,3 procent werkzoekend. Onder 15 t/m 24-jarige Marokkaanse Nederlanders ligt dit percentage op 5,1 procent. Dat is een oververtegenwoordiging van 286 procent. Ook in Leiden, Nijmegen en Utrecht, is de oververtegenwoordiging onder 15 t/m 24-jarige Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden hoger dan 150 procent

In figuur 4.4 vergelijken we tevens de oververtegenwoordigingcijfers van de afgelopen twee jaar voor de 22 gemeenten. In Schiedam nam de oververtegenwoordiging met 135 procentpunten af. Per 1 januari 2009 was 3,9 procent van de Marokkaans-Nederlandse jongeren werkzoekend, een jaar later was dit 3,5 procent. Het aandeel werkzoekenden onder alle Schiedamse jongeren nam juist toe van 1,5 procent in 2009 naar 2,8 procent in 2010. Ook in Helmond (min 76 procentpunten), Nijmegen (min 71 procentpunten) en Leiden (min 65 procentpunten) nam de oververtegenwoordiging sterk af.

In Lelystad, Ede, Maassluis en Oosterhout neemt de oververtegenwoordiging daarentegen met meer dan 50 procentpunten toe.

We merken wederom op dat ook bij de interpretatie van deze resultaten voorzichtigheid geboden is. Het aantal Marokkaans-Nederlandse werkzoekende jongeren is, zeker in de kleinere gemeenten, vaak (zeer) beperkt. Zo gaat het in bijvoorbeeld Lelystad om slechts 13 werkzoekende jongeren van Marokkaans-Nederlandse herkomst. Een in absolute termen kleine toe- of afname in het aantal Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden kan daardoor leiden tot grote verschuivingen in de oververtegenwoordiging. Voor een compleet overzicht van aantallen en aandelen werkzoekenden in de 22 gemeenten wordt verwezen naar tabel b4.5 en b4.5a in de bijlage.

Figuur 4.4: Oververtegenwoordiging van 15 t/m 24 jarige Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden per 1 januari 2009 en 2010 (in procenten)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

4.3.1 Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden naar achtergrondkenmerken

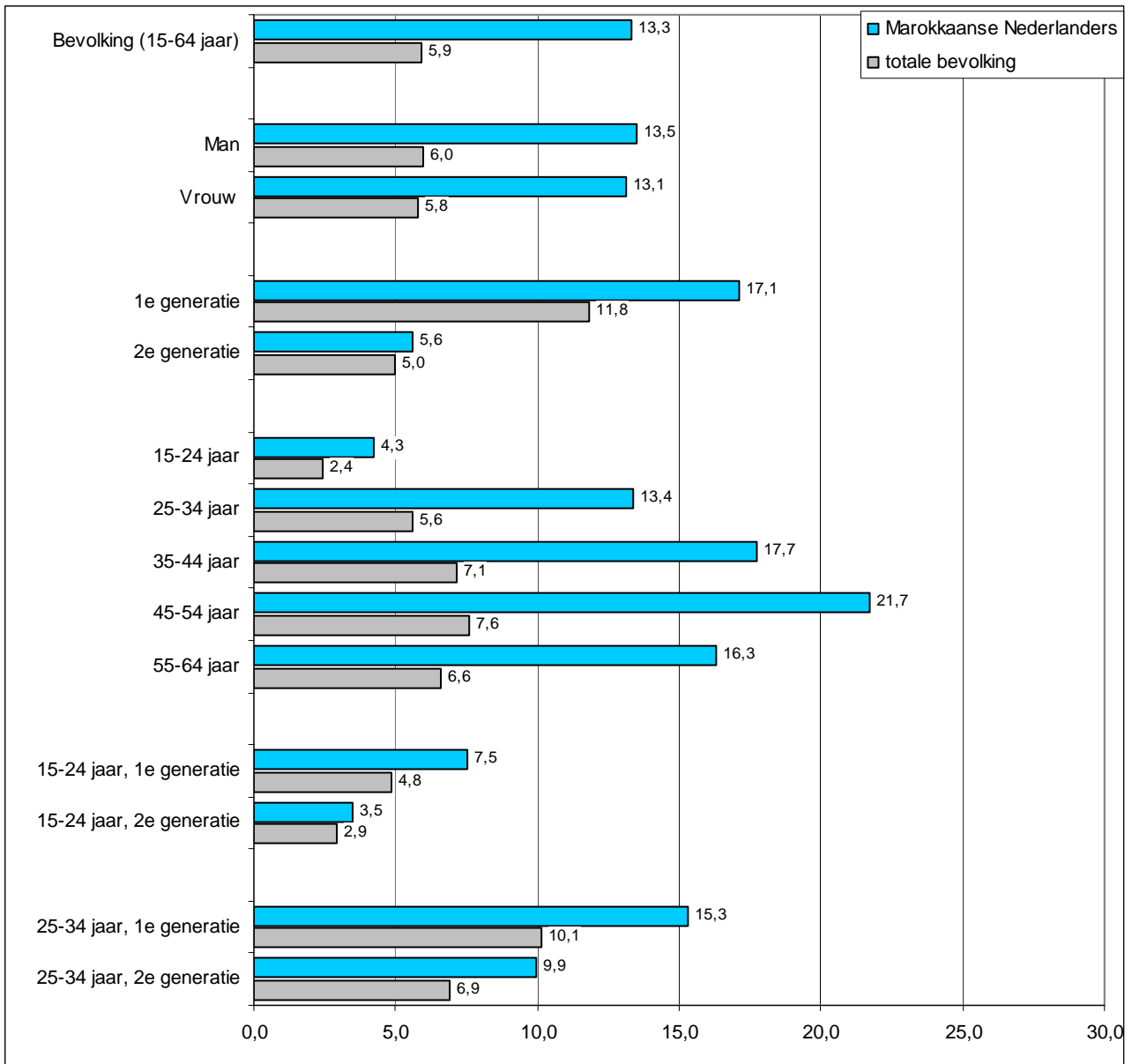
In figuur 4.5 wordt het aandeel werkzoekenden uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en generatie (zie ook tabel b4.1 in de bijlage).

We zien dat het percentage werkzoekenden onder Marokkaans-Nederlandse mannen iets hoger ligt dan onder Marokkaans-Nederlandse vrouwen (respectievelijk 13,5 procent versus 13,1 procent).

Bij de Marokkaanse Nederlanders is het percentage werkzoekenden, net als bij de totale allochtone bevolking van de 22 gemeenten, onder de eerste generatie veel hoger dan onder de tweede generatie (respectievelijk 17,1 procent en 5,6 procent). Dit kan voor een deel het gevolg zijn van het verschil in de leeftijdsopbouw tussen de eerste en tweede generatie. De tweede generatie Marokkaanse Nederlanders is gemiddeld genomen veel jonger (zie figuur 2.6) en het aandeel werkzoekenden onder jongeren is veel kleiner dan onder ouderen. We zien dat er echter ook onder 15 t/m 24-jarige en 25 t/m 34-jarige Marokkaanse Nederlanders aanzienlijke verschillen zijn tussen de eerste en de tweede generatie. Het verschil is echter wel kleiner.

Voor de 15 t/m 54-jarige bevolking zien we dat het aandeel werkzoekenden toeneemt naarmate de leeftijd stijgt. Van de totale groep 15 t/m 24-jarigen is 2,4 procent werkzoekend, van de 45 t/m 54-jarigen 7,6 procent. Onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking zien we dit beeld ook. Van de 15 t/m 24-jarige Marokkaanse Nederlanders is 4,3 procent werkzoekend en van de 45 t/m 54-jarigen 21,7 procent.

Onder zowel de totale groep 55 t/m 64-jarige inwoners van de 22 gemeenten als de Marokkaanse Nederlanders is het aandeel werkzoekenden (iets) kleiner dan onder de 45 t/m 54-jarigen.

Figuur 4.5: Aandeel Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15-64 jaar) naar achtergrondkenmerken, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Kenmerken van werkzoekenden

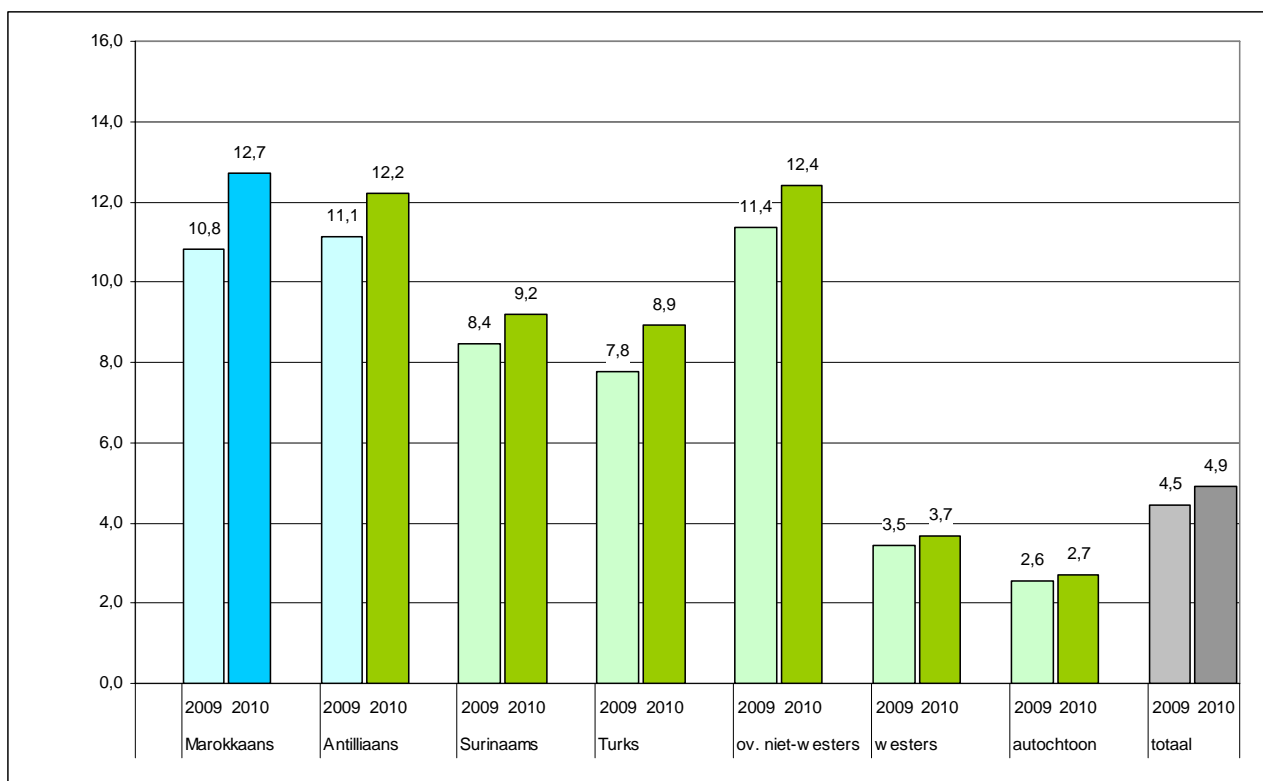
Van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden is ruim een kwart (25,4 procent) korter dan 6 maanden werkzoekend. Dit is lager dan het gemiddelde van de totale groep werkzoekenden in de 22 gemeenten waarvan 36,2 procent korter dan 6 maanden werkzoekend is. Het aandeel Marokkaanse Nederlanders dat langer dan 5 jaar werkzoekend is, is groter dan gemiddeld (23,3 procent tegenover 18,4 procent gemiddeld). Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden hebben een lager opleidingsniveau dan het gemiddeld. Meer

dan de helft van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden heeft een opleiding op het laagste niveau (52,9 procent). Bij de totale groep werkzoekenden is dat 29,7 procent. 4,5 procent van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden heeft een hbo- of wo-opleiding tegenover 16,4 procent onder de totale bevolking van de 22 gemeenten. Marokkaanse Nederlanders zoeken veel vaker werk op een elementair of lager niveau dan de gemiddelde werkzoekende. Voor meer uitsplitsingen verwijzen we naar tabel b4.3 in de bijlage.

4.4 Uitkeringen

In deze paragraaf staan uitkeringsontvangers centraal. In de 22 gemeenten wonen ruim 2,7 miljoen inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar. In 2010 ontvingen er hiervan 134.112 (4,9 procent) een uitkering in het kader van de WWB, WIJ of de IOA (zie figuur 4.6 en tabel 4.3). In 2009 was 4,5 procent van de 15 t/m 64-jarigen afhankelijk van een uitkering. Het aandeel personen dat afhankelijk is van een uitkering is ten opzichte van 2009 dus gestegen. Van de 143.323 Marokkaanse Nederlanders van 15 t/m 64 jaar ontvangen er 18.244 (12,7 procent) een uitkering. Ook het aandeel uitkeringsontvangers onder Marokkaanse Nederlanders is hoger dan in 2009. Toen was 10,8 procent van de 15 t/m 64-jarige Marokkaanse Nederlanders afhankelijk van een uitkering.

Figuur 4.6: Personen (15-64 jaar) met een WWB, WIJ of IOA uitkering naar etnische herkomst, per 1 januari van het betreffende jaar (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

Het aandeel uitkeringsontvangers onder Marokkaanse Nederlanders is groter dan onder de totale bevolking van de 22 gemeenten. Een doelstelling van het beleid is om deze oververtegenwoordiging te verminderen.

De oververtegenwoordiging geeft aan in hoeverre het percentage Marokkaanse Nederlanders met een uitkering afwijkt van dat onder de hele bevolking in de gemeenten. De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel uitkeringsontvangers in de totale groep en de groep van Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep.¹⁶ In tabel 4.3 is per herkomstgroep het aantal en aandeel uitkeringsontvangers onder 15 t/m 64-jarigen en de oververtegenwoordiging weergegeven. In 2010 is, zoals hiervoor al gezegd, van alle 15 t/m 64-jarigen 4,9 procent afhankelijk van een uitkering. Onder Marokkaanse Nederlanders in deze leeftijdscategorie is de uitkeringsafhankelijkheid 12,7 procent. De oververtegenwoordiging van de

¹⁶ Een rekenvoorbeeld: als van alle 15-64 jarigen in de gemeente 6% afhankelijk is van een uitkering en van de 15-64 jarigen in de herkomstgroep 12%, dan is de oververtegenwoordiging: $((12-6)/6) \cdot 100 = 100\%$

Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers in 2010 is 160 procent.¹⁷ Dit is 17 procentpunten hoger dan de oververtegenwoordiging in 2009.

Tabel 4.3: Personen (15-64 jaar) met een WWB, WIJ of IOA uitkering naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 en 2010

	Marokkaans			totaal		
	2009	2010	verschil	2009	2010	verschil
bevolking van 15 t/m 64 jaar	140.150	143.323		2.707.785	2.735.302	
uitkeringen (N)	15.164	18.244	3.080	120.596	134.112	13.516
uitkeringen (%)	10,8	12,7	1,9	4,5	4,9	0,4
oververtegenwoordiging (%)	143	160	17	nvt	nvt	nvt

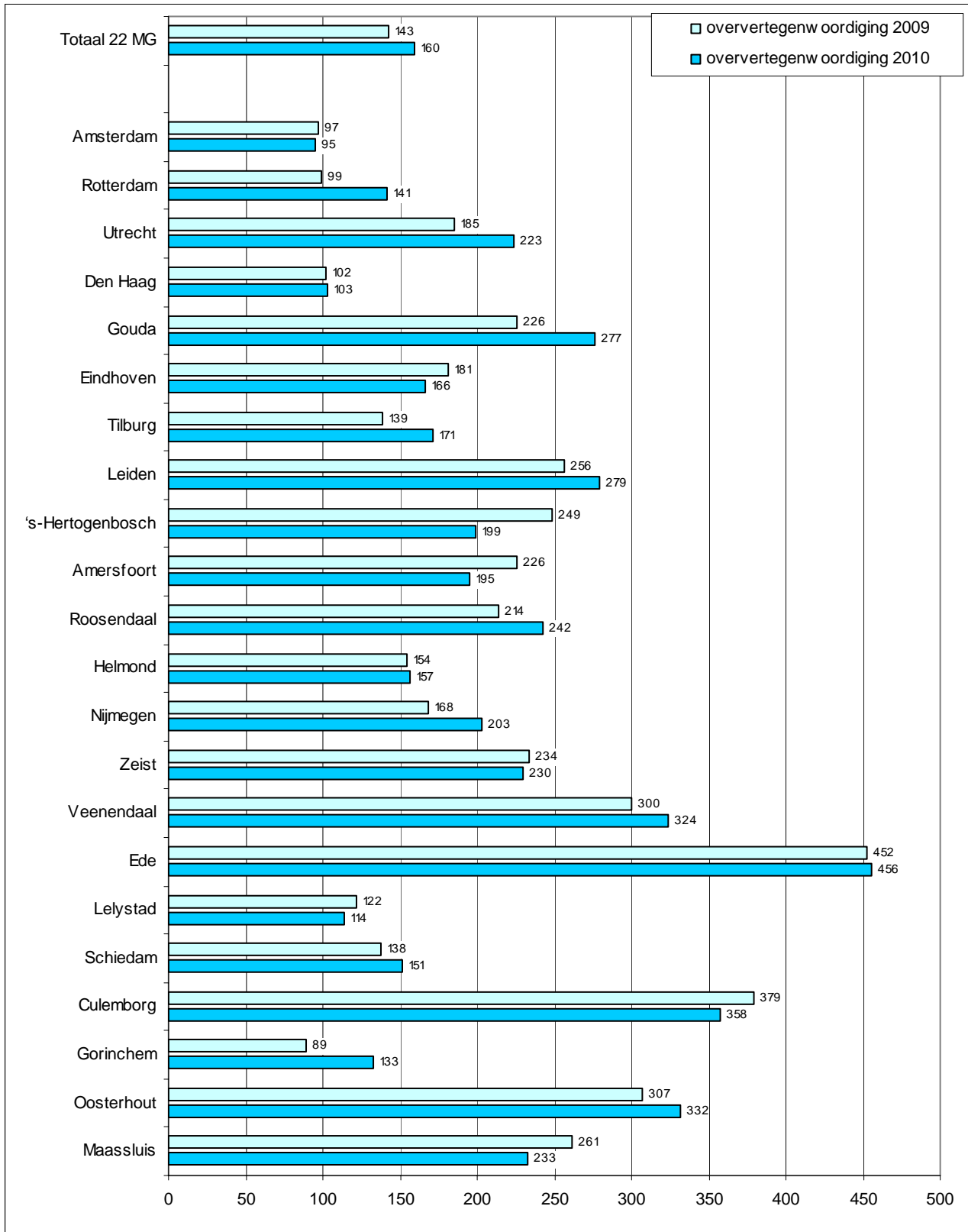
Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging van het aandeel uitkeringsontvangers (zie figuur 4.7 en tabel b4.6 in de bijlage). In Amsterdam is de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar het kleinst (95 procent). Van de totale Amsterdamse 15 t/m 64-jarige bevolking ontvangt 6,5 procent een uitkering. Van de Marokkaans-Nederlandse 15 t/m 64-jarigen krijgt 12,6 procent een uitkering (zie tabel b4.6 in de bijlage). Ook in Den Haag (103 procent) en in Lelystad (114 procent) is de oververtegenwoordiging van de 15 t/m 64-jarige Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers relatief laag.

In Ede is de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar het grootst (456 procent). Van de totale bevolking van 15 t/m 64 jaar in Ede ontvangt 1,8 procent een uitkering. Onder 15 t/m 64-jarige Marokkaans Nederlanders ligt dit percentage meer dan 5 keer zo hoog (9,9 procent). Ook in Veenendaal, Culemborg en Oosterhout is de oververtegenwoordiging groter dan 300 procent.

In figuur 4.7 worden de oververtegenwoordigingpercentages van alle 22 gemeenten van de afgelopen twee jaar met elkaar vergeleken. In 8 van de 22 gemeenten is de oververtegenwoordiging gedaald. In 's Hertogenbosch was de afname het grootst. Daar nam de oververtegenwoordiging met 50 procentpunten af. De grootste stijging van de oververtegenwoordiging zien we in Gouda (plus 51 procentpunten), Gorinchem (plus 44 procentpunten) en Rotterdam (plus 42 procentpunten).

¹⁷ Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

Figuur 4.7: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers (15-64 jaar) per 1 januari 2009 en 2010 (in procenten)

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

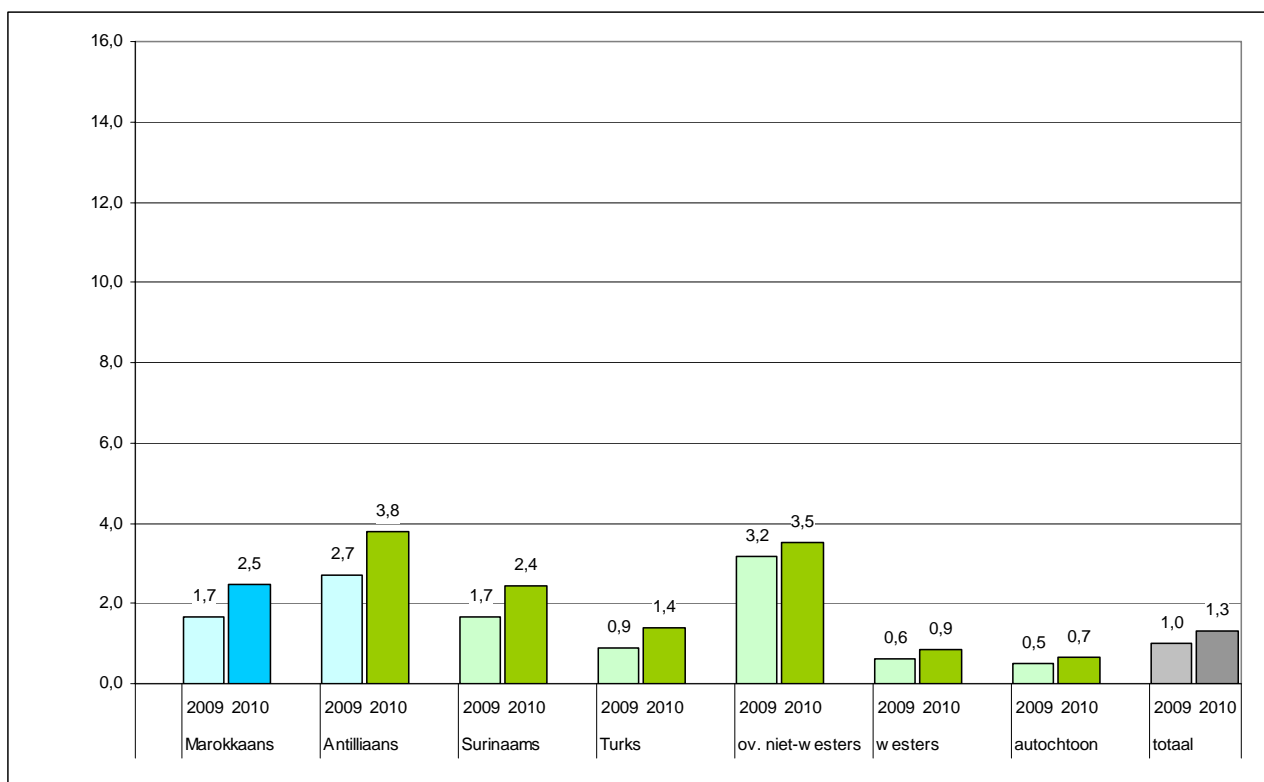
Jongeren

In deze paragraaf kijken we naar de mate van uitkeringsafhankelijkheid van Marokkaans-Nederlandse jongeren in vergelijking met de uitkeringsafhankelijkheid onder alle jongeren in de 22 gemeenten.

De uitkeringsafhankelijkheid van 15 t/m 24-jarige jongeren is veel kleiner dan die van 15 t/m 64 jarigen. Er zijn in de 22 gemeenten 523.786 jongeren.

Daarvan ontvangen er 6.841 (1,3 procent) een uitkering. Ook hier zien we een toename in vergelijking met 2009 toen 1,0 procent van de jongeren een uitkering kreeg (zie figuur 4.8 en tabel 4.4).

Van de 39.015 Marokkaans-Nederlandse jongeren zijn 963 (2,5 procent) afhankelijk van een uitkering. In 2009 was dat 1,7 procent.

Figuur 4.8: Personen (15-24 jaar) met een WWB, WIJ of IOA uitkering naar etnische herkomst, per 1 januari van het betreffende jaar (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

In tabel 4.4 is het aantal en aandeel uitkeringsontvangers en het oververtegenwoordigingpercentage onder 15 t/m 24-jarigen weergegeven. De oververtegenwoordiging van de 15 t/m 24-jarige Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers komt voor 2010 uit op 89 procent, dat is 23 procentpunten hoger dan in het voorgaande jaar.

Tabel 4.4: Personen (15-24 jaar) met een WWB, WIJ of IOA uitkering naar etnische herkomst, per 1 januari 2009 en 2010

	Marokkaans			totaal		
	2009	2010	verschil	2009	2010	verschil
bevolking van 15 t/m 24 jaar	38.787	39.015		516.537	523.786	
uitkeringen (N)	642	963	321	5.150	6.841	1.691
uitkeringen (%)	1,7	2,5	0,8	1,0	1,3	0,3
oververtegenwoordiging (%)	66	89	23	nvt	nvt	nvt

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstantie, bewerking Risbo

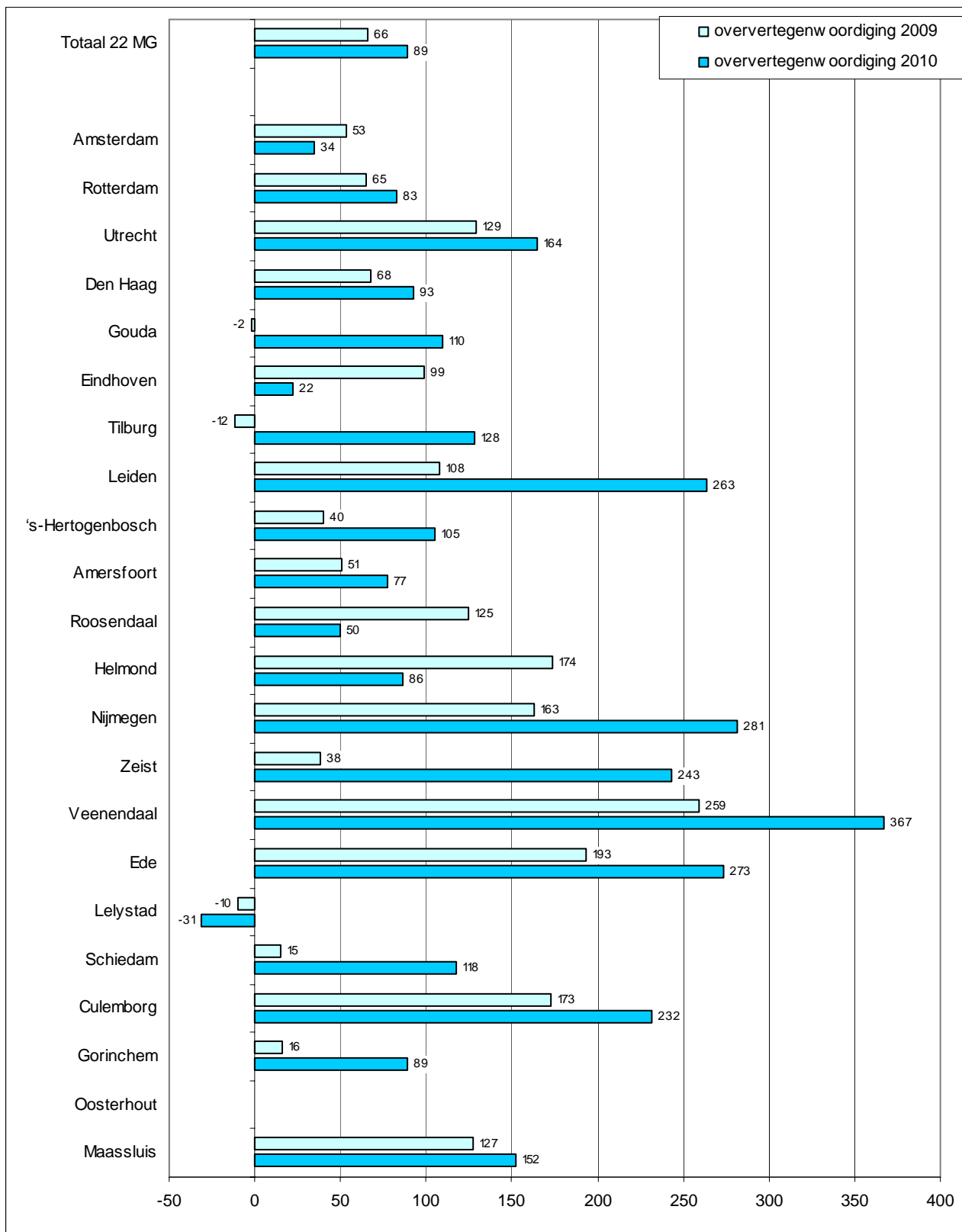
Ook in de oververtegenwoordiging van 15 t/m 24-jarige uitkeringsontvangers zijn er grote verschillen tussen gemeenten. In Eindhoven (22 procent) en Amsterdam (34 procent) en is de oververtegenwoordiging van jonge Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers zeer beperkt. In Lelystad is zelfs sprake van onderverteenwoordiging (min 31 procent). In Oosterhout is in 2010 van de totale groep 15 t/m 24-jarige Marokkaanse Nederlanders geen enkel persoon afhankelijk geweest van een uitkering. In 2009 was dit overigens ook al het geval.

In 6 van de 22 gemeenten is de oververtegenwoordiging groter dan 200 procent. In Veenendaal is de oververtegenwoordiging onder jonge Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers het hoogst. Van de totale groep 15 t/m 24-jarigen in Veenendaal is 1,3 procent afhankelijk van een uitkering. Van de 15 t/m 24-jarige Marokkaanse Nederlanders is 6,0 procent afhankelijk van een uitkering. De oververtegenwoordiging voor jonge Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers in Veenendaal komt daarmee uit op 367 procent. Ook in Nijmegen (281 procent), Ede (273 procent), Zeist (243 procent) en Culemborg (232 procent) is de oververtegenwoordiging onder jonge Marokkaanse Nederlanders relatief groot.

In figuur 4.9 worden de oververtegenwoordigingpercentages voor 15 t/m 24 jarigen van de afgelopen twee jaar met elkaar vergeleken voor alle 22 gemeenten. In 5 van de 22 gemeenten is de oververtegenwoordiging gedaald. In Helmond was de afname het grootst. Daar nam de oververtegenwoordiging met 88 procentpunten af. Ook in Eindhoven en Roosendaal is in 2010 sprake

van een forse daling van het oververtegenwoordigingcijfer (respectievelijk min 77 procentpunten en min 75 procentpunten).

In 7 gemeenten nam de oververtegenwoordiging met meer dan 100 procentpunten toe. Dit was het geval in Zeist (plus 205 procentpunten), Leiden (plus 155 procentpunten), Tilburg (plus 140 procentpunten), Nijmegen (plus 118 procentpunten), Gouda (plus 112 procentpunten), Veenendaal (plus 108 procentpunten) en Schiedam (plus 103 procentpunten). In Zeist steeg de oververtegenwoordiging onder 15 t/m 24-jarige Marokkaanse Nederlanders van 38 procent naar 243 procent. In 2009 was 0,3 procent van de Marokkaans-Nederlandse jongeren afhankelijk van een uitkering. In 2010 stijgt dit percentage naar 2,2 procent. Onder de totale groep 15 t/m 24-jarigen in Zeist stijgt het aandeel uitkeringsontvangers van 0,3 procent naar 0,6 procent. We merken ook hierbij op dat bij de interpretatie van deze resultaten voorzichtigheid geboden is. Het aantal Marokkaans-Nederlandse jongeren dat een uitkering ontvangt is, zeker in de kleinere gemeenten, (zeer) beperkt. Zo gaat het in bijvoorbeeld Lelystad om slechts 4 uitkeringsontvangers van Marokkaans-Nederlandse herkomst. Een in absolute termen kleine toe- of afname in het aantal Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers kan daardoor leiden tot grote verschuivingen in de oververtegenwoordiging. Voor een compleet overzicht van aantallen en aandelen uitkeringsontvangers in de 22 gemeenten wordt verwezen naar tabel b4.6 en b4.6a in de bijlage.

Figuur 4.9: Oververtegenwoordiging van 15 t/m 24 jarige Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers per 1 januari 2009 en 2010 (in procenten)

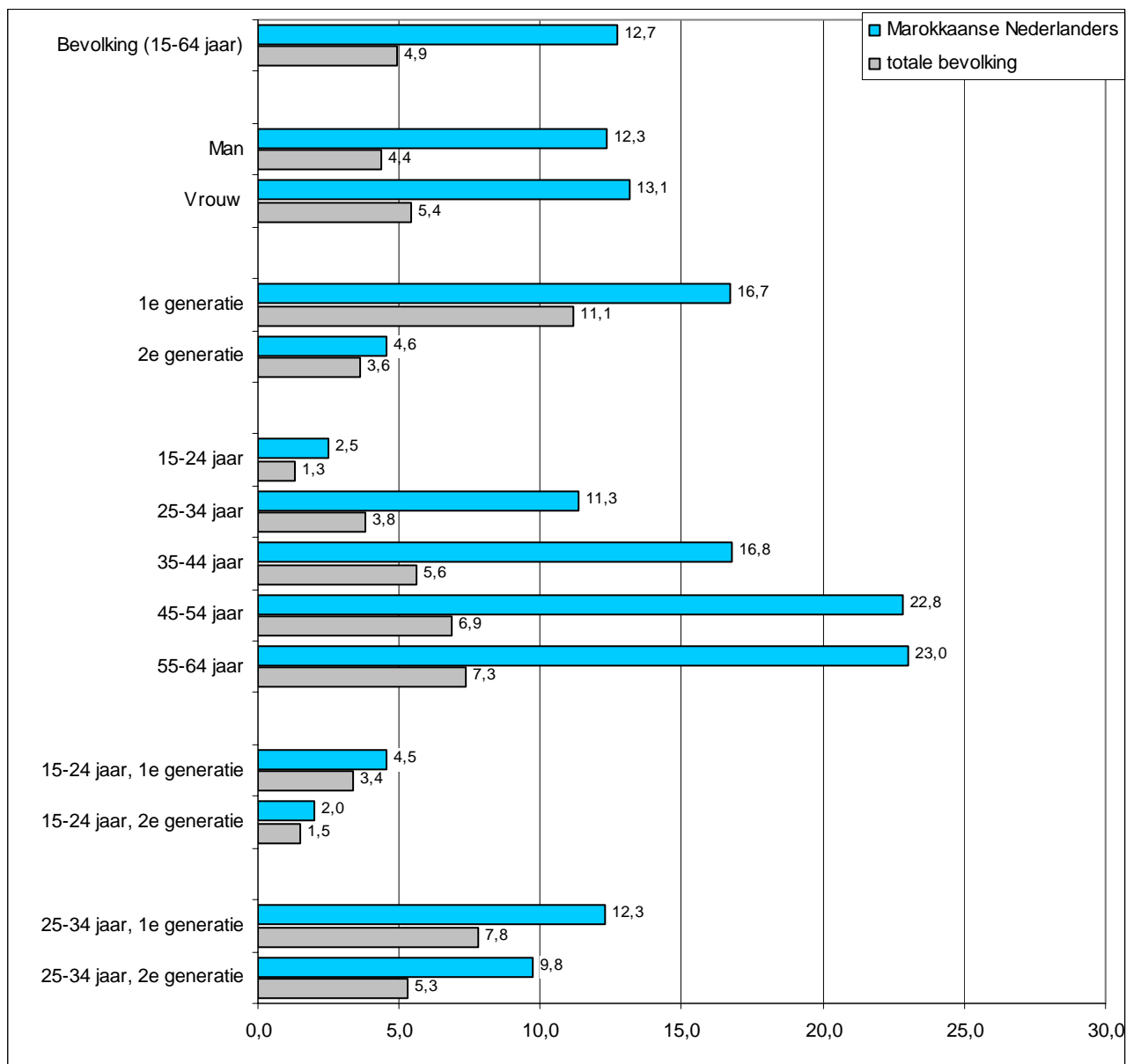
Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

4.4.1 **Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers naar achtergrondkenmerken**

Uit figuur 4.10 blijkt dat Marokkaans-Nederlandse vrouwen iets vaker afhankelijk zijn van een uitkering dan Marokkaans-Nederlandse mannen. Evenals bij de totale bevolking van de 22 gemeenten is de uitkeringsafhankelijkheid onder Marokkaans-Nederlandse ouderen veel groter dan onder Marokkaans-Nederlandse jongeren. Van de 15 t/m 24-jarige Marokkaanse Nederlanders is 2,5 procent afhankelijk van een uitkering, van de 35 t/m 44-jarigen 16,8 procent en van de 55 t/m 64-jarigen Marokkaanse Nederlanders ontvangt 23,0 procent een uitkering.

Verder is de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders uit de 22 gemeenten vaker afhankelijk van een uitkering dan de tweede generatie (16,7 procent versus 4,6 procent). Dit is deels het gevolg van het verschil in de leeftijdsopbouw tussen de eerste en tweede generatie Marokkaanse Nederlanders. De tweede generatie is gemiddeld genomen veel jonger en het aandeel uitkeringsontvangers onder jongeren is veel kleiner dan onder ouderen. We corrigeren hiervoor door generaties te vergelijken binnen de onderscheiden leeftijdsgroepen. In de leeftijdsgroep 15 t/m 24 jaar is het aandeel uitkeringsontvangers onder de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders (4,5 procent) na correctie nog steeds hoger dan onder de tweede generatie Marokkaanse Nederlanders (2,0 procent). Ook in de leeftijdsgroep van 25 t/m 34 jaar is het verschil tussen het aandeel uitkeringsontvangers in de eerste generatie (12,3 procent) en de tweede generatie (9,8 procent) nog aanwezig. Het verschil is echter wel kleiner geworden.

Figuur 4.10: Aandeel Marokkaanse Nederlanders (15–64 jaar) met een WWB, WIJ of IOA uitkering naar achtergrondkenmerken, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

Bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties

Kenmerken van uitkeringsontvangers

Van de Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers is bijna de helft (47,0 procent) meer dan 5 jaar afhankelijk is van een uitkering. Hetzelfde beeld zien we overigens ook voor de totale groep uitkeringsontvangers in de 22 gemeenten. Daarvan is 45,9 procent langdurig afhankelijk van een uitkering. De uitkeringsduur onder Marokkaanse Nederlanders is ongeveer gelijk aan die van de totale bevolking (zie tabel b4.4a in de bijlage).

5.1 Inleiding

Het beleid richt zich op het verminderen van criminaliteit. In dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de omvang en aard van criminaliteit onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten. Daarbij wordt een vergelijking gemaakt met andere grote herkomstgroepen en de totale bevolking van de 22 gemeenten. In paragraaf 5.2 wordt ingegaan op de gebruikte begrippen en de databron. In paragraaf 5.3 wordt aandacht geschonken aan de omvang van de criminaliteit onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking van de 22 gemeenten in het jaar 2010. Vervolgens gaan we in op de achtergrondkenmerken en de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten in de bevolking van de 22 gemeenten. In paragraaf 5.4 worden verdachtencijfers gepresenteerd voor de periode 2006-2010. Het gaat hier om welk deel van de per 1 januari 2010 in de 22 gemeenten ingeschreven bevolking op enig moment in de periode 2006-2010 minimaal één keer in aanraking met de politie is gekomen op verdenking van betrokkenheid bij een misdrijf. Vervolgens komt in paragraaf 5.5 de pleegcarrière aan de orde en wordt in paragraaf 5.6 ingegaan op het type misdrijven waar Marokkaanse Nederlanders van verdacht worden.

5.2 Gebruikte begrippen en databron

Verdachten, antecedenten en misdrijven

In deze paragraaf gaan we kort in op de gebruikte begrippen. We maken onderscheid tussen verdachten, antecedenten en misdrijven. Er wordt eerst gerapporteerd over (het percentage) verdachten. Een persoon staat als verdachte geregistreerd indien tegen hem proces-verbaal is opgemaakt ter zake van één of meer misdrijven/delicten.¹⁸ Zo'n proces-verbaal wordt een antecedent genoemd. In een proces-verbaal of antecedent kunnen meerdere misdrijven worden geregistreerd. Men kan hierbij denken aan een winkeldiefstal waarbij ook mishandeling heeft plaatsgevonden. Indien van deze gebeurtenis

---

¹⁸ Een misdrijf is een strafbaar feit van de ernstige soort dat als zodanig is omschreven en strafbaar gesteld in de wet.

proces-verbaal wordt opgemaakt, zullen hierin meerdere wetsartikelen worden vermeld. Uiteraard komt het ook voor dat in een bepaald jaar een persoon meer dan één keer met de politie in aanraking komt op verdenking van een misdrijf. Van een persoon die in een bepaald jaar drie keer is opgepakt door de politie voor een misdrijf en waartegen evenzoveel keer proces-verbaal is opgemaakt staan dan drie antecedenten geregistreerd. Het totaal aantal geregistreerde antecedenten en misdrijven in een bepaalde periode is dus bijna per definitie groter dan het totaal aantal geregistreerde verdachten. In paragraaf 5.5 wordt nagegaan of een verdachte eenmalig of vaker verdacht is geweest van een misdrijf. Hiervoor wordt de term pleegcarrière gebruikt. Verdachten worden onderscheiden naar beginners, meerplegers en veelplegers. Voor verdere uitleg zie paragraaf 5.5. en de begrippenlijst en technische toelichting in de bijlagen.

Databron

Voor dit hoofdstuk maken we gebruik van verdachtenregistraties uit het zogenaamde Herkenningsdienstsysteem (HKS). De gegevens zijn afkomstig van de Dienst IPOL van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). De Dienst IPOL verzamelt jaarlijks data vanuit het HKS. In het HKS worden verdachten geregistreerd tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt wegens een misdrijf. Het is de overtuiging van de politie dat het daders zijn. Voor deze personen is proces-verbaal van opsporing gemaakt en verstuurd naar het OM. De rechter moet zich er nog over uitspreken. We rapporteren dus over verdachten en niet over veroordeelden.

Cijfers 2010

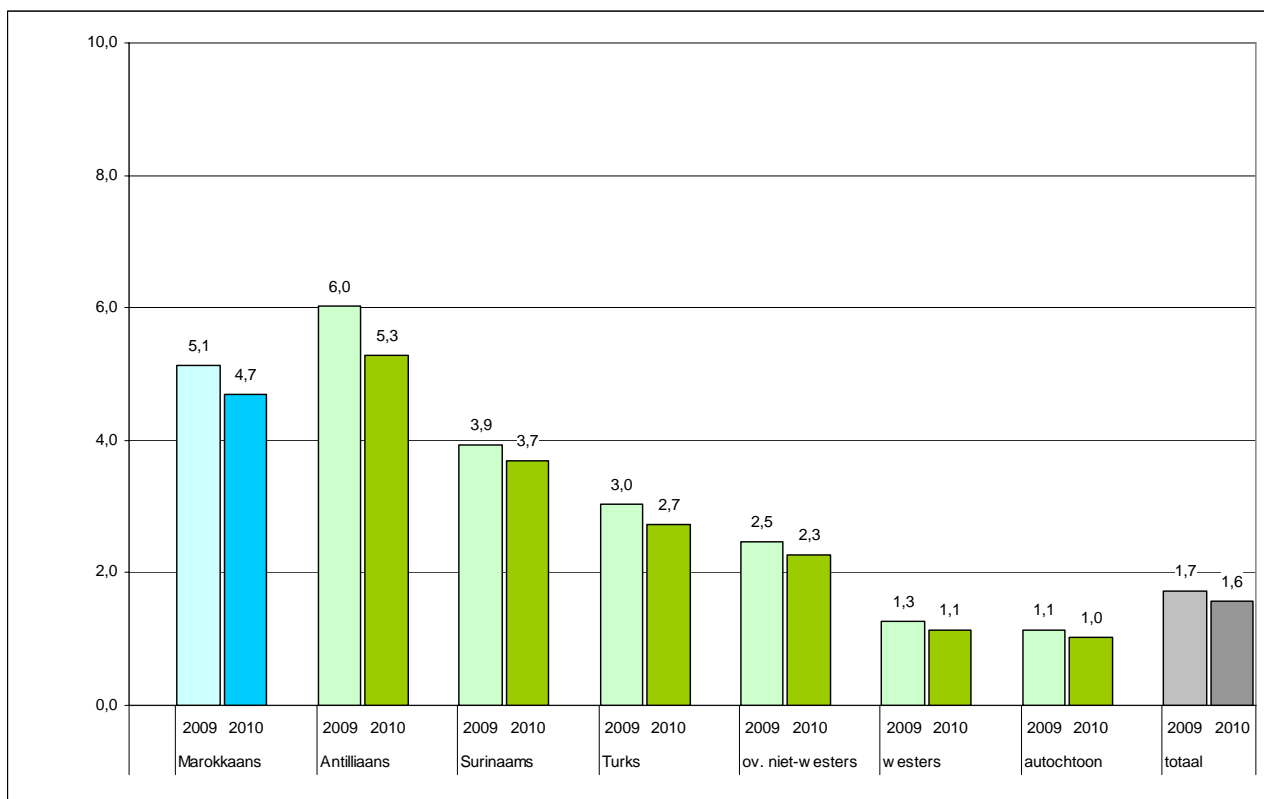
De cijfers over het meest recent verlopen jaar (hier dus 2010) zijn altijd voorlopige cijfers. Deze cijfers worden in het eerste kwartaal van het komende jaar (2012) pas definitief. De daderaantallen lopen in vrijwel alle korpsen sinds 2008 terug. Dit wordt mogelijk mede veroorzaakt door de invoering van het nieuwe bedrijfsprocessensysteem BVH (Basisvoorziening Handhaving). De invoering van dit systeem heeft de administratieve druk bij de korpsen opgevoerd waardoor in sommige regio's ook de registratie in HKS onder tijdsdruk kwam te staan met als gevolg registratieachterstanden in HKS. In de technische toelichting is hier nader op ingegaan. Dit geldt echter voor alle bevolkingsgroepen zodat het vergelijken van percentages wel mogelijk is.

Koppeling

Geregistreerde verdachten in 2010 zijn op basis van het versleutelde persoonsnummer gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2010. Indien het persoonsnummer in de verdachtenregistratie niet bekend is, kan er per definitie geen koppeling worden gemaakt met het bevolkingsbestand. Verdachten zonder valide persoonsnummer zijn in onderstaande tabellen dus niet opgenomen. Ook verdachten die in de loop van 2010 vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in een van de betrokken gemeenten is komen wonen, vallen buiten onderstaande analyses. De gepresenteerde verdachtenpercentages en aantallen kunnen daardoor verschillen van de door de Dienst IPOL gepresenteerde cijfers. Voor meer informatie over het HKS verwijzen we naar de begrippenlijst en technische toelichting in de bijlagen.

5.3 Verdachten 2010

In deze paragraaf gaan we in op verdachten van 12 jaar en ouder. In figuur 5.1 worden verdachtenpercentages gepresenteerd van de bevolking van 12 jaar en ouder. Het betreft personen die per 1 januari 2010 in een van de 22 gemeenten woonden en in 2010 werden verdacht van een misdrijf.

Figuur 5.1: Verdachten (12 jaar en ouder), in 2009 en 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep per 1 januari)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

De 22 gemeenten tellen per 1 januari 2010 ruim 3,3 miljoen inwoners van 12 jaar of ouder. In het jaar 2010 komen er hiervan 53.270 (1,6 procent) in aanraking met de politie op verdenking van een misdrijf en worden als verdachte in het HKS geregistreerd (zie figuur 5.1 en tabel 5.1). Het percentage verdachten is ten opzichte van 2009 (1,7 procent) iets gedaald.

Van de 165.705 Marokkaanse Nederlanders van 12 jaar of ouder worden er 7.767 (4,7 procent) verdacht van een misdrijf. Het percentage verdachten is lager dan in 2009. Toen werd 5,1 procent verdacht van een misdrijf.

Oververtegenwoordiging

De oververtegenwoordiging geeft aan in welke mate het verdachtenpercentage van Marokkaanse Nederlanders afwijkt van dat van de hele bevolking in de gemeente. De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel verdachten in de totale groep en de groep van Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep.¹⁹ In tabel 5.1 is per herkomstgroep het aantal en aandeel verdachten van 12 jaar en ouder en het oververtegenwoordigingpercentage weergegeven. Zoals gezegd staat van alle personen van 12 jaar en ouder 1,6 procent geregistreerd als verdachte. Van de Marokkaanse Nederlanders van 12 jaar en ouder is 4,7 procent verdacht. De oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 jaar en ouder komt uit op 196 procent.²⁰ Dat is gelijk aan de oververtegenwoordiging in 2009.

Tabel 5.1: Personen (12 en ouder) verdacht van een misdrijf, naar etnische herkomst, 2009 en 2010

	Marokkaans			totaal		
	2009	2010	verschil	2009	2010	verschil
bevolking 12 jaar en ouder	161.669	165.705		3.331.465	3.367.172	
verdacht (N)	8.295	7.767	-528	57.769	53.270	-4.499
verdacht (%)	5,1	4,7	-0,4	1,7	1,6	-0,1
oververtegenwoordiging (%)	196	196	0	nvt	nvt	nvt

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

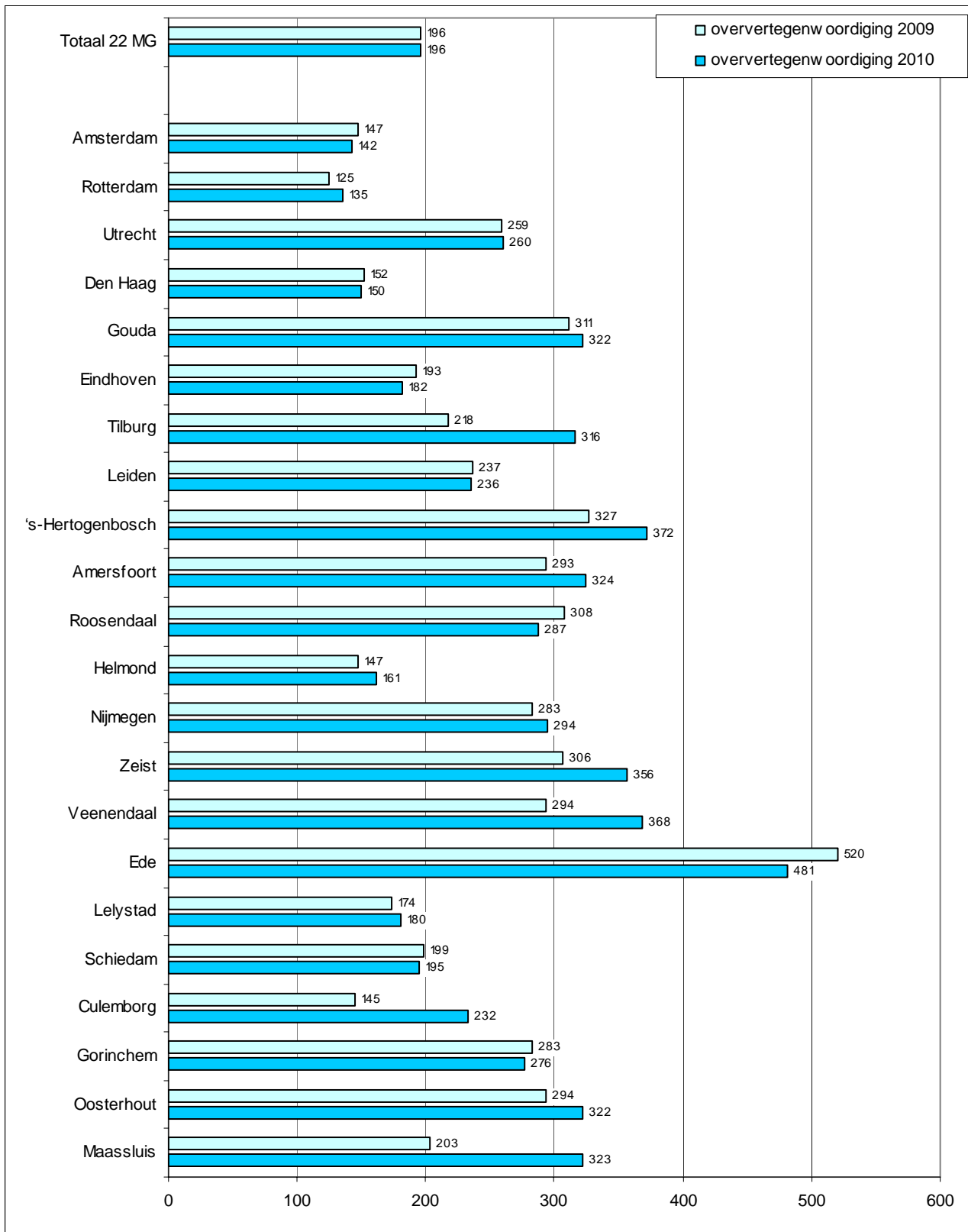
Marokkaanse Nederlanders zijn dus sterk oververtegenwoordigd in de verdachtenregistraties. Dit geldt voor alle 22 gemeenten. Tussen de gemeenten bestaan er niettemin grote verschillen (zie figuur 5.2). In Rotterdam is de oververtegenwoordiging van Marokkaanse Nederlanders in de leeftijd van 12 jaar en ouder het laagst (135 procent). Ook in Amsterdam (142 procent) en Den Haag (150 procent) is de oververtegenwoordiging relatief beperkt.

¹⁹ Een rekenvoorbeeld: als van alle personen van 12 jaar en ouder in de gemeente 3% wordt verdacht en van de personen van 12 jaar en ouder in de herkomstgroep 6% dan is de oververtegenwoordiging: $((6-3)/3)*100=100\%$

²⁰ Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

In 9 van de 22 gemeenten is de oververtegenwoordiging groter dan 300 procent. In Ede is de oververtegenwoordiging het hoogst. Van de totale bevolking van 12 jaar en ouder in Ede wordt in 2010 1,1 procent verdacht. Van de Marokkaanse Nederlanders van 12 jaar en ouder wordt 6,5 procent verdacht. Dit is een oververtegenwoordiging van 481 procent. Ook in 's Hertogenbosch (372 procent), Veenendaal (368 procent) en Zeist (356 procent) is de oververtegenwoordiging relatief hoog.

In figuur 5.2 vergelijken we de oververtegenwoordigingcijfers van 2009 en 2010 met elkaar. In 8 van de 22 gemeenten neemt de oververtegenwoordiging af. Het gaat in deze gevallen vaak om een relatief kleine afname. De grootste afname zien we in Ede. Daar daalt de oververtegenwoordiging met 39 procentpunten. In Maassluis stijgt de oververtegenwoordiging met meer dan 100 procentpunten. In 2009 is de oververtegenwoordiging 203 procent, in 2010 stijgt dit naar 323 procent. In Tilburg (plus 98 procentpunten), Culemborg (plus 87 procentpunten), Veenendaal (plus 74 procentpunten) stijgt de oververtegenwoordiging met meer dan 50 procentpunten.

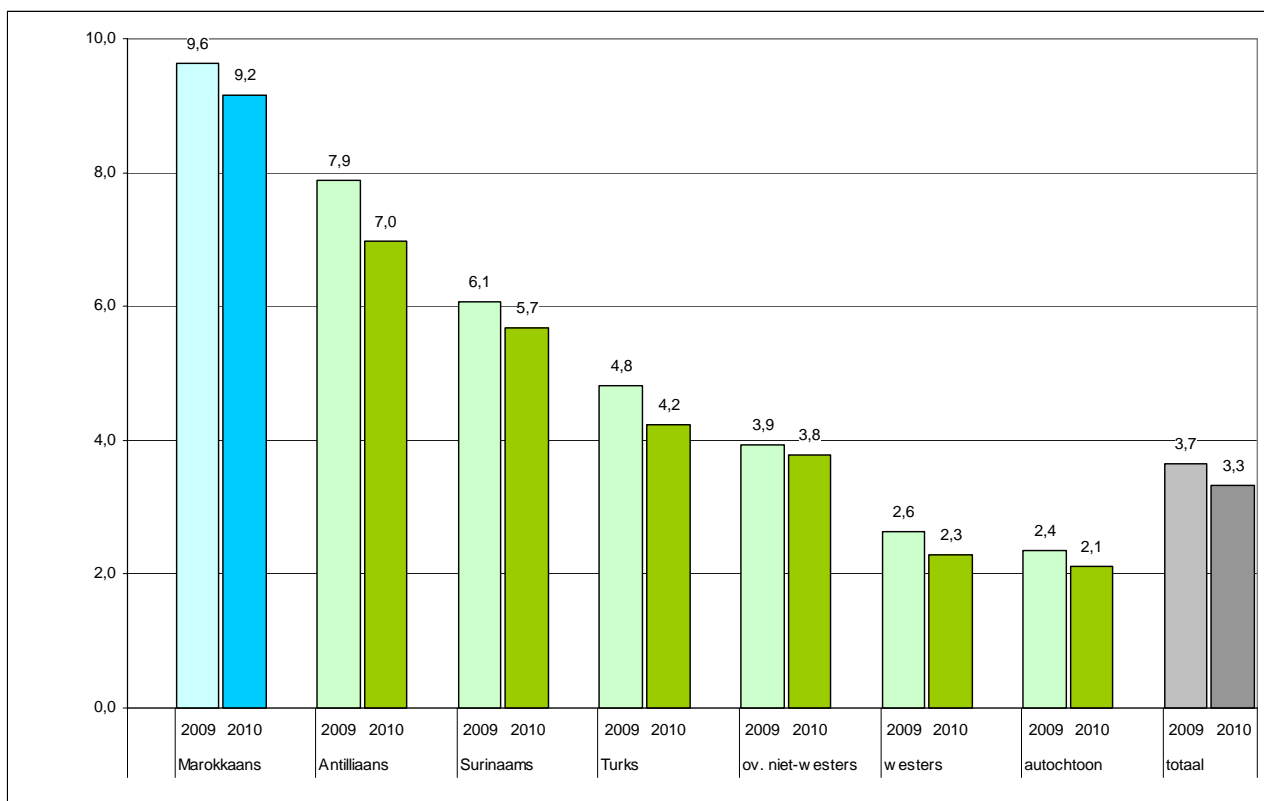
Figuur 5.2: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 jaar en ouder in 2009 en 2010 (in procenten)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Jongeren

In figuur 5.3 staan de verdachtenpercentages van 12 t/m 24-jarige jongeren van de afgelopen twee jaar weergegeven. Het percentage verdachten onder jongeren is in het algemeen groter dan onder ouderen. In de 22 gemeenten wonen 643.238 jongeren in de leeftijd van 12 t/m 24 jaar. In 2010 worden er daarvan 21.453 (3,3 procent) verdacht. Het aandeel verdachte jongeren is lager dan in 2009 (zie ook tabel 5.2). Toen werd 3,7 procent van alle 12 t/m 24-jarige jongeren verdacht van een misdrijf. Van de 51.063 Marokkaans-Nederlandse 12 t/m 24-jarige jongeren worden er 4.674 (9,2 procent) verdacht. Ook dat is een daling ten opzichte van 2009 toen 9,6 procent van de Marokkaans-Nederlandse jongeren werd verdacht.

Figuur 5.3 Verdachten (12 t/m 24 jaar), in 2009 en 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep per 1 januari)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Oververtegenwoordiging

In tabel 5.2 staat per herkomstgroep het aantal en aandeel verdachten onder 12 t/m 24-jarigen en het oververtegenwoordigingpercentage weergegeven voor de afgelopen twee jaar. De oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 t/m 24 jaar komt uit op 174 procent. Dat is 11 procentpunten hoger dan de oververtegenwoordiging van 163 procent in 2009.

Tabel 5.2: Personen (12 t/m 24 jaar) verdacht van een misdrijf, naar etnische herkomst, 2009 en 2010

	Marokkaans			totaal		
	2009	2010	verschil	2009	2010	verschil
bevolking 12 t/m 24 jaar	50.680	51.063		635.898	643.238	
verdacht (N)	4.886	4.674	-212	23.274	21.453	-1.821
verdacht (%)	9,6	9,2	-0,4	3,7	3,3	-0,4
oververtegenwoordiging (%)	163	174	11	nvt	nvt	nvt

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Ook in de oververtegenwoordiging van jonge (12 t/m 24-jarigen) verdachten zijn er grote verschillen tussen de 22 gemeenten. In Lelystad is de oververtegenwoordiging het kleinst (86 procent). Ook in Rotterdam en Amsterdam is de oververtegenwoordiging onder jonge Marokkaans-Nederlandse verdachten relatief klein (respectievelijk 111 en 116 procent).

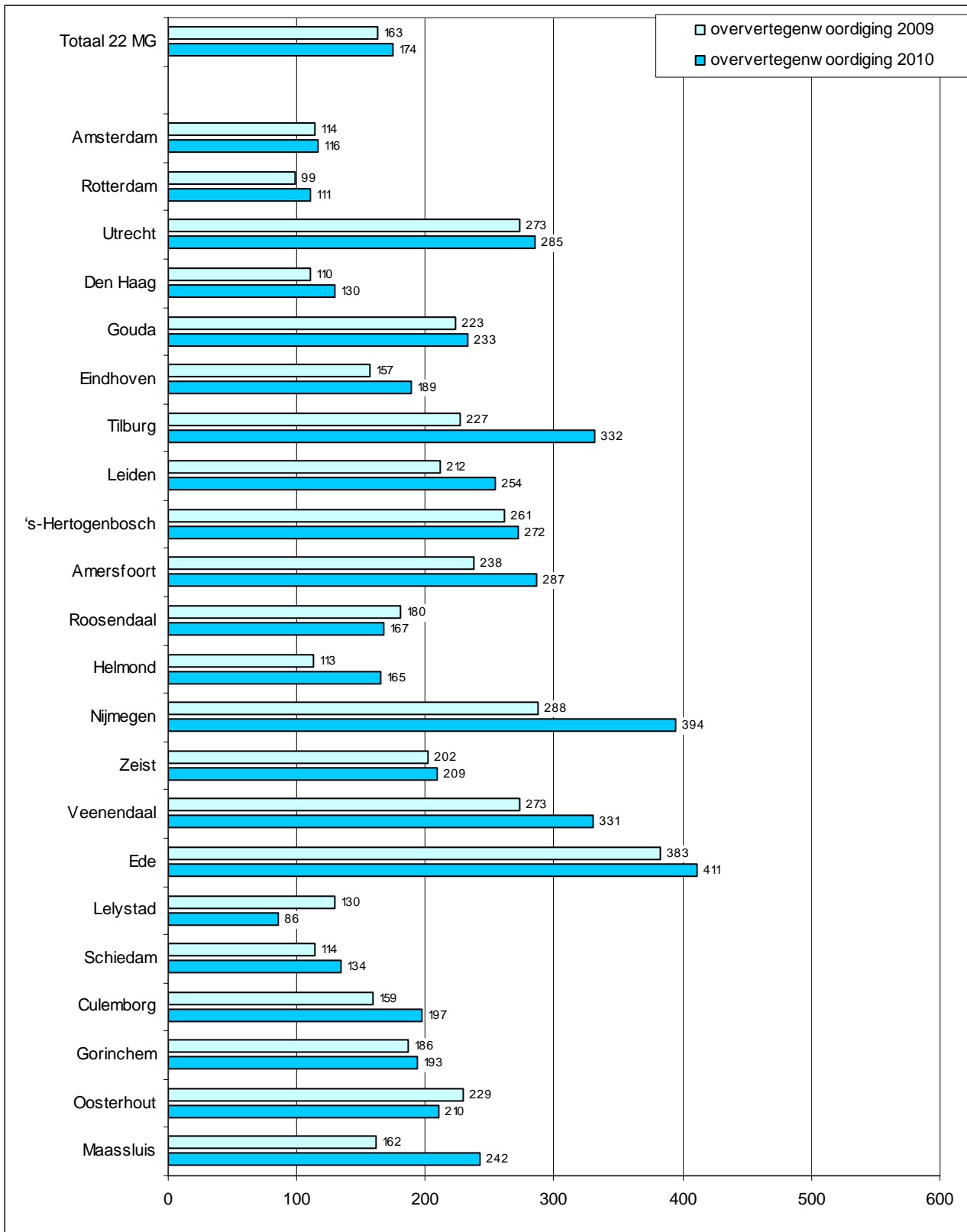
In 4 van de 22 gemeenten is de oververtegenwoordiging groter dan 300 procent. In Ede is de oververtegenwoordiging het hoogst. Van de totale 12 t/m 24-jarige bevolking in Ede wordt in 2010 2,6 procent verdacht. Onder Marokkaanse Nederlanders van 12 t/m 24 jaar is dit 13,4 procent. Dit is een oververtegenwoordiging van 411 procent.

Ook in Nijmegen (394 procent), Tilburg (332 procent) en Veenendaal (331 procent) is de oververtegenwoordiging bovengemiddeld hoog.

In figuur 5.4 vergelijken we de oververtegenwoordigingcijfers van 2009 en 2010 met elkaar. In Lelystad (-44 procentpunten), Oosterhout (-19 procentpunten) en Roosendaal (-13 procentpunten) is de oververtegenwoordiging gedaald. De grootste stijging zien we in Nijmegen (plus 106 procentpunten) en Tilburg (plus 105 procentpunten).

Voor een compleet overzicht van het aantal en aandeel verdachten in de 22 gemeenten verwijzen we naar tabel b5.4 en tabel b5.4a in de bijlage.

Criminaliteit

Figuur 5.4: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten van 12 t/m 24 jaar in 2009 en 2010 (in procenten)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

5.3.1 Marokkaans-Nederlandse verdachten naar achtergrondkenmerken

In figuur 5.5 wordt het aandeel verdachten uitgesplitst naar subgroepen.

Verdachten naar geslacht

Mannen worden veel vaker verdacht dan vrouwen. Dit geldt ook voor de Marokkaanse Nederlanders. Van alle Marokkaans-Nederlandse vrouwen van 12 jaar en ouder in de 22 gemeenten wordt in 2010 1,3 procent verdacht. Van de Marokkaans-Nederlandse mannen wordt 7,9 procent verdacht van een misdrijf (zie figuur 5.3). Het percentage verdachten onder Marokkaans-Nederlandse mannen ligt ongeveer 3 keer zo hoog als onder de totale mannelijke bevolking van de 22 gemeenten (2,6 procent). Ook Marokkaans-Nederlandse vrouwen worden vaker verdacht dan de totale vrouwelijke bevolking van de 22 gemeenten (1,3 procent versus 0,6 procent).

Verdachten naar leeftijd en generatie

Leeftijd is een belangrijke indicator voor crimineel gedrag. Het is een bekend gegeven dat de kans op crimineel gedrag vanaf het twaalfde tot (ongeveer) het achttiende levensjaar sterk toeneemt, dan stabiliseert om vervolgens vanaf ongeveer het 20e levensjaar sterk af te nemen.²¹ We zien dat het aandeel verdachten onder de totale bevolking in de leeftijdsgroep 12 t/m 17 jaar en 18 t/m 24 jaar in de 22 gemeenten ongeveer gelijk is. Daarna neemt de kans om verdacht te worden inderdaad sterk af (figuur 5.5). Een soortgelijk beeld zien we bij de Marokkaanse Nederlanders. Van de minderjarige Marokkaanse Nederlanders wordt 8,2 procent verdacht, van de jongvolwassenen 10,0 procent en van de 25 t/m 44-jarigen 3,7 procent.

Onder Marokkaanse Nederlanders lijkt het verschil tussen de eerste en tweede generatie in het percentage verdachten op het eerste gezicht groot. Van de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders is 2,6 procent verdacht, van de tweede generatie 8,5 procent. Een en ander hangt echter sterk samen met het verschil in leeftijdsopbouw tussen de eerste en tweede generatie Marokkaanse Nederlanders. De tweede generatie is gemiddeld genomen veel jonger en zoals eerder werd aangegeven, is het aandeel verdachten onder jongeren in het algemeen groter dan onder ouderen. Om te voorkomen dat verschillen in verdachtenpercentages tussen generaties onterecht worden toegeschreven aan een generatie-effect, terwijl er eigenlijk sprake is van een leeftijdseffect, is in

---

²¹ Zie bijvoorbeeld Hirschi, T. en M. Gottfredson (1983). Age and the explanation of crime. In: *The American Journal of Sociology*, jg. 89, nr. 3, p552-584.

figuur 5.5 de analyse tevens gemaakt voor Marokkaans-Nederlandse jongeren in de leeftijd van 12 t/m 24 jaar. We zien dat het verschil tussen de generaties na de correctie voor leeftijd veel kleiner is geworden (8,0 procent onder 12 t/m 24-jarige eerste generatie Marokkaanse Nederlanders, 9,4 procent onder 12 t/m 24-jarige tweede generatie Marokkaanse Nederlanders).

Verdachten naar onderwijsniveau en voortijdig schoolverlaten

Schoolgaande jongeren die onderwijs volgen op een laag niveau, hebben een grotere kans om in aanraking te komen met de politie op verdenking van een misdrijf dan jongeren die onderwijs volgen op een hoog niveau.²² Deze samenhang zien we zowel bij de totale groep als bij Marokkaans-Nederlandse jongeren in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar.

Van de Marokkaans-Nederlandse niet voortijdig schoolverlaters wordt 8,9 procent verdacht, van de Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters 25,1 procent. Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters komen dus veel vaker in aanraking met de politie dan Marokkaans-Nederlandse jongeren die de school niet voortijdig hebben verlaten. Deze samenhang tussen voortijdig schoolverlaten en criminaliteit zien we ook bij de totale groep jongeren en ook bij alle andere onderscheiden herkomstgroepen (zie tabel b5.1 in de bijlage).

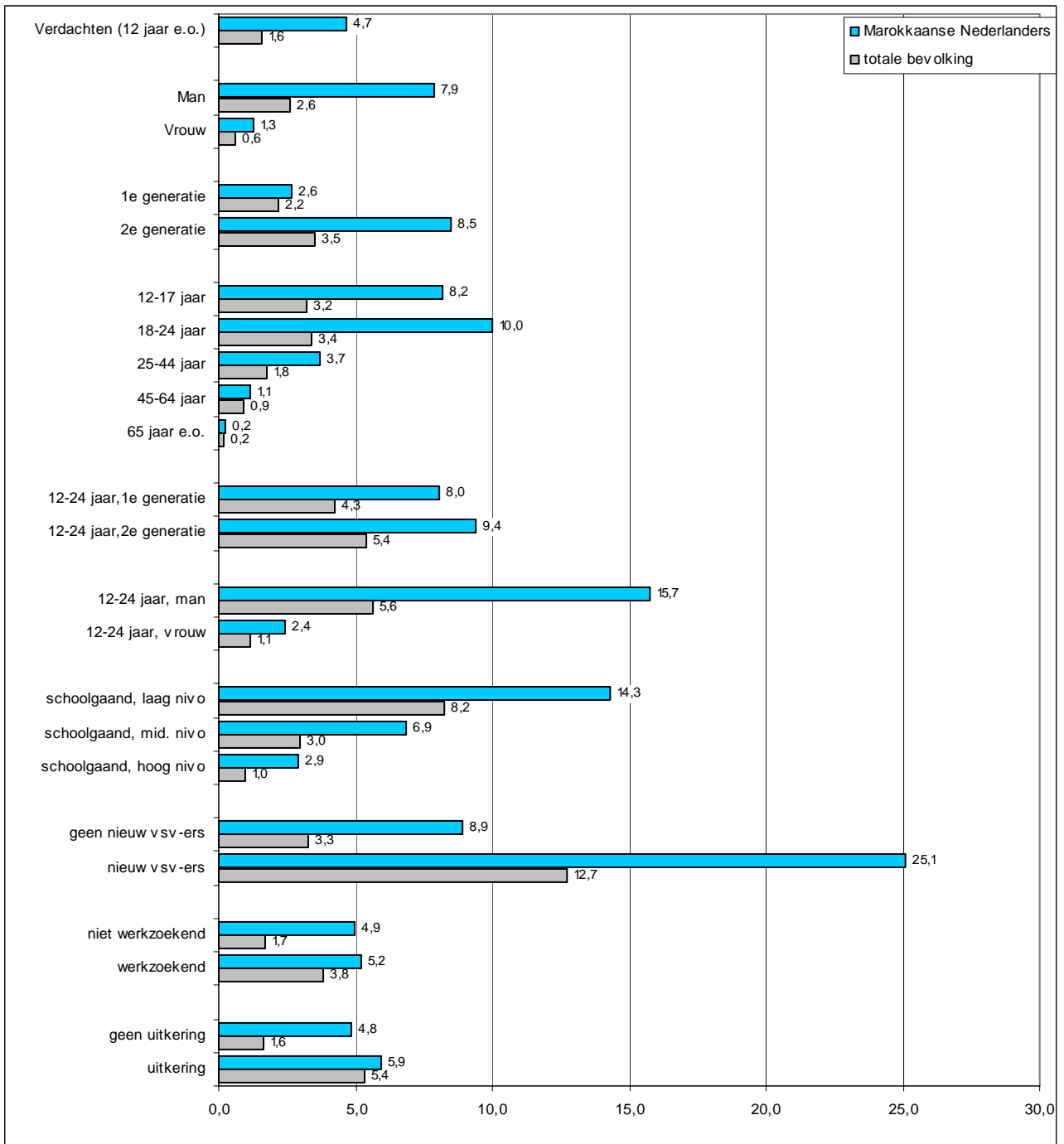
Verdachten naar werk en uitkeringsafhankelijkheid

Onder de totale bevolking in de 22 gemeenten zien we dat werkzoekenden vaker worden verdacht dan niet werkzoekenden. Onder de Marokkaanse Nederlanders is er nauwelijks verschil. Het percentage verdachten onder Marokkaans-Nederlandse niet werkzoekenden is 4,9 procent, onder Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden 5,2 procent.

Personen met een uitkering worden vaker verdacht dan personen zonder uitkering. Dit beeld zien we veel minder sterk bij de Marokkaans-Nederlandse bevolking als bij de totale bevolking. Van de Marokkaanse Nederlanders met een uitkering wordt 5,9 procent verdacht, van de Marokkaanse Nederlanders zonder uitkering 4,8 procent.

---

²² De opleidingen zijn gecodeerd in drie onderwijsniveaus. Praktijkonderwijs, vmbo bb, vmbo kb, mbo 1 en mbo 2 zijn gecategoriseerd als laag niveau; onderbouw vo, vmbo-tl, vmbo gl, mbo 3 en mbo 4 als middelbaar niveau; havo, vwo, hbo en wo als hoog niveau.

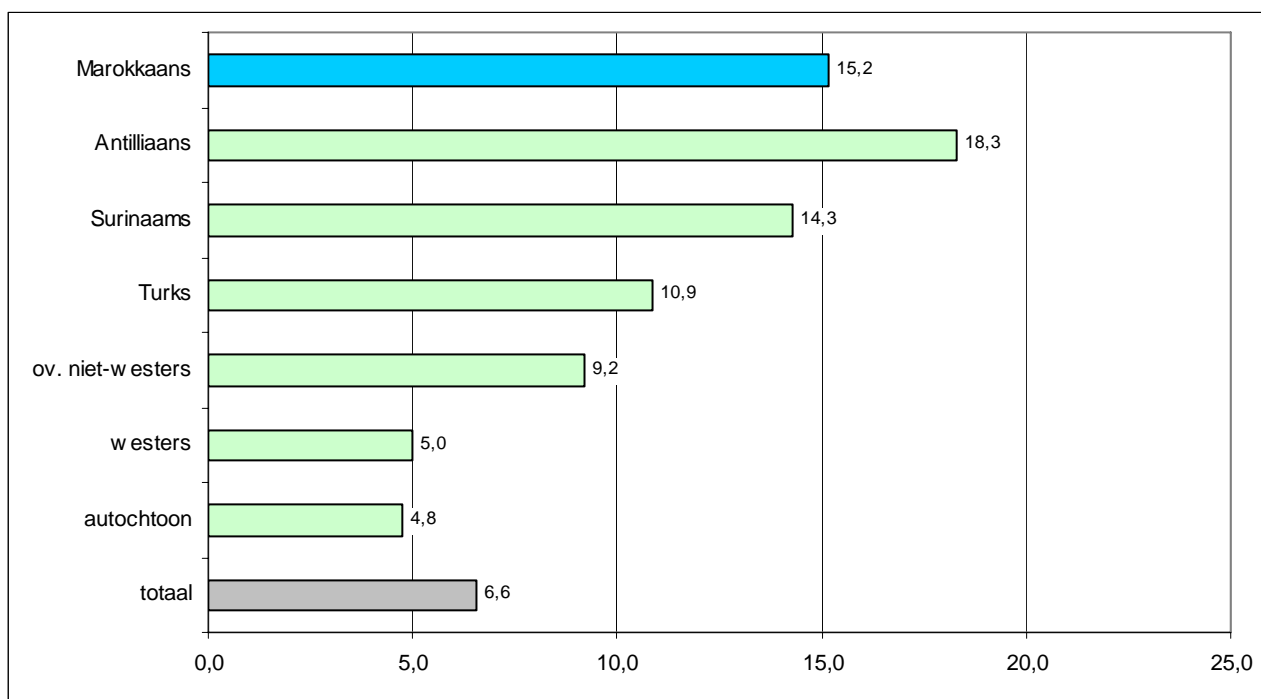

Figuur 5.5: Aandeel Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 jaar e.o.) naar achtergrondkenmerken, in 2010 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

5.4 Verdachten 2006-2010

Tot op heden is ingegaan op de betrokkenheid bij criminaliteit in een specifiek onderzoeksjaar. Er is gekeken naar welk deel van de op 1 januari 2010 geregistreerde bevolking in de 22 gemeenten in 2010 door de politie werd verdacht van een delict. In deze paragraaf is nagegaan welk deel van de per 1 januari 2010 ingeschreven bevolking op enig moment in de afgelopen vijf jaar (de periode 2006-2010) minimaal één keer in aanraking met de politie is gekomen op verdenking van een misdrijf. In figuur 5.6 worden de resultaten van deze analyse gepresenteerd.

Figuur 5.6: Verdachten 12 jaar en ouder in de periode 2006-2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep per 1 januari 2010)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Van de gehele bevolking van twaalf jaar en ouder die per 1 januari 2010 in de 22 gemeenten woont is in de periode 2006-2010 6,6 procent minimaal één keer in aanraking gekomen met de politie op verdenking van een misdrijf (figuur 5.6). Dit percentage ligt onder Marokkaanse Nederlanders veel hoger. Van de Marokkaanse Nederlanders van twaalf jaar en ouder die per 1 januari 2010 in de 22 gemeenten wonen, is in de periode 2006-2010 15,2 procent minimaal één keer in aanraking gekomen met de politie op verdenking van een misdrijf.

Uitsplitsing van dit gegeven naar leeftijd en geslacht laat zien dat dit cijfer voor bepaalde subgroepen nog aanzienlijk hoger ligt. Zo is bijvoorbeeld van de Marokkaans-Nederlandse mannen in de leeftijd van 12 t/m 24 jaar in de periode 2006-2010 38,7 procent één keer of meer in aanraking gekomen met de politie op verdenking van een misdrijf. Gemiddeld is in de 22 gemeenten 17,7 procent van de 12 t/m 24-jarige mannen in aanraking geweest met de politie (zie tabel b5.2 in de bijlage).

5.5 Pleegcarrière

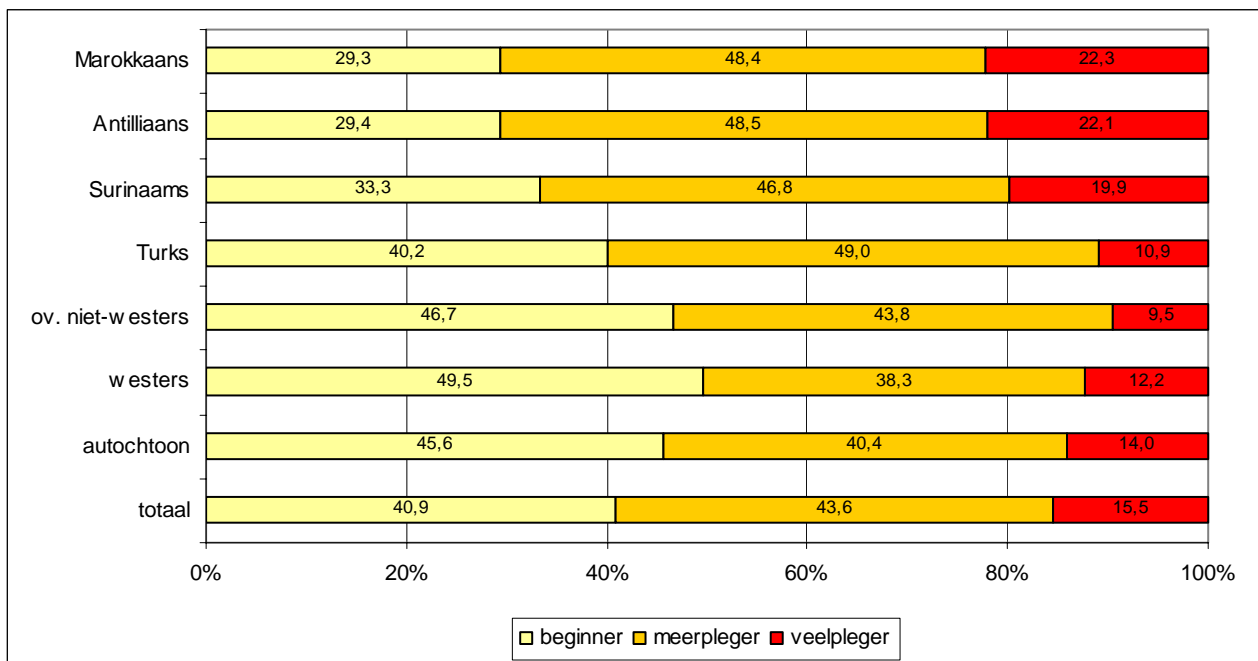
In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de pleegcarrière van verdachten. Hierbij gaat het erom of een verdachte eenmalig of vaker verdacht is geweest van een misdrijf. Verdachten worden onderscheiden naar beginners, meerplegers en veelplegers. Het indelen van verdachten in deze categorieën gebeurt aan de hand van het aantal processen-verbaal van aanhouding dat tegen hen is opgemaakt. Een beginner is een verdachte tegen wie niet eerder een proces-verbaal van aanhouding is opgemaakt.²³ Een meerpleger is een verdachte tegen wie 2-5 processen-verbaal (voor strafrechtelijk minderjarigen) of 2-10 processen-verbaal (voor strafrechtelijk meerderjarigen) zijn opgemaakt en een veelpleger is een verdachte tegen wie meer dan 5 processen-verbaal (voor strafrechtelijk minderjarigen) meer dan 10 processen-verbaal (voor strafrechtelijk meerderjarigen) zijn opgemaakt.

Van alle verdachten uit de 22 gemeenten is 40,9 procent een beginner, 43,6 procent een meerpleger en 15,5 procent een veelpleger. Van de Marokkaans-Nederlandse verdachten is een relatief kleiner deel beginner (29,3 procent). Een bovengemiddeld groot deel is meerpleger (48,4 procent) of veelpleger (22,3 procent).

---

²³ Wanneer iemand in een bepaald kalenderjaar voor het eerst als verdachte wordt aangehouden en in hetzelfde jaar nogmaals, dan wordt hij in de jaarcijfers als meerpleger gecategoriseerd.

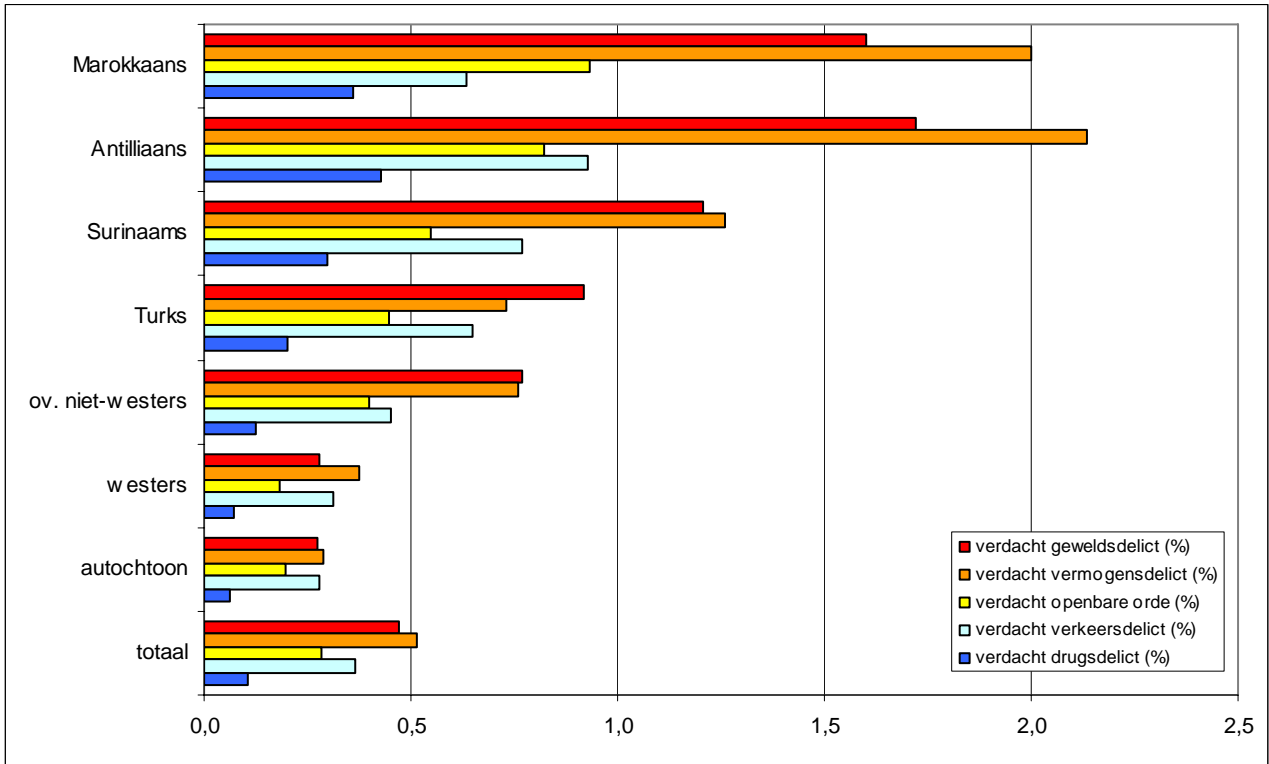
Figuur 5.7: Verdachten (12 jaar e.o.) naar pleegcarrière, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

5.6 Aard van de criminaliteit

Tot op heden is ingegaan op de vraag of en in welke mate personen worden verdacht van criminaliteit. In paragraaf 5.1 is het verschil uitgelegd tussen verdachten, antecedenten en misdrijven. Het gegeven dat van één verdachte meerdere misdrijven kunnen worden geregistreerd, maakt de analyse en de interpretatie van de aard van de criminaliteit aanzienlijk complexer dan de analyse van de omvang van de criminaliteit. Er zijn verschillende mogelijkheden om de aard van de criminaliteit in kaart te brengen. Vaak wordt dit gedaan op het niveau van het delict. Daarbij wordt de omvang van een bepaald type delict gerelateerd aan het totale aantal gepleegde delicten. Omdat een dergelijke analyse op het niveau van het delict uitsluitend ingaat op de door de verdachten gepleegde delicten raakt de relatie met de relatieve omvang van de criminaliteit uit beeld. We presenteren daarom een analyse van de aard van de criminaliteit waarin ook deze relatieve omvang van de criminaliteit is verdisconteerd. In deze analyse wordt het aantal verdachten van een bepaald type delict gerelateerd aan de bevolking.

In figuur 5.8 is deze analyse grafisch weergegeven. Marokkaanse Nederlanders zijn in vergelijking met de totale groep oververtegenwoordigd binnen elk onderscheiden delicttype. Vooral vermogens- en geweldsdelicten komen opvallend veel voor onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking. Onder de Antilliaanse Nederlanders zijn deze percentages nog iets hoger. In vergelijking met de andere onderscheiden herkomstgroepen komen verkeersdelicten onder Marokkaanse Nederlanders relatief weinig voor.

Figuur 5.8: Verdachten (12 jaar e.o.) en delicttype, 1 januari 2010 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

Bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Bijlage bij hoofdstuk 2

Tabel b2.1: Demografische kerncijfers bevolking, 1 januari 2010 (in absolute aantallen en in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Bevolkingsomvang (N)	223.489		66.119		201.399		193.689		271.142		448.434		2.501.136		3.905.408	
Aandeel in de bevolking (%)		5,7		1,7		5,2		5,0		6,9		11,5		64,0		100,0
Geslacht																
Man	115.412	51,6	32.614	49,3	95.363	47,4	100.289	51,8	138.694	51,2	215.712	48,1	1.223.476	48,9	1.921.560	49,2
Vrouw	108.077	48,4	33.505	50,7	106.036	52,6	93.400	48,2	132.448	48,8	232.722	51,9	1.277.660	51,1	1.983.848	50,8
Generatie																
1e generatie	108.766	48,7	41.853	63,3	115.166	57,2	101.324	52,3	180.514	66,6	226.115	50,4	-	-	773.738	55,1
2e generatie	114.723	51,3	24.266	36,7	86.233	42,8	92.365	47,7	90.628	33,4	222.319	49,6	-	-	630.534	44,9
Leeftijd																
0-11 jaar	57.784	25,9	11.492	17,4	27.386	13,6	38.604	19,9	53.646	19,8	47.352	10,6	301.972	12,1	538.236	13,8
12-17 jaar	24.237	10,8	6.209	9,4	16.848	8,4	20.852	10,8	21.423	7,9	18.562	4,1	134.224	5,4	242.355	6,2
18-24 jaar	26.826	12,0	10.740	16,2	24.926	12,4	24.376	12,6	33.474	12,3	43.458	9,7	237.083	9,5	400.883	10,3
25-44 jaar	73.011	32,7	22.747	34,4	66.618	33,1	71.746	37,0	104.450	38,5	169.267	37,7	727.232	29,1	1.235.071	31,6
45-64 jaar	31.297	14,0	12.673	19,2	53.057	26,3	30.443	15,7	50.973	18,8	114.631	25,6	683.371	27,3	976.445	25,0
65 jaar e.o.	10.334	4,6	2.258	3,4	12.564	6,2	7.668	4,0	7.176	2,6	55.164	12,3	417.254	16,7	512.418	13,1
Leeftijd, generatie																
0-11 jaar, 1e generatie	1.210	2,1	1.370	11,9	908	3,3	1.207	3,1	5.317	9,9	9.217	19,5	-	-	19.229	8,1
0-11 jaar, 2e generatie	56.574	97,9	10.122	88,1	26.478	96,7	37.397	96,9	48.329	90,1	38.135	80,5	-	-	217.035	91,9
12-17 jaar, 1e generatie	2.017	8,3	2.467	39,7	1.952	11,6	1.865	8,9	6.728	31,4	5.335	28,7	-	-	20.364	18,8
12-17 jaar, 2e generatie	22.220	91,7	3.742	60,3	14.896	88,4	18.987	91,1	14.695	68,6	13.227	71,3	-	-	87.767	81,2
18-24 jaar, 1e generatie	6.480	24,2	6.446	60,0	5.654	22,7	6.212	25,5	20.009	59,8	22.461	51,7	-	-	67.262	41,1
18-24 jaar, 2e generatie	20.346	75,8	4.294	40,0	19.272	77,3	18.164	74,5	13.465	40,2	20.997	48,3	-	-	96.538	58,9
25-44 jaar, 1e generatie	57.439	78,7	17.138	75,3	43.086	64,7	53.980	75,2	91.650	87,7	99.238	58,6	-	-	362.531	71,4
25-44 jaar, 2e generatie	15.572	21,3	5.609	24,7	23.532	35,3	17.766	24,8	12.800	12,3	70.029	41,4	-	-	145.308	28,6
45-64 jaar, 1e generatie	31.286	100,0	12.240	96,6	51.357	96,8	30.407	99,9	49.944	98,0	59.197	51,6	-	-	234.431	80,0
45-64 jaar, 2e generatie	11	0,0	433	3,4	1.700	3,2	36	0,1	1.029	2,0	55.434	48,4	-	-	58.643	20,0
65 jaar e.o., 1e generatie	10.334	100,0	2.192	97,1	12.209	97,2	7.653	99,8	6.866	95,7	30.667	55,6	-	-	69.921	73,5
65 jaar e.o., 2e generatie	0	0,0	66	2,9	355	2,8	15	0,2	310	4,3	24.497	44,4	-	-	25.243	26,5
Burgerlijke staat																
Ongehuwd	51.525	34,4	35.818	70,8	87.460	53,6	41.686	29,5	107.950	53,1	191.122	49,2	879.098	41,7	1.394.659	43,5
Gehuwd	83.608	55,9	8.726	17,3	39.057	23,9	82.112	58,2	69.289	34,1	139.617	35,9	884.827	41,9	1.307.236	40,8
Gescheiden	12.230	8,2	5.517	10,9	32.689	20,0	14.702	10,4	22.799	11,2	39.943	10,3	197.431	9,4	325.311	10,1
Weduwstaar	2.285	1,5	494	1,0	3.955	2,4	2.696	1,9	3.198	1,6	17.955	4,6	148.827	7,1	179.410	5,6
Gezinssituatie																
totaal huishoudens*	117.368	100,0	63.129	100,0	157.667	100,0	139.651	100,0	266.706	100,0	769.106	100,0	5.872.185	100,0	7.385.811	100,0
Alleenstaand	36.852	31,4	30.060	47,6	66.576	42,2	40.366	28,9	123.553	46,3	322.148	41,9	2.049.961	34,9	2.669.516	36,1
Gehuwd/samenw. zonder kind	14.398	12,3	7.881	12,5	20.864	13,2	21.604	15,5	37.237	14,0	204.130	26,5	1.821.213	31,0	2.127.325	28,8
Gehuwd/samenw. met kind	50.590	43,1	10.368	16,4	34.018	21,6	60.557	43,4	69.874	26,2	172.980	22,5	1.650.256	28,1	2.048.641	27,7
Eenouder	12.527	10,7	13.363	21,2	33.537	21,3	15.233	10,9	33.377	12,5	54.050	7,0	324.163	5,5	486.250	6,6
overig	3.002	2,6	1.457	2,3	2.672	1,7	1.891	1,4	2.665	1,0	15.799	2,1	26.593	0,5	54.079	0,7

Bron: GBA, bewerking Risbo, *alle Nederlandse huishoudens, bron CBS

Tabel b2.1a: Demografische kerncijfers bevolking, 1 januari 2009 en 2010 (in procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Bevolkingsomvang (N)	219.009	223.489	64.530	66.119	200.474	201.399	190.595	193.689	261.193	271.142	436.755	448.434	2.491.404	2.501.136	3.863.960	3.905.408
Aandeel in de bevolking (%)	5,7	5,7	1,7	1,7	5,2	5,2	4,9	5,0	6,8	6,9	11,3	11,5	64,5	64,0	100,0	100,0
Geslacht																
Man	51,7	51,6	49,2	49,3	47,4	47,4	51,8	51,8	51,2	51,2	48,1	48,1	48,9	48,9	49,2	49,2
Vrouw	48,3	48,4	50,8	50,7	52,6	52,6	48,2	48,2	48,8	48,8	51,9	51,9	51,1	51,1	50,8	50,8
Generatie																
1e generatie	49,6	48,7	63,7	63,3	57,6	57,2	52,7	52,3	66,8	66,6	49,7	50,4	0,0	-	55,2	55,1
2e generatie	50,4	51,3	36,3	36,7	42,4	42,8	47,3	47,7	33,2	33,4	50,3	49,6	0,0	-	44,8	44,9
Leeftijd																
0-11 jaar	26,2	25,9	18,0	17,4	14,2	13,6	20,8	19,9	20,3	19,8	10,3	10,6	12,0	12,1	13,8	13,8
12-17 jaar	11,0	10,8	9,7	9,4	8,7	8,4	10,9	10,8	8,0	7,9	4,2	4,1	5,4	5,4	6,3	6,2
18-24 jaar	12,1	12,0	16,2	16,2	12,6	12,4	12,5	12,6	12,7	12,3	9,5	9,7	9,3	9,5	10,2	10,3
25-44 jaar	32,8	32,7	34,3	34,4	33,3	33,1	37,3	37,0	38,3	38,5	37,9	37,7	29,6	29,1	31,9	31,6
45-64 jaar	13,5	14,0	18,9	19,2	25,4	26,3	14,8	15,7	18,2	18,8	25,6	25,6	27,2	27,3	24,8	25,0
65 jaar e.o.	4,4	4,6	3,1	3,4	5,9	6,2	3,7	4,0	2,5	2,6	12,4	12,3	16,6	16,7	13,1	13,1
Leeftijd, generatie																
0-11 jaar, 1e generatie	2,3	2,1	13,6	11,9	3,7	3,3	3,3	3,1	10,4	9,9	18,7	19,5	-	-	8,2	8,1
0-11 jaar, 2e generatie	97,7	97,9	86,4	88,1	96,3	96,7	96,7	96,9	89,6	90,1	81,3	80,5	-	-	91,8	91,9
12-17 jaar, 1e generatie	9,2	8,3	40,3	39,7	12,3	11,6	9,1	8,9	33,4	31,4	28,1	28,7	-	-	19,4	18,8
12-17 jaar, 2e generatie	90,8	91,7	59,7	60,3	87,7	88,4	90,9	91,1	66,6	68,6	71,9	71,3	-	-	80,6	81,2
18-24 jaar, 1e generatie	28,1	24,2	61,4	60,0	24,1	22,7	29,2	25,5	61,8	59,8	49,7	51,7	-	-	42,3	41,1
18-24 jaar, 2e generatie	71,9	75,8	38,6	40,0	75,9	77,3	70,8	74,5	38,2	40,2	50,3	48,3	-	-	57,7	58,9
25-44 jaar, 1e generatie	81,3	78,7	76,3	75,3	67,9	64,7	77,5	75,2	88,5	87,7	57,0	58,6	-	-	72,1	71,4
25-44 jaar, 2e generatie	18,7	21,3	23,7	24,7	32,1	35,3	22,5	24,8	11,5	12,3	43,0	41,4	-	-	27,9	28,6
45-64 jaar, 1e generatie	100,0	100,0	96,9	96,6	97,0	96,8	99,9	99,9	97,9	98,0	51,7	51,6	-	-	79,7	80,0
45-64 jaar, 2e generatie	0,0	0,0	3,1	3,4	3,0	3,2	0,1	0,1	2,1	2,0	48,3	48,4	-	-	20,3	20,0
65 jaar e.o., 1e generatie	100,0	100,0	96,9	97,1	97,1	97,2	99,8	99,8	95,5	95,7	56,2	55,6	-	-	73,3	73,5
65 jaar e.o., 2e generatie	0,0	0,0	3,1	2,9	2,9	2,8	0,2	0,2	4,5	4,3	43,8	44,4	-	-	26,7	26,5
Burgerlijke staat																
Ongehuwd	34,3	34,4	70,5	70,8	53,4	53,6	29,0	29,5	52,6	53,1	48,6	49,2	41,2	41,7	43,0	43,5
Gehuwd	56,3	55,9	17,3	17,3	23,8	23,9	58,9	58,2	34,4	34,1	36,3	35,9	42,3	41,9	41,1	40,8
Gescheiden	8,0	8,2	11,2	10,9	20,3	20,0	10,2	10,4	11,4	11,2	10,4	10,3	9,3	9,4	10,2	10,1
Weduwstaar	1,5	1,5	1,0	1,0	2,4	2,4	1,9	1,9	1,6	1,6	4,8	4,6	7,2	7,1	5,7	5,6
Gezinssituatie*																
Totaal huishoudens*	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alleenstaand	31,3	31,4	47,4	47,6	42,0	42,2	28,4	28,9	44,9	46,3	41,7	41,9	34,6	34,9	35,8	36,1
Gehuwd/samenw. zonder kind	12,4	12,3	12,3	12,5	13,1	13,2	15,4	15,5	13,7	14,0	27,0	26,5	31,1	31,0	28,9	28,8
Gehuwd/samenw. met kind	43,4	43,1	16,5	16,4	21,8	21,6	44,0	43,4	26,4	26,2	22,9	22,5	28,4	28,1	28,1	27,7
Eenouder	10,3	10,7	21,5	21,2	21,3	21,3	10,9	10,9	12,4	12,5	7,0	7,0	5,4	5,5	6,5	6,6
overig	2,5	2,6	2,3	2,3	1,7	1,7	1,3	1,4	2,5	1,0	1,4	2,1	0,5	0,5	0,7	0,7

Bron: GBA, bewerking Risbo, *alle Nederlandse huishoudens, bron CBS

Tabel b2.2: De bevolking in de 22 gemeenten naar herkomst, 1 januari 2010 (in absolute aantallen en als percentage van de totale bevolking)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
22 gemeenten	223.489	5,7	66.119	1,7	201.399	5,2	193.689	5,0	271.142	6,9	448.434	11,5	2.501.136	64,0	3.905.408	100,0
Nederland	349.005	2,1	138.420	0,8	342.279	2,1	383.957	2,3	644.633	3,9	1.501.309	9,1	13.215.386	79,7	16.574.989	100,0
Amsterdam	69.438	9,0	11.667	1,5	68.746	9,0	40.357	5,3	77.725	10,1	114.184	14,9	385.655	50,2	767.772	100,0
Rotterdam	38.982	6,6	21.066	3,6	52.631	8,9	46.866	7,9	59.544	10,0	63.684	10,7	310.163	52,3	592.936	100,0
Utrecht	27.067	8,8	2.567	0,8	7.672	2,5	13.408	4,4	14.991	4,9	31.610	10,3	209.809	68,3	307.124	100,0
Den Haag	26.780	5,5	11.233	2,3	46.189	9,4	35.855	7,3	43.510	8,9	70.417	14,4	255.287	52,2	489.271	100,0
Gouda	6.603	9,3	381	0,5	909	1,3	431	0,6	2.171	3,1	5.419	7,6	55.201	77,6	71.115	100,0
Eindhoven	5.483	2,6	2.515	1,2	3.658	1,7	9.992	4,7	13.504	6,3	26.374	12,3	152.267	71,2	213.793	100,0
Tilburg	5.335	2,6	4.269	2,1	3.289	1,6	7.703	3,8	8.218	4,0	18.122	8,8	157.927	77,1	204.863	100,0
Leiden	5.130	4,4	1.292	1,1	1.928	1,6	2.210	1,9	6.847	5,8	14.742	12,6	84.996	72,6	117.145	100,0
's Hertogenbosch	4.487	3,2	989	0,7	1.845	1,3	2.815	2,0	4.459	3,2	12.290	8,8	112.764	80,7	139.649	100,0
Amersfoort	4.426	3,1	1.680	1,2	1.600	1,1	5.949	4,1	6.674	4,6	12.340	8,5	112.189	77,4	144.858	100,0
Roosendaal	3.771	4,9	245	0,3	429	0,6	2.279	2,9	2.919	3,8	6.951	9,0	60.968	78,6	77.562	100,0
Helmond	3.547	4,0	638	0,7	630	0,7	2.488	2,8	2.934	3,3	9.463	10,7	68.585	77,7	88.285	100,0
Nijmegen	3.391	2,1	2.045	1,3	1.506	0,9	5.276	3,2	8.043	4,9	19.772	12,1	123.003	75,4	163.036	100,0
Zeist	3.323	5,5	419	0,7	910	1,5	522	0,9	2.046	3,4	5.832	9,7	47.231	78,3	60.283	100,0
Veenendaal	3.069	5,0	338	0,5	283	0,5	689	1,1	1.938	3,1	3.612	5,8	52.014	84,0	61.943	100,0
Ede	2.314	2,1	280	0,3	587	0,5	2.042	1,9	2.563	2,4	7.484	6,9	92.490	85,8	107.760	100,0
Lelystad	2.220	3,0	1.745	2,3	4.334	5,8	1.805	2,4	3.687	4,9	6.870	9,2	53.841	72,3	74.502	100,0
Schiedam	2.029	2,7	1.727	2,3	2.626	3,5	7.431	9,8	5.219	6,9	7.010	9,3	49.634	65,6	75.676	100,0
Culemborg	1.888	6,9	137	0,5	358	1,3	387	1,4	598	2,2	2.246	8,2	21.883	79,6	27.497	100,0
Gorinchem	1.623	4,7	177	0,5	323	0,9	1.761	5,1	1.015	2,9	3.260	9,4	26.467	76,4	34.626	100,0
Oosterhout	1.326	2,4	272	0,5	344	0,6	1.521	2,8	1.435	2,7	4.564	8,4	44.674	82,5	54.136	100,0
Maassluis	1.257	4,0	437	1,4	602	1,9	1.902	6,0	1.102	3,5	2.188	6,9	24.088	76,3	31.576	100,0

Bron: GBA, bewerking Risbo, *totale Nederlandse bevolking, bron: CBS

Bijlage bij hoofdstuk 3

Tabel b3.1: Leerlingen (12-22 jaar) in het voortgezet onderwijs, mbo en hoger onderwijs naar etnische herkomst, 1 januari 2010 (in absolute aantallen en in procenten)

Schoolsoort	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Schoolsoort																
vo	17.783	53,9	4.436	43,5	12.742	49,3	15.577	54,4	16.908	52,6	14.746	47,3	109.361	46,9	191.553	48,6
mbo	11.367	34,4	3.329	32,6	8.407	32,5	9.499	33,2	7.606	23,7	4.899	15,7	40.031	17,2	85.138	21,6
ho	3.871	11,7	2.438	23,9	4.714	18,2	3.556	12,4	7.645	23,8	11.563	37,1	83.577	35,9	117.364	29,8
Voortgezet onderwijs																
praktijkonderwijs	1.157	6,5	496	11,2	685	5,4	1.127	7,2	778	4,6	323	2,2	2.261	2,1	6.827	3,6
vo leerjaar 1-2, alg, lj 3	7.798	43,9	1.824	41,1	5.318	41,7	6.726	43,2	7.162	42,4	6.090	41,3	44.364	40,6	79.282	41,4
vmbo bb, leerjaar 3-4	1.856	10,4	487	11,0	1.015	8,0	1.690	10,8	1.016	6,0	501	3,4	4.290	3,9	10.855	5,7
vmbo kb, leerjaar 3-4	1.585	8,9	362	8,2	1.078	8,5	1.281	8,2	994	5,9	598	4,1	5.258	4,8	11.156	5,8
vmbo tl-gl, leerjaar 3-4	2.026	11,4	440	9,9	1.458	11,4	1.795	11,5	1.619	9,6	1.329	9,0	10.628	9,7	19.295	10,1
havo, leerjaar 3-5	1.856	10,4	381	8,6	1.556	12,2	1.514	9,7	2.179	12,9	2.037	13,8	17.207	15,7	26.730	14,0
vwo, leerjaar 3-6	1.104	6,2	353	8,0	1.215	9,5	998	6,4	2.367	14,0	3.169	21,5	23.306	21,3	32.512	17,0
overig vo	401	2,3	93	2,1	417	3,3	446	2,9	793	4,7	699	4,7	2.047	1,9	4.896	2,6
Mbo																
mbo niveau 1	812	7,1	394	11,8	481	5,7	616	6,5	612	8,0	214	4,4	1.240	3,1	4.369	5,1
mbo niveau 2	3.482	30,6	1.091	32,8	2.186	26,0	3.000	31,6	2.122	27,9	1.222	24,9	9.410	23,5	22.513	26,4
mbo niveau 3	2.334	20,5	753	22,6	2.226	26,5	2.266	23,9	1.722	22,6	1.098	22,4	10.193	25,5	20.592	24,2
mbo niveau 4	4.739	41,7	1.091	32,8	3.514	41,8	3.617	38,1	3.150	41,4	2.365	48,3	19.188	47,9	37.664	44,2
Hoger onderwijs																
hbo	3.010	77,8	1.629	66,8	3.295	69,9	2.646	74,4	4.445	58,1	5.762	49,8	42.050	50,3	62.837	53,5
wo	861	22,2	809	33,2	1.419	30,1	910	25,6	3.200	41,9	5.801	50,2	41.527	49,7	54.527	46,5

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

Tabel b3.1a: Leerlingen (12-22 jaar) in het voortgezet onderwijs, mbo en hoger onderwijs naar etnische herkomst, 1 januari 2009 en 2010 (in procenten)

Schoolsoort	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Schoolsoort																
vo	54,3	53,9	44,6	43,5	49,6	49,3	55,7	54,4	53,2	52,6	47,2	47,3	47,5	46,9	49,1	48,6
mbo	34,6	34,4	32,1	32,6	32,9	32,5	32,9	33,2	24,2	23,7	16,2	15,7	17,7	17,2	22,0	21,6
ho	11,1	11,7	23,3	23,9	17,5	18,2	11,4	12,4	22,6	23,8	36,7	37,1	34,9	35,9	28,9	29,8
Voortgezet onderwijs																
praktijkonderwijs	7,1	6,5	11,0	11,2	5,3	5,4	7,3	7,2	4,8	4,6	2,0	2,2	2,2	2,1	3,7	3,6
vo leerjaar 1-2, alg, lj 3	42,4	43,9	43,6	41,1	40,8	41,7	42,0	43,2	41,6	42,4	40,9	41,3	40,4	40,6	41,0	41,4
vmbo bb, leerjaar 3-4	11,5	10,4	11,0	11,0	8,7	8,0	11,6	10,8	6,4	6,0	3,9	3,4	4,3	3,9	6,2	5,7
vmbo kb, leerjaar 3-4	9,2	8,9	7,7	8,2	8,5	8,5	8,6	8,2	6,3	5,9	4,1	4,1	5,0	4,8	6,0	5,8
vmbo tl-gl, leerjaar 3-4	11,3	11,4	8,8	9,9	11,4	11,4	11,6	11,5	9,3	9,6	8,9	9,0	9,8	9,7	10,1	10,1
havo, leerjaar 3-5	9,9	10,4	8,2	8,6	12,2	12,2	9,5	9,7	12,5	12,9	13,6	13,8	15,3	15,7	13,6	14,0
vwo, leerjaar 3-6	6,3	6,2	7,9	8,0	10,1	9,5	6,8	6,4	14,4	14,0	21,8	21,5	21,3	21,3	17,1	17,0
overig vo	2,2	2,3	1,9	2,1	3,0	3,3	2,5	2,9	4,7	4,7	4,7	4,7	1,7	1,9	2,4	2,6
Middelbaar beroeps onderwijs																
mbo niveau 1	7,0	7,1	11,4	11,8	5,6	5,7	6,2	6,5	7,9	8,0	4,8	4,4	3,1	3,1	5,0	5,1
mbo niveau 2	31,3	30,6	33,3	32,8	27,6	26,0	33,7	31,6	28,7	27,9	24,4	24,9	24,8	23,5	27,5	26,4
mbo niveau 3	20,1	20,5	22,8	22,6	24,7	26,5	22,8	23,9	22,8	22,6	22,5	22,4	24,3	25,5	23,3	24,2
mbo niveau 4	41,7	41,7	32,5	32,8	42,1	41,8	37,3	38,1	40,6	41,4	48,2	48,3	47,8	47,9	44,1	44,2
Hoger onderwijs																
hbo	79,6	77,8	65,8	66,8	70,1	69,9	74,9	74,4	57,3	58,1	49,5	49,8	50,4	50,3	53,5	53,5
wo	20,4	22,2	34,2	33,2	29,9	30,1	25,1	25,6	42,7	41,9	50,5	50,2	49,6	49,7	46,5	46,5

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

Tabel b3.2: Nieuwe vsv-ers (12-22 jaar) naar achtergrondkenmerken, in schooljaar 2009/2010 (in absolute aantallen en in procenten van betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov. niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.	vsv 09/10		pop.	vsv 09/10		pop.	vsv 09/10		pop.	vsv 09/10		pop.	vsv 09/10		pop.	vsv 09/10		pop.	vsv 09/10		pop.	vsv 09/10	
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Leerlingen vo/mbo	27860	1689	6,1	7234	554	7,7	20324	1190	5,9	23840	1274	5,3	23675	1194	5,0	19314	917	4,7	147016	5117	3,5	269263	11935	4,4
Geslacht																								
Man	13744	1139	8,3	3519	336	9,5	9930	727	7,3	12004	849	7,1	11824	720	6,1	9811	519	5,3	74389	2915	3,9	135221	7205	5,3
Vrouw	14116	550	3,9	3715	218	5,9	10394	463	4,5	11836	425	3,6	11851	474	4,0	9503	398	4,2	72627	2202	3,0	134042	4730	3,5
Generatie																								
1e generatie	3104	265	8,5	3177	275	8,7	2829	223	7,9	2530	180	7,1	8752	536	6,1	5148	323	6,3	-	-	-	25540	1802	7,1
2e generatie	24756	1424	5,8	4057	279	6,9	17495	967	5,5	21310	1094	5,1	14923	658	4,4	14166	594	4,2	-	-	-	96707	5016	5,2
Leeftijd																								
12-16 jaar	15705	273	1,7	3714	83	2,2	11243	174	1,5	13377	189	1,4	13598	249	1,8	12220	200	1,6	95733	1090	1,1	165590	2258	1,4
17-19 jaar	8845	1011	11,4	2204	312	14,2	6421	734	11,4	7545	784	10,4	7184	668	9,3	5392	563	10,4	39845	3261	8,2	77436	7333	9,5
20-22 jaar	3310	405	12,2	1316	159	12,1	2660	282	10,6	2918	301	10,3	2893	277	9,6	1702	154	9,0	11438	766	6,7	26237	2344	8,9
Schoolsoort																								
vo	16619	280	1,7	3939	88	2,2	12051	190	1,6	14443	211	1,5	16121	308	1,9	14419	289	2,0	107083	1357	1,3	184675	2723	1,5
mbo	11120	1288	11,6	3260	431	13,2	8210	937	11,4	9294	960	10,3	7474	806	10,8	4832	565	11,7	39523	3350	8,5	83713	8337	10,0

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

Tabel b3.2a: Nieuwe vsv-ers (12-22 jaar) naar achtergrondkenmerken, in schooljaar 2008/2009 en 2009/2010 (in procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	08/09	09/10	08/09	09/10	08/09	09/10	08/09	09/10	08/09	09/10	08/09	09/10	08/09	09/10	08/09	09/10
Leerlingen vo/mbo	5,8	6,1	7,7	7,7	6,2	5,9	5,2	5,3	5,0	5,0	4,3	4,7	3,9	3,5	4,6	4,4
Geslacht																
Man	8,1	8,3	9,6	9,5	7,3	7,3	6,9	7,1	5,9	6,1	4,8	5,3	4,4	3,9	5,5	5,3
Vrouw	3,7	3,9	5,9	5,9	5,1	4,5	3,6	3,6	4,1	4,0	3,9	4,2	3,3	3,0	3,7	3,5
Generatie																
1e generatie	8,1	8,5	9,4	8,7	8,3	7,9	6,9	7,1	6,1	6,1	5,6	6,3	-	-	7,0	7,1
2e generatie	5,5	5,8	6,3	6,9	5,8	5,5	5,0	5,1	4,3	4,4	3,9	4,2	-	-	5,1	5,2
Leeftijd																
12-16 jaar	1,9	1,7	2,9	2,2	1,8	1,5	1,5	1,4	1,8	1,8	1,4	1,6	1,3	1,1	1,5	1,4
17-19 jaar	10,9	11,4	13,2	14,2	11,2	11,4	10,7	10,4	9,5	9,3	9,2	10,4	9,1	8,2	9,8	9,5
20-22 jaar	11,4	12,2	13,2	12,1	12,2	10,6	8,7	10,3	9,0	9,6	10,0	9,0	7,8	6,7	9,4	8,9
Schoolsoort																
vo	1,6	1,7	2,8	2,2	1,7	1,6	1,6	1,5	2,0	1,9	1,6	2,0	1,3	1,3	1,5	1,5
mbo	11,2	11,6	12,8	13,2	11,9	11,4	10,3	10,3	10,6	10,8	10,8	11,7	9,7	8,5	10,4	10,0

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

Tabel b3.3: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar) in de 22 gemeenten²⁴, in schooljaar 2009/2010 (absolute aantallen, in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	12 t/m 22 jaar						
	totaal			Marokkaans			
	populatie N	voortijdig schoolverlaters N	%	populatie N	voortijdig schoolverlaters N	%	ovvt %
Amsterdam	45.362	2.391	5,3	8.738	528	6,0	15
Rotterdam	43.607	2.371	5,4	5.036	307	6,1	12
Utrecht	16.565	722	4,4	3.241	214	6,6	51
Den Haag	32.867	1.415	4,3	3.303	178	5,4	25
Gouda	5.925	216	3,6	791	58	7,3	101
Eindhoven	14.155	637	4,5	668	50	7,5	66
Tilburg	14.704	605	4,1	639	38	5,9	45
Leiden	7.319	305	4,2	623	38	6,1	46
's-Hertogenbosch	10.122	392	3,9	542	38	7,0	81
Amersfoort	11.630	403	3,5	479	25	5,2	51
Roosendaal	6.242	200	3,2	462	29	6,3	96
Helmond	6.729	292	4,3	375	20	5,3	23
Nijmegen	10.396	416	4,0	455	24	5,3	32
Zeist	4.447	155	3,5	391	24	6,1	76
Veenendaal	5.514	164	3,0	405	14	3,5	16
Ede	9.611	295	3,1	341	20	5,9	91
Lelystad	5.915	308	5,2	255	15	5,9	13
Schiedam	5.866	249	4,2	247	15	6,1	43
Culemborg	2.527	79	3,1	255	16	6,3	101
Gorinchem	2.794	104	3,7	222	20	9,0	142
Oosterhout	4.461	130	2,9	182	9	4,9	70
Maassluis	2.505	86	3,4	210	9	4,3	25
Totaal 22 MG	269.263	11.935	4,4	27.860	1.689	6,1	37

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Tabel b3.3a: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar) in de 22 gemeenten, in schooljaar 2008/2009 en 2009/2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging)

	12 t/m 22 jaar						
	totaal		Marokkaans				verschil
	2008/2009	2009/2010	08/09	09/10	08/09	09/10	
Amsterdam	4,7	5,3	5,0	6,0	6	15	9
Rotterdam	5,8	5,4	6,4	6,1	11	12	1
Utrecht	4,9	4,4	6,8	6,6	40	51	11
Den Haag	4,8	4,3	5,4	5,4	12	25	13
Gouda	3,5	3,6	6,0	7,3	73	101	28
Eindhoven	4,0	4,5	6,8	7,5	70	66	-4
Tilburg	5,1	4,1	5,8	5,9	15	45	30
Leiden	4,5	4,2	4,4	6,1	-2	46	48
's-Hertogenbosch	4,5	3,9	9,2	7,0	105	81	-24
Amersfoort	3,4	3,5	6,7	5,2	99	51	-48
Roosendaal	3,9	3,2	6,1	6,3	56	96	40
Helmond	4,2	4,3	4,4	5,3	5	23	18
Nijmegen	4,1	4,0	7,6	5,3	84	32	-52
Zeist	3,9	3,5	8,7	6,1	123	76	-47
Veenendaal	3,5	3,0	4,2	3,5	20	16	-4
Ede	3,4	3,1	7,5	5,9	118	91	-27
Lelystad	5,1	5,2	5,3	5,9	4	13	9
Schiedam	4,5	4,2	6,9	6,1	54	43	-11
Culemborg	3,4	3,1	5,6	6,3	64	101	37
Gorinchem	4,0	3,7	3,7	9,0	-8	142	150
Oosterhout	3,9	2,9	6,9	4,9	75	70	-5
Maassluis	3,3	3,4	2,4	4,3	-28	25	53
Totaal 22 MG	4,6	4,4	5,8	6,1	27	37	10

Bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

²⁴ In de tabel worden de resultaten van de 22 gemeenten met elkaar vergeleken. De gemeenten zijn gerangschikt op basis van de absolute omvang van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de gemeente per 1 januari 2009.

Bijlage bij hoofdstuk 4

Tabel b4.1: Personen (15-64 jaar), die per 1 januari 2010 in de gemeente wonen en als niet-werkende werkzoekende (NWW) staan geregistreerd (in absolute aantallen en in procenten van betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.	NWW		pop.	NWW		pop.	NWW		pop.	NWW		pop.	NWW		pop.	NWW		pop.	NWW		pop.	NWW	
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Totale bevolking (15-64)	143323	19102	13,3	49367	5305	10,7	153372	13115	8,6	137077	15318	11,2	199583	26300	13,2	336662	18032	5,4	1715918	64029	3,7	2735302	161201	5,9
Geslacht																								
Man	73153	9887	13,5	24365	2638	10,8	72035	6258	8,7	70754	7509	10,6	102343	13198	12,9	162954	8628	5,3	862570	33937	3,9	1368174	82055	6,0
Vrouw	70170	9215	13,1	25002	2667	10,7	81337	6857	8,4	66323	7809	11,8	97240	13102	13,5	173708	9404	5,4	853348	30092	3,5	1367128	79146	5,8
Generatie																								
1e generatie	96315	16465	17,1	37133	4682	12,6	101216	9908	9,8	91620	12902	14,1	165521	25176	15,2	183628	10828	5,9	-	-	-	675433	79961	11,8
2e generatie	47008	2637	5,6	12234	623	5,1	52156	3207	6,1	45457	2416	5,3	34062	1124	3,3	153034	7204	4,7	-	-	-	343951	17211	5,0
Leeftijd																								
15-24 jaar	39015	1662	4,3	13947	716	5,1	33697	1367	4,1	34888	1255	3,6	44160	1875	4,2	52764	1004	1,9	305315	4826	1,6	523786	12705	2,4
25-34 jaar	39219	5241	13,4	13187	1319	10,0	32462	2932	9,0	37208	3969	10,7	58257	6958	11,9	90087	3839	4,3	356606	10842	3,0	627026	35100	5,6
35-44 jaar	33792	5986	17,7	9560	1305	13,7	34156	3311	9,7	34538	5103	14,8	46193	7988	17,3	79180	4791	6,1	370626	14961	4,0	608045	43445	7,1
45-54 jaar	20407	4435	21,7	7913	1273	16,1	33224	3573	10,8	20868	3777	18,1	34999	6508	18,6	61397	4439	7,2	359105	16924	4,7	537913	40929	7,6
55-64 jaar	10890	1778	16,3	4760	692	14,5	19833	1932	9,7	9575	1214	12,7	15974	2971	18,6	53234	3959	7,4	324266	16476	5,1	438532	29022	6,6
Leeftijd, generatie																								
15-24 jr,1e generatie	7590	571	7,5	7755	472	6,1	6773	349	5,2	7233	385	5,3	23927	1506	6,3	25193	504	2,0	-	-	-	78471	3787	4,8
15-24 jr,2e generatie	31425	1091	3,5	6192	244	3,9	26924	1018	3,8	27655	870	3,1	20233	369	1,8	27571	500	1,8	-	-	-	140000	4092	2,9
25-34 jr,1e generatie	24933	3820	15,3	9452	1101	11,6	13954	1283	9,2	21813	2634	12,1	47592	6388	13,4	55757	2357	4,2	-	-	-	173501	17583	10,1
25-34 jr,2e generatie	14286	1421	9,9	3735	218	5,8	18508	1649	8,9	15395	1335	8,7	10665	570	5,3	34330	1482	4,3	-	-	-	96919	6675	6,9
35-44 jr,1e generatie	32506	5864	18,0	7686	1177	15,3	29132	2904	10,0	32167	4892	15,2	44058	7864	17,8	43481	2834	6,5	-	-	-	189030	25535	13,5
35-44 jr,2e generatie	1286	122	9,5	1874	128	6,8	5024	407	8,1	2371	211	8,9	2135	124	5,8	35699	1957	5,5	-	-	-	48389	2949	6,1

Bron: GBA en UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.1a: Personen (15-64 jaar) die in de 22 gemeenten wonen en per 1 januari 2009 danwel 2010 als niet-werkende werkzoekende (NWW) staan geregistreerd in procenten van betreffende bevolkingsgroep

	Marokkaans werkzoekend (%)		Antilliaans werkzoekend (%)		Surinaams werkzoekend (%)		Turks werkzoekend (%)		ov. niet-westers werkzoekend (%)		westers werkzoekend (%)		autochtoon werkzoekend (%)		totaal werkzoekend (%)	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Bevolking (15-64)	12,8	13,3	9,0	10,7	7,1	8,6	10,6	11,2	12,9	13,2	4,4	5,4	3,0	3,7	5,1	5,9
Geslacht																
Man	12,1	13,5	7,7	10,8	6,4	8,7	9,1	10,6	12,0	12,9	4,0	5,3	2,9	3,9	4,8	6,0
Vrouw	13,6	13,1	10,3	10,7	7,7	8,4	12,1	11,8	13,9	13,5	4,7	5,4	3,1	3,5	5,4	5,8
Generatie																
1e generatie	16,9	17,1	10,9	12,6	8,7	9,8	13,8	14,1	15,1	15,2	5,1	5,9	-	-	11,3	11,8
2e generatie	3,7	5,6	3,1	5,1	4,0	6,1	3,5	5,3	2,1	3,3	3,5	4,7	-	-	3,4	5,0
Leeftijd																
15-24 jaar	3,2	4,3	3,4	5,1	2,6	4,1	2,3	3,6	4,1	4,2	1,2	1,9	0,9	1,6	1,6	2,4
25-34 jaar	11,7	13,4	7,2	10,0	5,9	9,0	9,5	10,7	11,2	11,9	2,9	4,3	1,6	3,0	4,1	5,6
35-44 jaar	18,4	17,7	12,0	13,7	8,0	9,7	14,7	14,8	17,2	17,3	4,6	6,1	3,0	4,0	6,2	7,1
45-54 jaar	22,6	21,7	14,6	16,1	10,6	10,8	19,0	18,1	18,6	18,6	6,2	7,2	4,1	4,7	7,0	7,6
55-64 jaar	17,7	16,3	15,6	14,5	10,1	9,7	12,8	12,7	19,5	18,6	7,3	7,4	5,1	5,1	6,7	6,6
Leeftijd, generatie																
15-24 jr,1e generatie	6,3	7,5	4,2	6,1	3,1	5,2	4,4	5,3	6,3	6,3	1,4	2,0	-	-	4,2	4,8
15-24 jr,2e generatie	2,3	3,5	2,3	3,9	2,5	3,8	1,7	3,1	1,2	1,8	1,0	1,8	-	-	1,8	2,9
25-34 jr,1e generatie	14,0	15,3	8,7	11,6	6,3	9,2	11,5	12,1	13,0	13,4	3,3	4,2	-	-	9,1	10,1
25-34 jr,2e generatie	6,8	9,9	3,2	5,8	5,5	8,9	6,4	8,7	3,1	5,3	2,4	4,3	-	-	4,3	6,9
35-44 jr,1e generatie	18,7	18,0	13,4	15,3	8,2	10,0	15,1	15,2	17,8	17,8	5,5	6,5	-	-	13,0	13,5
35-44 jr,2e generatie	8,6	9,5	5,4	6,8	6,2	8,1	7,9	8,9	4,2	5,8	3,7	5,5	-	-	4,3	6,1

Bron: GBA en UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.2: Personen (15-64 jaar), die per 1 januari 2010 in de gemeente wonen met een WWB, WIJ of IOA uitkering naar achtergrondkenmerken (in absolute aantallen en in procenten van betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.	WWB/WIJ//IOA		pop.	WWB/WIJ//IOA		pop.	WWB/WIJ//IOA		pop.	WWB/WIJ//IOA		pop.	WWB/WIJ//IOA		pop.	WWB/WIJ//IOA		pop.	WWB/WIJ//IOA		pop.	WWB/WIJ//IOA	
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Totale bevolking (15-64)	143323	18244	12,7	49367	6031	12,2	153372	14101	9,2	137077	12250	8,9	199583	24786	12,4	336662	12358	3,7	1715918	46342	2,7	2735302	134112	4,9
Geslacht																								
Man	73153	9020	12,3	24365	2456	10,1	72035	5685	7,9	70754	5121	7,2	102343	11872	11,6	162954	5317	3,3	862570	20589	2,4	1368174	60060	4,4
Vrouw	70170	9224	13,1	25002	3575	14,3	81337	8416	10,3	66323	7129	10,7	97240	12914	13,3	173708	7041	4,1	853348	25753	3,0	1367128	74052	5,4
Generatie																								
1e generatie	96315	16091	16,7	37133	5564	15,0	101216	11500	11,4	91620	10752	11,7	165521	24051	14,5	183628	7304	4,0	-	-	-	675433	75262	11,1
2e generatie	47008	2153	4,6	12234	467	3,8	52156	2601	5,0	45457	1498	3,3	34062	735	2,2	153034	5054	3,3	-	-	-	343951	12508	3,6
Leeftijd																								
15-24 jaar	39015	963	2,5	13947	529	3,8	33697	815	2,4	34888	481	1,4	44160	1549	3,5	52764	451	0,9	305315	2053	0,7	523786	6841	1,3
25-34 jaar	39219	4451	11,3	13187	1418	10,8	32462	2565	7,9	37208	2591	7,0	58257	5907	10,1	90087	1740	1,9	356606	5293	1,5	627026	23965	3,8
35-44 jaar	33792	5669	16,8	9560	1520	15,9	34156	3299	9,7	34538	4098	11,9	46193	7062	15,3	79180	2858	3,6	370626	9737	2,6	608045	34243	5,6
45-54 jaar	20407	4657	22,8	7913	1521	19,2	33224	4302	12,9	20868	3384	16,2	34999	6463	18,5	61397	3328	5,4	359105	13212	3,7	537913	36867	6,9
55-64 jaar	10890	2504	23,0	4760	1043	21,9	19833	3120	15,7	9575	1696	17,7	15974	3805	23,8	53234	3981	7,5	324266	16047	4,9	438532	32196	7,3
Leeftijd, generatie																								
15-24 jr,1e generatie	7590	344	4,5	7755	395	5,1	6773	221	3,3	7233	156	2,2	23927	1340	5,6	25193	206	0,8	-	-	-	78471	2662	3,4
15-24 jr,2e generatie	31425	619	2,0	6192	134	2,2	26924	594	2,2	27655	325	1,2	20233	209	1,0	27571	245	0,9	-	-	-	140000	2126	1,5
25-34 jr,1e generatie	24933	3057	12,3	9452	1228	13,0	13954	1104	7,9	21813	1622	7,4	47592	5531	11,6	55757	967	1,7	-	-	-	173501	13509	7,8
25-34 jr,2e generatie	14286	1394	9,8	3735	190	5,1	18508	1461	7,9	15395	969	6,3	10665	376	3,5	34330	773	2,3	-	-	-	96919	5163	5,3
35-44 jr,1e generatie	32506	5530	17,0	7686	1410	18,3	29132	2902	10,0	32167	3897	12,1	44058	6967	15,8	43481	1623	3,7	-	-	-	189030	22329	11,8
35-44 jr,2e generatie	1286	139	10,8	1874	110	5,9	5024	397	7,9	2371	201	8,5	2135	95	4,4	35699	1235	3,5	-	-	-	48389	2177	4,5

Bron: GBA en gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Tabel b4.2a: Personen (15-64 jaar) met een WWB, WIJ of IOA uitkering naar achtergrondkenmerken, 2009 en 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans uitkering (%)		Antilliaans uitkering (%)		Surinaams uitkering (%)		Turks uitkering (%)		ov. niet-westers uitkering (%)		westers uitkering (%)		autochtoon uitkering (%)		totaal uitkering (%)	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Bevolking (15-64)	10,8	12,7	11,1	12,2	8,4	9,2	7,8	8,9	11,4	12,4	3,5	3,7	2,6	2,7	4,5	4,9
Geslacht																
Man	10,8	12,3	8,2	10,1	6,8	7,9	6,4	7,2	10,5	11,6	3,0	3,3	2,2	2,4	3,9	4,4
Vrouw	10,8	13,1	13,9	14,3	9,9	10,3	9,2	10,7	12,3	13,3	3,9	4,1	2,9	3,0	5,0	5,4
Generatie																
1e generatie	14,2	16,7	13,7	15,0	10,6	11,4	10,2	11,7	13,3	14,5	3,8	4,0	-	-	10,1	11,1
2e generatie	3,2	4,6	2,9	3,8	4,0	5,0	2,6	3,3	1,6	2,2	3,0	3,3	-	-	3,0	3,6
Leeftijd																
15-24 jaar	1,7	2,5	2,7	3,8	1,7	2,4	0,9	1,4	3,2	3,5	0,6	0,9	0,5	0,7	1,0	1,3
25-34 jaar	9,2	11,3	9,4	10,8	6,8	7,9	6,2	7,0	8,9	10,1	1,6	1,9	1,3	1,5	3,3	3,8
35-44 jaar	14,5	16,8	14,9	15,9	9,1	9,7	10,6	11,9	14,2	15,3	3,5	3,6	2,6	2,6	5,2	5,6
45-54 jaar	20,3	22,8	17,8	19,2	12,5	12,9	14,3	16,2	17,3	18,5	5,3	5,4	3,5	3,7	6,4	6,9
55-64 jaar	21,9	23,0	21,9	21,9	15,9	15,7	15,9	17,7	22,9	23,8	7,1	7,5	4,8	4,9	7,0	7,3
Leeftijd, generatie																
15-24 jr,1e generatie	3,3	4,5	3,9	5,1	2,2	3,3	1,5	2,2	5,1	5,6	0,6	0,8	-	-	2,9	3,4
15-24 jr,2e generatie	1,2	2,0	1,1	2,2	1,5	2,2	0,7	1,2	0,6	1,0	0,6	0,9	-	-	1,0	1,5
25-34 jr,1e generatie	9,9	12,3	11,5	13,0	6,9	7,9	6,6	7,4	10,2	11,6	1,5	1,7	-	-	6,8	7,8
25-34 jr,2e generatie	7,7	9,8	4,1	5,1	6,6	7,9	5,4	6,3	2,8	3,5	1,8	2,3	-	-	4,3	5,3
35-44 jr,1e generatie	14,7	17,0	16,9	18,3	9,4	10,0	10,7	12,1	14,7	15,8	3,7	3,7	-	-	10,8	11,8
35-44 jr,2e generatie	8,8	10,8	5,8	5,9	6,8	7,9	7,2	8,5	4,0	4,4	3,3	3,5	-	-	4,0	4,5

Bron: GBA en gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Tabel b4.3: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar duur, opleidings- en beroepsniveau en etnische herkomst, 1 januari 2010 (in absolute aantallen en procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Duur																
0-6 maanden	4.854	25,4	2.276	42,9	5.185	39,5	4.693	30,6	7.632	29,0	7.141	39,6	26.623	41,6	58.404	36,2
7-12 maanden	2.342	12,3	921	17,4	2.259	17,2	1.825	11,9	3.305	12,6	2.827	15,7	10.400	16,2	23.879	14,8
1-2 jaar	4.013	21,0	641	12,1	1.609	12,3	2.639	17,2	6.402	24,3	2.789	15,5	7.024	11,0	25.117	15,6
2-5 jaar	3.450	18,1	656	12,4	1.827	13,9	2.651	17,3	4.274	16,3	2.441	13,5	8.773	13,7	24.072	14,9
meer dan 5 jaar	4.441	23,3	811	15,3	2.234	17,0	3.508	22,9	4.683	17,8	2.833	15,7	11.200	17,5	29.710	18,4
Opleidingsniveau																
geen of alleen lager/basis onderwijs	10.109	52,9	1.110	20,9	2.721	20,8	8.004	52,3	12.482	47,5	3.883	21,6	9.613	15,0	47.922	29,7
vmbo	4.594	24,1	2.014	38,0	4.482	34,2	3.757	24,5	5.586	21,3	3.967	22,0	17.325	27,1	41.725	25,9
havo/vwo/mbo	3.537	18,5	1.780	33,6	4.729	36,1	2.847	18,6	5.070	19,3	5.596	31,1	21.449	33,5	45.008	27,9
hbo/wo	852	4,5	398	7,5	1.176	9,0	698	4,6	3.145	12,0	4.571	25,4	15.595	24,4	26.435	16,4
Beroepsniveau																
elementair	8.549	45,9	1.597	30,6	3.129	24,3	6.788	45,4	11.114	43,6	3.616	20,7	9.104	14,7	43.897	28,0
laag	6.716	36,1	1.971	37,8	5.173	40,3	5.448	36,4	8.171	32,1	5.574	31,9	21.299	34,4	54.352	34,7
middelbaar	2.624	14,1	1.265	24,3	3.472	27,0	2.071	13,8	4.256	16,7	4.538	26,0	17.313	27,9	35.539	22,7
hoger/wetenschappelijk	739	4,0	382	7,3	1.077	8,4	650	4,3	1.930	7,6	3.741	21,4	14.280	23,0	22.799	14,6

Bron: GBA en UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.3a: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar duur, opleidings- en beroepsniveau en etnische herkomst, 1 januari 2009 en 2010 (in procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Duur																
0-6 maanden	25,5	25,4	31,8	42,9	29,9	39,5	27,9	30,6	31,7	29,0	32,1	39,6	29,4	41,6	29,5	36,2
7-12 maanden	15,7	12,3	12,4	17,4	12,7	17,2	13,2	11,9	17,9	12,6	14,7	15,7	11,1	16,2	13,7	14,8
1-2 jaar	10,7	21,0	11,4	12,1	11,5	12,3	10,4	17,2	10,5	24,3	10,9	15,5	11,3	11,0	11,0	15,6
2-5 jaar	22,2	18,1	22,2	12,4	21,6	13,9	22,3	17,3	19,6	16,3	19,6	13,5	22,2	13,7	21,4	14,9
meer dan 5 jaar	26,0	23,3	22,2	15,3	24,3	17,0	26,2	22,9	20,3	17,8	22,7	15,7	25,9	17,5	24,4	18,4
Fasering UWV																
fase 1	10,8	-	18,6	-	19,6	-	15,0	-	11,7	-	21,1	-	22,3	-	17,7	-
fase 2	12,9	-	14,7	-	13,7	-	13,8	-	12,7	-	18,9	-	21,8	-	17,0	-
fase 3	47,6	-	42,6	-	43,0	-	42,9	-	54,4	-	38,7	-	31,3	-	40,8	-
fase 4	28,8	-	24,0	-	23,8	-	28,3	-	21,2	-	21,3	-	24,5	-	24,5	-
Opleidingsniveau																
geen of lager (basis) onderwijs	58,6	52,9	24,8	20,9	25,6	20,8	57,2	52,3	51,0	47,5	25,7	21,6	18,3	15,0	35,1	29,7
vmbo	22,9	24,1	39,8	38,0	36,6	34,2	24,0	24,5	21,4	21,3	24,8	22,0	31,0	27,1	27,6	25,9
havo/vwo/mbo	14,9	18,5	29,4	33,6	30,6	36,1	15,1	18,6	16,7	19,3	27,7	31,1	29,2	33,5	23,6	27,9
hbo/wo	3,6	4,5	6,0	7,5	7,1	9,0	3,7	4,6	10,9	12,0	21,8	25,4	21,6	24,4	13,8	16,4
Beroepsniveau																
elementair	49,0	45,9	35,4	30,6	28,7	24,3	49,6	45,4	45,3	43,6	23,0	20,7	18,2	14,7	32,4	28,0
laag	35,4	36,1	37,4	37,8	40,7	40,3	35,1	36,4	32,9	32,1	35,2	31,9	35,8	34,4	35,5	34,7
middelbaar	12,2	14,1	21,5	24,3	23,6	27,0	11,7	13,8	15,2	16,7	23,4	26,0	25,3	27,9	19,9	22,7
hoger/wetenschappelijk	3,3	4,0	5,7	7,3	7,0	8,4	3,6	4,3	6,7	7,6	18,4	21,4	20,7	23,0	12,2	14,6

Bron: GBA en UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.4: Personen (15-64 jaar) met een WWB, WIJ of IOA uitkering naar uitkeringsduur, 1 januari 2010 (in absolute aantallen en procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Uitkeringsduur (WWB/IOA)																
0-6 maanden	1.893	10,4	999	16,6	1.613	11,4	1.184	9,7	3.122	12,6	1.357	11,0	4.901	10,6	15.069	11,3
7-12 maanden	1.595	8,8	761	12,6	1.369	9,7	1.047	8,6	2.579	10,4	1.063	8,6	3.740	8,1	12.154	9,1
1-2 jaar	2.145	11,8	889	14,8	1.902	13,5	1.441	11,8	4.056	16,4	1.586	12,9	5.114	11,1	17.133	12,8
2-5 jaar	4.018	22,1	1.205	20,0	2.871	20,4	2.830	23,1	6.166	24,9	2.614	21,2	8.409	18,2	28.113	21,0
meer dan 5 jaar	8.567	47,0	2.172	36,0	6.336	45,0	5.739	46,9	8.826	35,7	5.715	46,3	24.110	52,1	61.465	45,9

Bron: GBA en gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Tabel b4.4a: Personen (15-64 jaar) met een WWB, WIJ of IOA uitkering naar uitkeringsduur, 1 januari 2009 en 2010 (in procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Uitkeringsduur																
0-6 maanden	7,4	10,4	11,5	16,6	8,3	11,4	7,1	9,7	9,7	12,6	7,7	11,0	7,4	10,6	8,1	11,3
7-12 maanden	7,0	8,8	8,9	12,6	7,1	9,7	6,2	8,6	9,9	10,4	7,7	8,6	5,9	8,1	7,2	9,1
1-2 jaar	13,0	11,8	15,2	14,8	12,7	13,5	12,0	11,8	16,9	16,4	13,6	12,9	10,7	11,1	12,9	12,8
2-5 jaar	23,4	22,1	21,4	20,0	22,1	20,4	25,4	23,1	25,0	24,9	20,5	21,2	19,0	18,2	21,8	21,0
meer dan 5 jaar	49,3	47,0	43,0	36,0	49,8	45,0	49,3	46,9	38,4	35,7	50,5	46,3	57,0	52,1	50,0	45,9

Bron: GBA en gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Tabel b4.5: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 22 gemeenten, per 1 januari 2010 (in absolute aantallen, in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	15 t/m 64 jaar							15 t/m 24 jaar							
	totaal			Marokkaans				ovvt	totaal			Marokkaans			
	populatie	werkzoekend		populatie	werkzoekend		populatie		werkzoekend		populatie	werkzoekend		ovvt	
	N	N	%	N	N	%	%		N	N	%	N	N	%	%
Amsterdam	561.854	41.084	7,3	45.489	6.648	14,6	100	98.963	2.478	2,5	12.268	503	4,1	64	
Rotterdam	410.714	32.636	7,9	24.773	3.946	15,9	100	82.198	2.416	2,9	6.930	313	4,5	54	
Utrecht	225.209	9.326	4,1	16.701	1.726	10,3	150	51.354	654	1,3	4.482	152	3,4	166	
Den Haag	339.986	17.962	5,3	17.391	1.826	10,5	99	60.553	1.632	2,7	4.801	225	4,7	74	
Gouda	47.436	2.275	4,8	4.144	599	14,5	201	8.720	136	1,6	1.165	36	3,1	98	
Eindhoven	147.249	9.013	6,1	3.502	450	12,8	110	28.205	676	2,4	894	34	3,8	59	
Tilburg	143.257	6.697	4,7	3.455	362	10,5	124	30.832	918	3,0	880	58	6,6	121	
Leiden	85.375	4.018	4,7	3.242	536	16,5	251	18.922	324	1,7	822	42	5,1	198	
's-Hertogenbosch	96.628	4.430	4,6	2.979	327	11,0	139	16.390	347	2,1	815	39	4,8	126	
Amersfoort	97.575	3.613	3,7	2.771	247	8,9	141	16.299	287	1,8	702	27	3,8	118	
Roosendaal	51.374	2.047	4,0	2.302	222	9,6	142	8.883	159	1,8	660	16	2,4	35	
Helmond	59.495	4.315	7,3	2.225	355	16,0	120	9.742	423	4,3	544	28	5,1	19	
Nijmegen	117.667	8.464	7,2	2.250	443	19,7	174	28.278	916	3,2	618	54	8,7	170	
Zeist	38.677	1.230	3,2	2.159	156	7,2	127	7.143	80	1,1	647	12	1,9	66	
Veenendaal	40.768	1.668	4,1	1.921	239	12,4	204	7.848	185	2,4	532	29	5,5	131	
Ede	70.418	2.191	3,1	1.450	206	14,2	357	14.722	194	1,3	452	23	5,1	286	
Lelystad	51.745	2.875	5,6	1.419	162	11,4	105	8.943	266	3,0	352	13	3,7	24	
Schiedam	51.549	3.217	6,2	1.359	183	13,5	116	9.097	254	2,8	374	13	3,5	24	
Culemborg	18.388	835	4,5	1.134	200	17,6	288	3.204	59	1,8	286	9	3,1	71	
Gorinchem	23.020	910	4,0	1.080	88	8,1	106	3.933	91	2,3	329	14	4,3	84	
Oosterhout	35.946	1.516	4,2	778	76	9,8	132	5.984	142	2,4	210	10	4,8	101	
Maassluis	20.972	879	4,2	799	105	13,1	214	3.573	68	1,9	252	12	4,8	150	
Totaal 22 MG	2.735.302	161.201	5,9	143.323	19.102	13,3	126	523.786	12.705	2,4	39.015	1.662	4,3	76	

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.5a: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 22 gemeenten, per 1 januari 2009 en 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging)

	15 t/m 64 jaar							15 t/m 24 jaar						
	totaal		Marokkaans				verschil	totaal		Marokkaans				verschil
	2009	2010	2009	2010		2009		2010	2009	2010		2009	2010	
Amsterdam	6,9	7,3	14,8	14,6	115	100	-15	2,4	2,5	3,8	4,1	61	64	3
Rotterdam	7,2	7,9	15,9	15,9	122	100	-22	1,7	2,9	2,6	4,5	54	54	0
Utrecht	3,3	4,1	9,3	10,3	179	150	-29	1,0	1,3	2,6	3,4	177	166	-11
Den Haag	4,6	5,3	10,0	10,5	119	99	-20	1,8	2,7	3,6	4,7	97	74	-23
Gouda	4,4	4,8	14,7	14,5	235	201	-34	1,1	1,6	2,5	3,1	119	98	-21
Eindhoven	4,1	6,1	10,1	12,8	146	110	-36	1,2	2,4	2,1	3,8	82	59	-23
Tilburg	3,6	4,7	9,0	10,5	147	124	-23	1,9	3,0	4,2	6,6	126	121	-5
Leiden	4,0	4,7	15,6	16,5	286	251	-35	1,0	1,7	3,7	5,1	263	198	-65
's-Hertogenbosch	3,6	4,6	9,6	11,0	167	139	-28	1,4	2,1	2,5	4,8	85	126	41
Amersfoort	3,4	3,7	10,4	8,9	208	141	-67	1,3	1,8	2,8	3,8	113	118	5
Roosendaal	2,9	4,0	7,1	9,6	145	142	-3	1,0	1,8	1,6	2,4	62	35	-27
Helmond	5,9	7,3	14,7	16,0	151	120	-31	2,9	4,3	5,6	5,1	95	19	-76
Nijmegen	6,1	7,2	16,6	19,7	170	174	4	1,8	3,2	6,0	8,7	241	170	-71
Zeist	2,6	3,2	7,8	7,2	201	127	-74	0,7	1,1	1,6	1,9	112	66	-46
Veenendaal	-	4,1	-	12,4	-	204	-	-	2,4	-	5,5	-	131	-
Ede	2,6	3,1	12,6	14,2	378	357	-21	0,9	1,3	2,9	5,1	209	286	77
Lelystad	4,3	5,6	8,6	11,4	100	105	5	1,9	3,0	0,8	3,7	-57	24	81
Schiedam	4,3	6,2	9,4	13,5	117	116	-1	1,5	2,8	3,9	3,5	159	24	-135
Culemborg	3,6	4,5	16,3	17,6	346	288	-58	0,6	1,8	0,7	3,1	27	71	44
Gorinchem	3,2	4,0	6,6	8,1	104	106	2	1,3	2,3	2,1	4,3	63	84	21
Oosterhout	2,9	4,2	7,0	9,8	142	132	-10	1,1	2,4	1,6	4,8	49	101	52
Maassluis	2,9	4,2	10,1	13,1	244	214	-30	0,8	1,9	1,5	4,8	95	150	55
Totaal 22 MG	5,1	5,9	12,8	13,3	152	126	-26	1,6	2,4	3,2	4,3	95	76	-19

Bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel 4.6: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers (15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 22 gemeenten, 1 januari 2010 (in absolute aantallen, in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	15 t/m 64 jaar							15 t/m 24 jaar						
	totaal			Marokkaans				totaal			Marokkaans			
	populatie	uitkering		populatie	uitkering		ovvt	populatie	uitkering		populatie	uitkering		ovvt
	N	N	%	N	N	%	%	N	N	%	N	N	%	%
Amsterdam	561.854	36.343	6,5	45.489	5.730	12,6	95	98.963	786	0,8	12.268	131	1,1	34
Rotterdam	410.714	34.464	8,4	24.773	5.012	20,2	141	82.198	1.808	2,2	6.930	279	4,0	83
Utrecht	225.209	7.735	3,4	16.701	1.855	11,1	223	51.354	481	0,9	4.482	111	2,5	164
Den Haag	339.986	18.047	5,3	17.391	1.875	10,8	103	60.553	1.199	2,0	4.801	183	3,8	93
Gouda	47.436	1.359	2,9	4.144	447	10,8	277	8.720	50	0,6	1.165	14	1,2	110
Eindhoven	147.249	5.472	3,7	3.502	346	9,9	166	28.205	336	1,2	894	13	1,5	22
Tilburg	143.257	5.141	3,6	3.455	336	9,7	171	30.832	491	1,6	880	32	3,6	128
Leiden	85.375	2.888	3,4	3.242	416	12,8	279	18.922	133	0,7	822	21	2,6	263
's-Hertogenbosch	96.628	2.864	3,0	2.979	264	8,9	199	16.390	167	1,0	815	17	2,1	105
Amersfoort	97.575	2.302	2,4	2.771	193	7,0	195	16.299	144	0,9	702	11	1,6	77
Roosendaal	51.374	1.167	2,3	2.302	179	7,8	242	8.883	72	0,8	660	8	1,2	50
Helmond	59.495	2.167	3,6	2.225	208	9,3	157	9.742	231	2,4	544	24	4,4	86
Nijmegen	117.667	5.026	4,3	2.250	291	12,9	203	28.278	288	1,0	618	24	3,9	281
Zeist	38.677	886	2,3	2.159	163	7,5	230	7.143	45	0,6	647	14	2,2	243
Veenendaal	40.768	1.241	3,0	1.921	248	12,9	324	7.848	101	1,3	532	32	6,0	367
Ede	70.418	1.258	1,8	1.450	144	9,9	456	14.722	96	0,7	452	11	2,4	273
Lelystad	51.745	1.553	3,0	1.419	91	6,4	114	8.943	147	1,6	352	4	1,1	-31
Schiedam	51.549	2.038	4,0	1.359	135	9,9	151	9.097	134	1,5	374	12	3,2	118
Culemborg	18.388	418	2,3	1.134	118	10,4	358	3.204	27	0,8	286	8	2,8	232
Gorinchem	23.020	550	2,4	1.080	60	5,6	133	3.933	38	1,0	329	6	1,8	89
Oosterhout	35.946	546	1,5	778	51	6,6	332	5.984	22	0,4	210	0	0,0	-100
Maassluis	20.972	647	3,1	799	82	10,3	233	3.573	45	1,3	252	8	3,2	152
Totaal 22 MG	2.735.302	134.112	4,9	143.323	18.244	12,7	160	523.786	6.841	1,3	39.015	963	2,5	89

Bron: GBA en gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Tabel 4.6a: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers (15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 22 gemeenten, 1 januari 2009 en 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging)

	15 t/m 64 jaar							15 t/m 24 jaar						
	totaal		Marokkaans					totaal		Marokkaans				
	2009	2010	oververtegenwoordiging					2009	2010	oververtegenwoordiging				
			2009	2010	verschil	2009	2010			verschil				
Amsterdam	6,3	6,5	12,4	12,6	97	95	-2	0,7	0,8	1,1	1,1	53	34	-19
Rotterdam	7,2	8,4	14,3	20,2	99	141	42	1,4	2,2	2,3	4,0	65	83	18
Utrecht	2,8	3,4	7,9	11,1	185	223	38	0,8	0,9	1,7	2,5	129	164	35
Den Haag	4,8	5,3	9,8	10,8	102	103	1	1,5	2,0	2,5	3,8	68	93	25
Gouda	2,3	2,9	7,6	10,8	226	277	51	0,4	0,6	0,4	1,2	-2	110	112
Eindhoven	3,4	3,7	9,5	9,9	181	166	-15	1,4	1,2	2,7	1,5	99	22	-77
Tilburg	3,1	3,6	7,5	9,7	139	171	32	1,3	1,6	1,1	3,6	-12	128	140
Leiden	3,4	3,4	12,1	12,8	256	279	23	0,6	0,7	1,3	2,6	108	263	155
's-Hertogenbosch	3,1	3,0	10,8	8,9	249	199	-50	0,8	1,0	1,1	2,1	40	105	65
Amersfoort	2,4	2,4	7,8	7,0	226	195	-31	0,8	0,9	1,2	1,6	51	77	26
Roosendaal	1,6	2,3	5,0	7,8	214	242	28	0,3	0,8	0,8	1,2	125	50	-75
Helmond	3,2	3,6	8,2	9,3	154	157	3	1,4	2,4	3,9	4,4	174	86	-88
Nijmegen	4,2	4,3	11,3	12,9	168	203	35	0,9	1,0	2,4	3,9	163	281	118
Zeist	1,8	2,3	6,0	7,5	234	230	-4	0,3	0,6	0,5	2,2	38	243	205
Veenendaal	2,2	3,0	8,9	12,9	300	324	24	0,8	1,3	2,8	6,0	259	367	108
Ede	1,6	1,8	9,0	9,9	452	456	4	0,5	0,7	1,5	2,4	193	273	80
Lelystad	2,4	3,0	5,4	6,4	122	114	-8	0,9	1,6	0,8	1,1	-10	-31	-21
Schiedam	3,6	4,0	8,5	9,9	138	151	13	1,0	1,5	1,1	3,2	15	118	103
Culemborg	2,1	2,3	10,3	10,4	379	358	-21	0,7	0,8	1,8	2,8	173	232	59
Gorinchem	2,0	2,4	3,8	5,6	89	133	44	0,5	1,0	0,6	1,8	16	89	73
Oosterhout	1,6	1,5	6,3	6,6	307	332	25	0,4	0,4	0,0	0,0	-100	-100	0
Maassluis	2,7	3,1	9,6	10,3	261	233	-28	0,8	1,3	1,9	3,2	127	152	25
Totaal 22 MG	4,5	4,9	10,8	12,7	143	160	17	1,0	1,3	1,7	2,5	66	89	23

Bron: GBA en gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Bijlage bij hoofdstuk 5

Tabel b5.1: Verdachten (12 jaar en ouder) naar achtergrondkenmerken, in 2010 (in absolute aantallen en in procenten van betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht		pop.	verdacht	
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Bevolking (12 jr eo)	165705	7767	4,7	54627	2886	5,3	174013	6409	3,7	155085	4224	2,7	217496	4961	2,3	401082	4573	1,1	2199164	22450	1,0	3367172	53270	1,6
Geslacht																								
Man	85943	6749	7,9	26852	2256	8,4	81272	5083	6,3	80384	3797	4,7	111352	4036	3,6	191355	3510	1,8	1069033	17871	1,7	1646191	43302	2,6
Vrouw	79762	1018	1,3	27775	630	2,3	92741	1326	1,4	74701	427	0,6	106144	925	0,9	209727	1063	0,5	1130131	4579	0,4	1720981	9968	0,6
Generatie																								
1e generatie	107556	2846	2,6	40483	2218	5,5	114258	3450	3,0	100117	1929	1,9	175197	3626	2,1	216898	2216	1,0	-	-	-	754509	16285	2,2
2e generatie	58149	4921	8,5	14144	668	4,7	59755	2959	5,0	54968	2295	4,2	42299	1335	3,2	184184	2357	1,3	-	-	-	413499	14535	3,5
Leeftijd																								
12-17 jaar	24237	1988	8,2	6209	454	7,3	16848	726	4,3	20852	785	3,8	21423	809	3,8	18562	445	2,4	134224	2583	1,9	242355	7790	3,2
18-24 jaar	26826	2686	10,0	10740	729	6,8	24926	1643	6,6	24376	1132	4,6	33474	1265	3,8	43458	970	2,2	237083	5238	2,2	400883	13663	3,4
25-44 jaar	73011	2712	3,7	22747	1249	5,5	66618	2728	4,1	71746	1939	2,7	104450	2201	2,1	169267	2168	1,3	727232	8828	1,2	1235071	21825	1,8
45-64 jaar	31297	358	1,1	12673	443	3,5	53057	1268	2,4	30443	354	1,2	50973	665	1,3	114631	867	0,8	683371	4996	0,7	976445	8951	0,9
65 jaar e.o.	10334	23	0,2	2258	11	0,5	12564	44	0,4	7668	14	0,2	7176	21	0,3	55164	123	0,2	417254	805	0,2	512418	1041	0,2
Leeftijd, generatie																								
12-24 jaar, 1e generatie	8497	684	8,0	8913	678	7,6	7606	492	6,5	8077	298	3,7	26737	1020	3,8	27796	569	2,0	-	-	-	87626	3741	4,3
12-24 jaar, 2e generatie	42566	3990	9,4	8036	505	6,3	34168	1877	5,5	37151	1619	4,4	28160	1054	3,7	34224	846	2,5	-	-	-	184305	9891	5,4
Leeftijd, geslacht																								
12-24 jaar, man	25834	4064	15,7	8323	901	10,8	20786	1869	9,0	23264	1728	7,4	27346	1687	6,2	29112	1102	3,8	179344	6316	3,5	314009	17667	5,6
12-24 jaar, vrouw	25229	610	2,4	8626	282	3,3	20988	500	2,4	21964	189	0,9	27551	387	1,4	32908	313	1,0	191963	1505	0,8	329229	3786	1,1
Schoolsoort																								
schoolgaand, laag nivo	8892	1274	14,3	2830	344	12,2	5445	481	8,8	7714	515	6,7	5522	443	8,0	2858	187	6,5	22459	1345	6,0	55720	4589	8,2
schoolgaand, mid. nivo	16642	1140	6,9	4021	206	5,1	12320	497	4,0	14352	411	2,9	13353	507	3,8	10180	270	2,7	75942	1345	1,8	146810	4376	3,0
schoolgaand, hoog nivo	7487	219	2,9	3352	37	1,1	8098	133	1,6	6566	95	1,4	13284	162	1,2	18170	164	0,9	134568	1020	0,8	191525	1830	1,0
Nieuw vsv																								
geen nieuw vsv	42065	3744	8,9	13092	885	6,8	33001	1735	5,3	37152	1504	4,0	42525	1598	3,8	45430	1068	2,4	292584	6114	2,1	505849	16648	3,3
nieuw vsv	1689	424	25,1	554	101	18,2	1190	152	12,8	1274	146	11,5	1194	158	13,2	917	83	9,1	5117	454	8,9	11935	1518	12,7
Werk																								
niet werkzoekend	124221	6138	4,9	44062	2195	5,0	140257	5337	3,8	121759	3455	2,8	173283	3901	2,3	318630	3800	1,2	1651889	18995	1,1	2574101	43821	1,7
werkzoekend	19102	997	5,2	5305	533	10,0	13115	836	6,4	15318	497	3,2	26300	777	3,0	18032	518	2,9	64029	2022	3,2	161201	6180	3,8
Uitkering																								
geen uitkering	125079	6054	4,8	43336	2056	4,7	139271	5087	3,7	124827	3522	2,8	174797	3788	2,2	324304	3751	1,2	1669576	18552	1,1	2601190	42810	1,6
uitkeringsontvanger	18244	1081	5,9	6031	672	11,1	14101	1086	7,7	12250	430	3,5	24786	890	3,6	12358	567	4,6	46342	2465	5,3	134112	7191	5,4

Bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Tabel b5.1a: Verdachten (12 jaar e.o.) naar achtergrondkenmerken, in 2009 en 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans verdacht (%)		Antilliaans verdacht (%)		Surinaams verdacht (%)		Turks verdacht (%)		ov. niet-westers verdacht (%)		westers verdacht (%)		autochtoon verdacht (%)		totaal verdacht (%)	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Bevolking (12 jr eo)	5,1	4,7	6,0	5,3	3,9	3,7	3,0	2,7	2,5	2,3	1,3	1,1	1,1	1,0	1,7	1,6
Geslacht																
Man	8,6	7,9	9,2	8,4	6,8	6,3	5,2	4,7	4,0	3,6	2,0	1,8	1,9	1,7	2,9	2,6
Vrouw	1,4	1,3	3,0	2,3	1,4	1,4	0,7	0,6	0,9	0,9	0,6	0,5	0,4	0,4	0,6	0,6
Generatie																
1e generatie	3,1	2,6	6,2	5,5	3,3	3,0	2,2	1,9	2,3	2,1	1,1	1,0	-	-	2,4	2,2
2e generatie	9,1	8,5	5,5	4,7	5,3	5,0	4,7	4,2	3,3	3,2	1,4	1,3	-	-	3,8	3,5
Leeftijd																
12-17 jaar	8,8	8,2	7,9	7,3	4,8	4,3	4,4	3,8	3,8	3,8	2,9	2,4	2,2	1,9	3,6	3,2
18-24 jaar	10,4	10,0	7,9	6,8	6,9	6,6	5,2	4,6	4,0	3,8	2,5	2,2	2,4	2,2	3,7	3,4
25-44 jaar	4,1	3,7	6,2	5,5	4,4	4,1	2,8	2,7	2,3	2,1	1,4	1,3	1,4	1,2	1,9	1,8
45-64 jaar	1,4	1,1	4,0	3,5	2,4	2,4	1,4	1,2	1,5	1,3	0,9	0,8	0,8	0,7	1,0	0,9
65 jaar e.o.	0,3	0,2	1,1	0,5	0,4	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Leeftijd, generatie																
12-24 jr, 1e generatie	8,6	8,0	8,5	7,6	6,7	6,5	3,8	3,7	4,0	3,8	2,2	2,0	-	-	4,7	4,3
12-24 jr, 2e generatie	9,9	9,4	7,2	6,3	5,9	5,5	5,1	4,4	3,8	3,7	2,9	2,5	-	-	5,8	5,4
Leeftijd, geslacht																
12-24 jaar, man	16,8	15,7	11,9	10,8	9,9	9,0	8,4	7,4	6,5	6,2	4,3	3,8	3,9	3,5	6,2	5,6
12-24 jaar, vrouw	2,4	2,4	4,1	3,3	2,3	2,4	1,0	0,9	1,3	1,4	1,2	1,0	0,9	0,8	1,3	1,1
Schoolsoort																
School, laag nivo	15,2	14,3	13,4	12,2	9,1	8,8	7,2	6,7	8,0	8,0	8,0	6,5	6,1	6,0	8,6	8,2
School, mid. nivo	7,2	6,9	5,5	5,1	4,2	4,0	3,5	2,9	3,7	3,8	2,8	2,7	2,2	1,8	3,3	3,0
School, hoog nivo	3,3	2,9	1,6	1,1	1,9	1,6	1,6	1,4	1,4	1,2	1,3	0,9	0,8	0,8	1,1	1,0
Nieuw vsv																
geen nieuw vsv	9,4	8,9	7,9	6,8	5,7	5,3	4,8	4,0	3,9	3,8	2,7	2,4	2,3	2,1	3,6	3,3
nieuw vsv	26,5	25,1	16,3	18,2	15,6	12,8	12,1	11,5	13,8	13,2	10,7	9,1	8,6	8,9	12,9	12,7
Werk																
niet werkzoekend	5,5	4,9	5,9	5,0	4,1	3,8	3,2	2,8	2,5	2,3	1,4	1,2	1,3	1,1	1,9	1,7
werkzoekend	4,9	5,2	10,5	10,0	7,0	6,4	3,0	3,2	2,8	3,0	3,1	2,9	3,5	3,2	4,0	3,8
Uitkering																
geen uitkering	5,3	4,8	5,5	4,7	4,0	3,7	3,2	2,8	2,4	2,2	1,3	1,2	1,2	1,1	1,8	1,6
uitkeringsontvanger	6,3	5,9	12,1	11,1	7,5	7,7	3,5	3,5	3,4	3,6	4,8	4,6	5,2	5,3	5,4	5,4

Bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Tabel b5.2a: Verdachten (12 jaar e.o.) ooit verdacht 2005-2009 en 2006-2010 naar achtergrondkenmerken (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans verdacht (%)		Antilliaans verdacht (%)		Surinaams verdacht (%)		Turks verdacht (%)		ov. niet-westers verdacht (%)		westers verdacht (%)		autochtoon verdacht (%)		totaal verdacht (%)	
	05-09	06-10	05-09	06-10	05-09	06-10	05-09	06-10	05-09	06-10	05-09	06-10	05-09	06-10	05-09	06-10
Bevolking (12 jr eo)	15,6	15,2	19,0	18,3	14,8	14,3	11,3	10,9	9,6	9,2	5,2	5,0	4,9	4,8	6,8	6,6
Geslacht																
man	24,9	24,2	27,9	26,9	24,0	23,0	18,9	18,2	14,6	14,1	8,1	7,8	7,9	7,6	10,9	10,5
vrouw	5,6	5,5	10,4	10,0	6,7	6,6	3,1	3,0	4,3	4,1	2,5	2,4	2,1	2,1	2,9	2,8
Generatie																
1e generatie	11,4	10,7	19,8	19,1	13,2	12,6	9,2	8,8	9,2	8,8	4,4	4,2	-	-	9,3	8,9
2e generatie	24,0	23,4	16,6	16,0	17,9	17,5	15,2	14,7	11,2	10,9	6,1	5,9	-	-	12,3	12,0
Leeftijd																
12-17 jaar	18,2	17,1	17,9	17,1	12,7	11,2	10,7	9,8	9,8	9,0	7,2	6,3	5,7	5,1	8,6	7,9
18-24 jaar	29,9	30,0	23,8	22,9	23,4	23,2	17,7	17,6	14,3	13,8	9,0	8,8	10,0	9,8	13,3	13,1
25-44 jaar	15,1	14,8	20,7	20,2	17,1	16,7	11,9	11,6	9,5	9,2	5,7	5,5	6,0	5,8	8,0	7,8
45-64 jaar	6,3	6,3	14,7	14,3	11,1	10,8	7,0	6,9	7,5	7,2	4,5	4,2	4,1	4,0	5,0	4,9
65 jaar e.o.	2,1	1,8	4,5	3,7	2,8	2,7	2,0	1,8	1,9	1,8	1,5	1,5	1,2	1,2	1,3	1,3
Leeftijd, generatie																
12-24 jr, 1e generatie	23,6	23,0	23,1	22,4	20,2	19,7	12,4	12,3	13,2	12,2	6,6	6,3	-	-	14,0	13,1
12-24 jr, 2e generatie	24,5	24,0	19,8	18,9	18,7	18,0	14,9	14,4	11,9	11,7	9,8	9,4	-	-	16,6	16,1
Leeftijd, geslacht																
12-24 jaar, man	39,6	38,7	31,0	29,5	28,5	27,2	24,5	23,6	19,4	18,4	13,4	12,7	13,5	13,0	18,5	17,7
12-24 jaar, vrouw	8,8	8,6	12,5	12,3	9,6	9,5	3,9	3,9	5,7	5,6	4,1	3,9	3,7	3,5	4,9	4,8
Schoolsoort																
school, laag nivo	34,1	34,2	34,8	34,5	28,2	26,6	20,5	20,4	24,1	24,0	23,5	22,5	19,1	18,5	24,0	23,6
school, mid. nivo	18,3	17,6	14,8	14,6	12,8	12,8	9,7	9,2	10,6	10,4	8,6	8,4	6,2	6,1	9,2	9,0
school, hoog nivo	11,2	10,5	5,6	4,8	6,5	6,4	6,3	5,9	5,1	4,9	4,1	3,8	3,2	3,1	4,0	3,9
Nieuw vsv																
geen nieuw vsv	23,1	22,5	20,8	19,5	17,4	16,6	14,0	13,2	12,0	11,4	8,6	8,1	7,9	7,6	11,0	10,5
nieuw vsv	53,8	53,6	41,0	46,6	39,2	37,2	32,4	33,8	34,7	34,0	28,4	25,3	24,5	25,5	32,5	33,4
Werk																
niet werkzoekend	17,2	16,5	19,2	18,2	15,6	15,0	12,2	11,7	9,9	9,3	5,6	5,3	5,7	5,4	7,6	7,3
werkzoekend	15,8	18,0	29,8	30,6	24,2	23,8	12,0	13,1	11,4	12,2	11,9	11,5	13,5	13,1	14,5	14,8
Uitkering																
geen uitkering	16,7	16,1	18,5	17,4	15,3	14,6	12,0	11,6	9,7	9,1	5,4	5,1	5,6	5,3	7,4	7,1
uitkeringsontvanger	20,0	20,6	33,4	34,8	26,4	27,4	13,9	14,3	13,5	14,0	18,1	18,2	19,7	20,3	19,3	19,8

Bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Tabel b5.3: Verdachten (12 jaar e.o.) naar pleegcarrière, antecedenten en delicten van verdachten, in 2010 (in absolute aantallen en in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Verdachten (N)	7.767	100,0	2.886	100,0	6.409	100,0	4.224	100,0	4.961	100,0	4.573	100,0	22.450	100,0	53.270	100,0
Pleegcarrière																
beginner	2275	29,3	849	29,4	2133	33,3	1696	40,2	2314	46,7	2264	49,5	10230	45,6	21761	40,9
meerpleger	3763	48,4	1400	48,5	3000	46,8	2069	49,0	2174	43,8	1750	38,3	9067	40,4	23223	43,6
veepleger	1729	22,3	637	22,1	1276	19,9	459	10,9	472	9,5	558	12,2	3152	14,0	8283	15,5
Antecedenten 2010	10.772		3.861		8.202		5.301		6.156		5.525		27.214		67.031	
Delicten 2010	14.285	100,0	4.740	100,0	9.988	100,0	6.638	100,0	7.466	100,0	6.732	100,0	34.470	100,0	84.319	100,0
<i>waaronder</i>																
gewelddelicten	3.717	26,0	1.313	27,7	2.787	27,9	1.879	28,3	2.163	29,0	1.408	20,9	7.739	22,5	21.006	24,9
vermogensdelicten	5.455	38,2	1.726	36,4	3.210	32,1	1.828	27,5	2.331	31,2	2.234	33,2	10.030	29,1	26.814	31,8
openbare orde	2.090	14,6	547	11,5	1.227	12,3	879	13,2	1.108	14,8	887	13,2	5.870	17,0	12.608	15,0
verkeer	1.266	8,9	617	13,0	1.568	15,7	1.191	17,9	1.138	15,2	1.440	21,4	6.900	20,0	14.120	16,7
drugs	773	5,4	270	5,7	570	5,7	369	5,6	329	4,4	337	5,0	1.636	4,7	4.284	5,1
overig	984	6,9	267	5,6	626	6,3	492	7,4	397	5,3	426	6,3	2.295	6,7	5.487	6,5
verdacht als % bevolking																
verdacht totaal (%)		4,7		5,3		3,7		2,7		2,3		1,1		1,0		1,6
verdacht gewelddelict (%)		1,6		1,7		1,2		0,9		0,8		0,3		0,3		0,5
verdacht vermogensdelict (%)		2,0		2,1		1,3		0,7		0,8		0,4		0,3		0,5
verdacht openbare orde (%)		0,9		0,8		0,5		0,4		0,4		0,2		0,2		0,3
verdacht verkeersdelict (%)		0,6		0,9		0,8		0,6		0,5		0,3		0,3		0,4
verdacht drugsdelict (%)		0,4		0,4		0,3		0,2		0,1		0,1		0,1		0,1
verdacht overig delict (%)		0,5		0,4		0,3		0,3		0,2		0,1		0,1		0,1

Bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Tabel b5.3a: Verdachten (12 jaar e.o.) naar pleegcarrière, antecedenten en delicten van verdachten, in 2009 en 2010 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Verdachten (N)																
Pleegcarrière																
beginner	29,6	29,3	27,3	29,4	31,8	33,3	39,8	40,2	44,0	46,7	48,6	49,5	45,3	45,6	40,2	40,9
meerpleger	49,0	48,4	51,1	48,5	49,1	46,8	49,7	49,0	46,5	43,8	39,7	38,3	41,7	40,4	45,0	43,6
veepleger	21,4	22,3	21,6	22,1	19,0	19,9	10,4	10,9	9,5	9,5	11,7	12,2	13,1	14,0	14,8	15,5
Antecedenten																
Delicten																
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>waaronder</i>																
gewelddelicten	26,1	26,0	27,7	27,7	29,6	27,9	30,7	28,3	27,6	29,0	21,9	20,9	22,6	22,5	25,3	24,9
vermogensdelicten	39,0	38,2	34,5	36,4	28,6	32,1	23,1	27,5	30,2	31,2	30,9	33,2	27,1	29,1	29,9	31,8
openbare orde	13,2	14,6	11,6	11,5	12,3	12,3	13,5	13,2	14,8	14,8	14,2	13,2	16,0	17,0	14,4	15,0
verkeer	10,3	8,9	14,9	13,0	18,1	15,7	20,7	17,9	17,9	15,2	22,0	21,4	23,1	20,0	19,2	16,7
drugs	5,1	5,4	4,6	5,7	6,2	5,7	4,8	5,6	4,1	4,4	5,4	5,0	5,0	4,7	5,1	5,1
overig	6,3	6,9	6,7	5,6	5,2	6,3	7,3	7,4	5,4	5,3	5,6	6,3	6,3	6,7	6,1	6,5
verdacht als % bevolking																
verdacht totaal (%)	5,1	4,7	6,0	5,3	3,9	3,7	3,0	2,7	2,5	2,3	1,3	1,1	1,1	1,0	1,7	1,6
verdacht gewelddelict (%)	1,8	1,6	2,0	1,7	1,4	1,2	1,1	0,9	0,8	0,8	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5
verdacht vermogensdelict (%)	2,2	2,0	2,3	2,1	1,2	1,3	0,8	0,7	0,8	0,8	0,4	0,4	0,3	0,3	0,5	0,5
verdacht openbare orde (%)	1,0	0,9	1,0	0,8	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
verdacht verkeersdelict (%)	0,7	0,6	1,1	0,9	0,9	0,8	0,7	0,6	0,5	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
verdacht drugsdelict (%)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
verdacht overig delict (%)	0,5	0,5	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1

Bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Tabel b5.4: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 jaar en ouder en 12 t/m 24 jaar) in de 22 gemeenten, in 2010
(in absolute aantallen, in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	12 jaar en ouder							12 t/m 24 jaar						
	totaal			Marokkaans				totaal			Marokkaans			
	populatie	verdacht		populatie	verdacht	ovvt	populatie	verdacht		populatie	verdacht	ovvt		
	N	N	%	N	N	%	%	N	N	%	N	N	%	%
Amsterdam	667.339	10.775	1,6	52.324	2.048	3,9	142	119.008	4.259	3,6	15.891	1.229	7,7	116
Rotterdam	513.563	9.357	1,8	28.481	1.221	4,3	135	100.591	3.702	3,7	9.196	714	7,8	111
Utrecht	263.180	3.869	1,5	19.735	1.044	5,3	260	58.850	1.620	2,8	5.895	625	10,6	285
Den Haag	419.148	9.704	2,3	19.837	1.148	5,8	150	75.705	3.445	4,6	6.251	653	10,4	130
Gouda	60.414	954	1,6	4.923	328	6,7	322	11.338	473	4,2	1.521	211	13,9	233
Eindhoven	187.025	2.202	1,2	4.073	135	3,3	182	34.255	824	2,4	1.167	81	6,9	189
Tilburg	177.735	1.950	1,1	4.009	183	4,6	316	37.235	882	2,4	1.183	121	10,2	332
Leiden	103.009	1.606	1,6	3.783	198	5,2	236	22.171	721	3,3	1.104	127	11,5	254
's-Hertogenbosch	120.630	1.713	1,4	3.400	228	6,7	372	20.874	719	3,4	1.060	136	12,8	272
Amersfoort	120.238	1.405	1,2	3.209	159	5,0	324	21.733	619	2,8	917	101	11,0	287
Roosendaal	67.240	682	1,0	2.697	106	3,9	287	11.701	317	2,7	884	64	7,2	167
Helmond	74.405	1.027	1,4	2.581	93	3,6	161	12.899	382	3,0	714	56	7,8	165
Nijmegen	144.033	2.083	1,4	2.579	147	5,7	294	32.927	776	2,4	790	92	11,6	394
Zeist	51.642	648	1,3	2.463	141	5,7	356	9.246	319	3,5	788	84	10,7	209
Veenendaal	51.734	474	0,9	2.262	97	4,3	368	10.341	228	2,2	695	66	9,5	331
Ede	90.848	1.015	1,1	1.710	111	6,5	481	19.032	500	2,6	588	79	13,4	411
Lelystad	62.483	1.084	1,7	1.625	79	4,9	180	11.601	471	4,1	464	35	7,5	86
Schiedam	65.526	996	1,5	1.518	68	4,5	195	11.545	407	3,5	473	39	8,2	134
Culemborg	23.080	281	1,2	1.384	56	4,0	232	4.344	124	2,9	413	35	8,5	197
Gorinchem	29.585	482	1,6	1.256	77	6,1	276	5.210	229	4,4	419	54	12,9	193
Oosterhout	46.924	634	1,4	930	53	5,7	322	7.990	286	3,6	306	34	11,1	210
Maassluis	27.391	329	1,2	926	47	5,1	323	4.642	150	3,2	344	38	11,0	242
Totaal 22 MG	3.367.172	53.270	1,6	165.705	7.767	4,7	196	643.238	21.453	3,3	51.063	4.674	9,2	174

Bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Tabel b5.4a: Oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 jaar en ouder en 12 t/m 24 jaar) in de 22 gemeenten, in 2009 en 2010
(in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging)

	12 jaar en ouder							12 t/m 24 jaar						
	totaal		Marokkaans					totaal		Marokkaans				
	2009	2010	oververtegenwoordiging					2009	2010	oververtegenwoordiging				
			2009	2010	verschil	2009	2010			verschil				
Amsterdam	1,8	1,6	4,5	3,9	147	142	-5	4,0	3,6	8,6	7,7	114	116	2
Rotterdam	2,0	1,8	4,6	4,3	125	135	10	4,2	3,7	8,4	7,8	99	111	12
Utrecht	1,8	1,5	6,6	5,3	259	260	1	3,5	2,8	13,0	10,6	273	285	12
Den Haag	2,5	2,3	6,2	5,8	152	150	-2	5,0	4,6	10,6	10,4	110	130	20
Gouda	1,7	1,6	7,1	6,7	311	322	11	4,3	4,2	13,8	13,9	223	233	10
Eindhoven	1,1	1,2	3,1	3,3	193	182	-11	2,3	2,4	5,8	6,9	157	189	32
Tilburg	1,4	1,1	4,3	4,6	218	316	98	2,9	2,4	9,5	10,2	227	332	105
Leiden	1,7	1,6	5,6	5,2	237	236	-1	3,1	3,3	9,7	11,5	212	254	42
's-Hertogenbosch	1,2	1,4	5,1	6,7	327	372	45	2,6	3,4	9,4	12,8	261	272	11
Amersfoort	1,5	1,2	6,0	5,0	293	324	31	3,4	2,8	11,6	11,0	238	287	49
Roosendaal	1,1	1,0	4,5	3,9	308	287	-21	2,8	2,7	7,9	7,2	180	167	-13
Helmond	1,5	1,4	3,7	3,6	147	161	14	3,4	3,0	7,2	7,8	113	165	52
Nijmegen	1,3	1,4	5,2	5,7	283	294	11	2,4	2,4	9,2	11,6	288	394	106
Zeist	1,6	1,3	6,4	5,7	306	356	50	4,2	3,5	12,5	10,7	202	209	7
Veenendaal	1,2	0,9	4,9	4,3	294	368	74	2,7	2,2	10,1	9,5	273	331	58
Ede	1,1	1,1	6,7	6,5	520	481	-39	2,5	2,6	11,9	13,4	383	411	28
Lelystad	1,8	1,7	5,0	4,9	174	180	6	4,1	4,1	9,4	7,5	130	86	-44
Schiedam	1,7	1,5	5,2	4,5	199	195	-4	3,7	3,5	8,0	8,2	114	134	20
Culemborg	1,1	1,2	2,6	4,0	145	232	87	2,2	2,9	5,7	8,5	159	197	38
Gorinchem	1,6	1,6	6,1	6,1	283	276	-7	4,1	4,4	11,6	12,9	186	193	7
Oosterhout	1,4	1,4	5,5	5,7	294	322	28	4,1	3,6	13,5	11,1	229	210	-19
Maassluis	1,3	1,2	4,0	5,1	203	323	120	3,2	3,2	8,4	11,0	162	242	80
Totaal 22 MG	1,7	1,6	5,1	4,7	196	196	0	3,7	3,3	9,6	9,2	163	174	11

Bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Begrippenlijst

Allochtoon²⁵

Een allochtoon is gedefinieerd als een persoon van wie ten minste één van de ouders in het buitenland geboren is. *Definitie conform CBS*

Antilliaanse Nederlander

Een op de Nederlandse Antillen of Aruba geboren persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland geboren is (eerste generatie) of een in Nederland geboren persoon van wie de moeder op de Nederlandse Antillen of Aruba is geboren of, in het geval de moeder in Nederland is geboren, de vader op de Nederlandse Antillen of Aruba is geboren (de tweede generatie). *Definitie conform CBS*

Autochtoon

Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren. *Definitie conform CBS*

Eerste generatie allochtoon

Persoon die in het buitenland is geboren en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. *Definitie conform CBS*

Beginner

Verdachte van een misdrijf tegen wie voor het eerst een proces-verbaal van aanhouding is opgemaakt.

IOAW

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW).

De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, van wie het recht op uitkering op grond van de Werkloosheidswet is geëindigd. *Bron: CBS*

---

²⁵ Voor uitzonderingen en specificaties zie: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=315>

IOAZ

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, van wie het inkomen duurzaam minder bedraagt dan het sociaal minimum en die als gevolg daarvan het bedrijf of beroep hebben beëindigd. *Bron: CBS*

Marokkaanse Nederlander

Een in Marokko geboren persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland geboren is (eerste generatie) of een in Nederland geboren persoon van wie de moeder in Marokko is geboren of, in het geval de moeder in Nederland is geboren, de vader in Marokko is geboren (de tweede generatie). *Definitie conform CBS*

Meerpleger

Meerderjarige verdachte van misdrijven tegen wie 2 t/m 10 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. Of een minderjarige verdachte van misdrijven tegen wie 2 t/m 5 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. *Bron: KLPD-Dienst IPOL*

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Het mbo leidt op tot kwalificaties op vier niveaus. Mbo niveau 1 (assistent) ligt op een lager niveau dan de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo en lijkt qua inhoud op de meest eenvoudige opleidingen van het vroegere leerlingwezen. De assistentenopleiding kan sinds 2004/05 ook gevolgd worden door leerlingen van het vmbo die niet in staat zijn de normale basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo te volgen. Mbo niveaus 2-4 (basisberoepsbeoefenaar, zelfstandig beroepsbeoefenaar, middenkaderfunctionaris/specialist) komen overeen met de andere opleidingen van het leerlingwezen en het vroegere (k)mbo. *Bron: CBS*

Misdrijf

Strafbaar feit van de ernstige soort dat als zodanig is omschreven en strafbaar is gesteld in de strafwetten. Voor de indeling van misdrijven zie technische toelichting. *Bron: KLPD-Dienst IPOL*

NWW

Niet-werkende werkzoekende (NWW)

Een niet-werkende werkzoekende is een persoon die bij een vestiging van het UWV WERKbedrijf is ingeschreven als een werkzoekende zonder werk of als werkzoekende die minder dan twaalf uur per week werkt met een inschrijfdatum en geen uitschrijfdatum.

Niet-westerse allochtoon

Tot de niet-westerse allochtonen worden personen gerekend van wie ten minste één ouder is geboren in Turkije, Marokko, Suriname, de Nederlandse Antillen of Aruba, of in een ander land in Azië (m.u.v. Japan en Indonesië), Afrika of Latijns Amerika. Definitie conform CBS.

In deze monitor wordt onder andere gerapporteerd over de vier grote niet-westerse allochtone groepen in Nederland (Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse en Turkse Nederlanders). Niet-westerse allochtonen uit andere herkomstlanden worden samengenomen tot een groep 'overige niet-westerse allochtonen' veelal afgekort als 'ov-niet westers'.

Nieuwe voortijdig schoolverlaters (vsv-ers)

Onder de nieuwe vsv-ers worden alle leerlingen van 12 t/m 22 jaar verstaan, die in een schooljaar zonder startkwalificatie (diploma van havo, vwo of mbo met minimaal niveau 2) het onderwijs verlaten.

Oververtegenwoordiging

Oververtegenwoordiging is een percentage dat wordt berekend door het verschil tussen het aandeel in de doelgroep en de totale groep te delen door het aandeel in de totale groep. Indien het gevonden percentage in de doelgroep kleiner is dan in de totale groep is er sprake van een negatieve uitkomst, dit wordt aangeduid met ondervertegenwoordiging. Het percentage oververtegenwoordiging wordt berekend op basis van de niet afgeronde percentages.

Potentiële beroepsbevolking

Het deel van de bevolking dat gelet op zijn leeftijd in aanmerking komt voor deelname aan het arbeidsproces. Iedereen van 15 t/m 64 jaar wordt tot de potentiële beroepsbevolking gerekend.

Startkwalificatie

Diploma van havo, vwo of mbo met minimaal niveau 2.

Tweede generatie allochtoon²⁶

Persoon die in Nederland is geboren en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. *Definitie conform CBS*

Veelpleger

Meerderjarige verdachte van misdrijven tegen wie meer dan 10 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. Of een minderjarige verdachte van misdrijven tegen wie meer dan 5 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. *Bron: KLPD- Dienst IPOL*

Verdachte

Persoon van 12 jaar of ouder tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt, omdat een redelijk vermoeden bestaat dat hij een strafbaar feit heeft gepleegd. *Bron: KLPD- Dienst IPOL*

Vmbo-bb

De basisberoepsgerichte leerweg is te beschouwen als de opvolger van de laagste niveaus van het vbo en is bedoeld als vooropleiding voor de basisberoepsopleiding, niveau 2 van de kwalificatiestructuur van het mbo. *Bron: CBS*

Vmbo-kb

De kaderberoepsgerichte leerweg is te beschouwen als de opvolger van de hoogste niveaus van het vbo en is de minimale vooropleiding voor de vakopleiding en de middenkaderopleiding, respectievelijk op niveau 3 en 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. *Bron: CBS*

Vmbo-gl

De gemengde leerweg is te beschouwen als een tussenvorm van de theoretische leerweg en de beroepsgerichte leerwegen, heeft hetzelfde niveau als de theoretische leerweg, maar heeft ook een beroepsgericht vak. De gemengde leerweg geeft toegang tot de middenkaderopleiding, niveau 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. *Bron: CBS*

---

²⁶ Een tweede generatie allochtoon heeft als herkomstgroepering het geboorteland van de moeder, tenzij dat ook Nederland is. In dat geval is de herkomstgroepering bepaald door het geboorteland van de vader.

Vmbo-tl

De theoretische leerweg is te beschouwen als de opvolger van de mavo en geeft toegang tot de middenkaderopleiding, niveau 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. Het is na diplomering tevens mogelijk door te stromen naar het vierde leerjaar havo. *Bron: CBS*

Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo)

Voortzetting m.i.v. augustus 1999 van het mavo en vbo. Het bereidt voor op het middelbaar beroepsonderwijs, heeft een duur van vier jaar en kent vier leerwegen: de theoretische leerweg, de gemengde leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg en de basisberoepsgerichte leerweg. *Bron: CBS*

WIJ

Wet investeren in jongeren (WIJ).

Jongeren die vanaf 1 oktober 2009 naar het jongerenloket van het UWV WERKbedrijf gaan voor werk, kunnen geen uitkering aanvragen maar krijgen een werkleeraanbod. Dat is een opleiding of werk, of een combinatie daarvan. Op basis van het werkleeraanbod, beoordeelt de gemeente of iemand recht heeft op een (aanvullende) inkomensvoorziening op grond van de WIJ.

WWB

Wet werk en bijstand (WWB).

Wettelijke sociale voorziening die op 1 januari 2004 in werking is getreden ter vervanging van de Algemene bijstandswet (ABW), de Wet inschakeling werkzoekenden (WIW) en het Besluit In- en Doorstroombanen (ID-banen). *Bron: CBS*

Westerse allochtoon

Westerse allochtonen zijn gedefinieerd als personen van wie ten minste één van de ouders geboren is in één van de landen in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië of Japan. In de tabellen en grafieken is dit veelal afgekort als 'westers'. *Definitie conform CBS*

Technische toelichting

Het doel van het monitorsysteem is betrouwbare en actuele informatie op te leveren over de maatschappelijke positie van Antilliaanse en of Marokkaanse Nederlanders in de betrokken gemeenten om zo de voortgang van de verschillende aanpakken te kunnen monitoren. De informatiebehoefte spitst zich toe op vier basisdimensies te weten: demografie, onderwijs, arbeidsparticipatie en criminaliteit.

Methodiek: koppeling van de diverse registraties

Bovenstaande informatie is niet in een enkele registratie beschikbaar en is afkomstig van verschillende bronnen. Om optimaal in de informatiebehoefte te kunnen voorzien is voor een systeem gekozen waarmee dwarsverbanden kunnen worden gemaakt tussen informatie die beschikbaar is in deze verschillende registratiesystemen. Deze verbanden kunnen alleen worden gemaakt door bestaande registraties op persoonsniveau aan elkaar te koppelen. Dit betekent dat informatie over de demografische en geografische factoren, data over voortijdig school verlaten, gegevens over verdachten en werkzoekenden en uitkeringsontvangers op persoonsniveau met behulp van een unieke versleutelde identificatiesleutel aan elkaar zijn gekoppeld.

Versleuteling

Met het oog op de privacy zijn de persoonsgebonden nummers aan de bron versleuteld zodat ze niet meer terug te herleiden zijn naar personen (zie figuur 1.1 in hoofdstuk 1). Pas na versleuteling van de identificerende persoonsnummers zijn de bestanden met persoonsgegevens geleverd aan Risbo.

Koppeling in 4 stappen

Stap 1 de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) als basis.

Als basis dienen alle in de GBA ingeschreven personen op de gekozen peildatum 1-1-2010. Elke inwoner van Nederland is verplicht ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) van de gemeente waarin men woont.

Stap 2 koppeling van onderwijsgegevens.

In stap 2 wordt informatie gekoppeld over leerlingen en voortijdig schoolverlaters uit de Basisregistratie Onderwijs (BRON). Alle leerlingen in het bekostigd voorgezet en middelbaar beroepsonderwijs staan in BRON geregistreerd. De gegevens zijn aangeleverd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Leerlingen en nieuwe voortijdig schoolverlaters in schooljaar 2009/2010 zijn op basis van het versleutelde burgerservicenummer (BSN) gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2010. Indien het nummer in een van de bestanden niet bekend is, kan er geen koppeling worden gemaakt. Jongeren waarvan geen nummer bekend is en jongeren die in de loop van 2010 vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in één van de betrokken gemeenten zijn komen wonen, komen in het onderzoeksbestand dus niet voor.

Stap 3 koppeling van niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers.

In stap 3 worden, wederom op basis van het versleutelde BSN, gegevens gekoppeld over werkzoekenden (UWV WERKbedrijf) en uitkeringsgerechtigden (gemeentelijke sociale dienst).

Stap 4 koppeling van verdachtenregistraties in HKS.

In stap 4 worden ten slotte gegevens over verdachten gekoppeld aan het GBA-bestand. In het HKS geregistreerde verdachten zijn op basis van het versleutelde GBA-nummer gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2010. Dit GBA-nummer was in het HKS in het verleden niet altijd evengoed ingevuld maar in de laatste jaren is de vulling van het GBA-nummer in het HKS sterk verbeterd. Indien het GBA-nummer in de verdachtenregistratie niet bekend is, kan er per definitie geen koppeling worden gemaakt met het bevolkingsbestand. Verdachten zonder valide GBA-nummer zijn in het onderzoeksbestand dus niet opgenomen. Ook verdachten die in de loop van 2010 vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in een van de betrokken gemeenten is komen wonen, vallen buiten de analyse die voor dit rapport zijn gedaan.

Databronnen

Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)

Als basis dienen alle in de GBA ingeschreven personen op de gekozen peildatum 1-1-2010. Elke inwoner van Nederland is verplicht ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) van de gemeente waarin men woont. In de GBA wordt een groot aantal

(demografische) kenmerken geregistreerd. In het onderzoeksbestand zijn naast het versleutelde GBA-nummer en het versleutelde burgerservicenummer de volgende kenmerken opgenomen: Geboortjaar, geboorteland, geslacht, geboorteland moeder, geboorteland vader, nationaliteit, jaar inschrijving in de gemeente, land vanwaar ingeschreven, jaar vestiging in Nederland, postcode (eerste vier posities), wijk, buurt, burgerlijke staat, positie in het gezin. Positie in het gezin is geen rubriek in de GBA registratie. Deze moet door de gemeenten worden geconstrueerd op basis van burgerlijke staat, het exacte adres en gegevens over kinderen. Dit is vaak lastig. Positie in het gezin is daardoor niet uniform voor alle gemeenten. Door een aantal gemeenten zijn geen gegevens over de positie in het gezin aangeleverd.

Basisregistratie Onderwijs (BRON)

In de Basisregistratie Onderwijs (BRON) staan alle leerlingen in het bekostigd voorgezet en middelbaar beroepsonderwijs geregistreerd. Deze gegevens zijn aangeleverd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

Cijfers schooljaar 2009/2010

In maart is het aantal voortijdig schoolverlaters van voorgaand schooljaar bekend. Deze gegevens hebben de status 'voorlopig' omdat het gaat om gegevens die zijn aangeleverd door de onderwijsinstellingen, maar nog niet zijn gecontroleerd door een accountant. Door de accountantscontrole en door inschrijfmutaties die met terugwerkende kracht worden verwerkt, kunnen er verschillen ontstaan tussen de voorlopige en definitieve cijfers. De definitieve cijfers zijn steeds in oktober bekend. De voorlopige vsv-cijfers van schooljaar 2009-2010 zijn dus in maart 2011 bekend en worden in oktober 2011 definitief vastgesteld.

Informatie niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers

Gegevens over niet-werkende werkzoekenden zijn gebaseerd op registraties afkomstig van het UWV WERKbedrijf. Het UWV WERKbedrijf levert aan veel gemeenten jaarlijks een databestand met niet-werkende werkzoekenden per 31 december. Dit databestand is, met toestemming van het UWV WERKbedrijf, door de gemeenten aan Risbo doorgeleverd. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het bestand met werkzoekenden die per 31-12-2009 bij het UWV WERKbedrijf stonden ingeschreven. De cijfers over uitkeringen zijn afkomstig van de gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties. De cijfers hebben 1-1-2010 als peildatum.

Het Herkenningsdienstsysteem (HKS)

Voor dit onderzoek maken we gebruik van verdachtenregistraties uit het zogenaamde Herkenningsdienstsysteem (HKS). De gegevens zijn afkomstig van de Dienst IPOL van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). De Dienst IPOL verzamelt jaarlijks data vanuit het HKS. In het HKS worden verdachten geregistreerd tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt wegens een misdrijf. In het HKS worden alleen misdrijven en verdachten van misdrijven geregistreerd (voor indeling misdrijven zie onderstaande tabel). Het is de overtuiging van de politie dat het daders zijn. Voor deze personen is proces-verbaal van opsporing gemaakt en verstuurd naar het Openbaar Ministerie. De rechter moet zich er nog over uitspreken. We rapporteren dus over verdachten en niet over veroordeelden. Overtredingen en verdachten van overtredingen worden hierin dus niet geregistreerd.²⁷

Indeling delicten

Gewelddelicten	Bedreiging (SR285)	
	Moord en doodslag (poging) (SR287-SR292)	
	Moord en doodslag (voltooid) (SR287-SR292)	
	Mishandeling (SR300-SR306)	
	Diefstal met geweld (SR312)	
	Afpersing (SR317)	
	Verkrachting (SR242)	
	Aanranding (SR246)	
	Vermogensdelicten	Muntmisdrijven (SR208-SR211, SR213-SR214)
		Overige valsheid (SR216-SR232, SR234)
Eenvoudige diefstal (SR310)		
Diefstal verbreking (SR311.)		
Overige gekwalificeerde diefstal (ov. SR311.)		
Verduistering (SR321-SR323)		
Bedrog (SR326-SR337, SR339)		
Heling (SR416, SR417)		
Openbare orde		Tegen openbare orde (SR131-SR136, SR138-SR151A)
		Gemeenengevaarlijke misdrijven (SR157, SR158)
	Tegen openbaar gezag (SR177-SR206)	
	Overige vernieling (SR350-SR354)	
	Schennis eerbaarheid (SR239)	
Verkeersdelicten	Overige seksuele misdrijven (SR243-245, SR247-249)	
	Rijden onder invloed (WVV26, WV8)	
	Verlaten plaats ongeval (WVV30, WV7)	
	Rijden na ontzegging (WVV32, WV9)	
	Weigeren bloedproef (WV163, WVV)	
	Dood/letsel door schuld (WVV36, WV6, WV175)	
	Joyriding (WVV37, WV176.2, WV11)	
	Overig misdrijven WVV	
	Drugsdelicten	Middelenlijst I (harddrugs)
		Middelenlijst II (softdrugs)
Overige delicten	Overige opiumwet	
	Overige misdrijven SR	
	Wet Wapens & munitie	
	Misdrijven andere wetten	

²⁷ Een misdrijf is daarbij gedefinieerd als een strafbaar feit van de ernstige soort dat als zodanig is omschreven en strafbaar gesteld in de wet (Bron: Landelijke Criminaliteitskaart, 2005).

*Cijfers 2010*²⁸

De cijfers over het meest recent verlopen jaar (hier dus 2010) zijn altijd voorlopige cijfers. Deze cijfers worden in het eerste kwartaal van het komende jaar (2012) pas definitief. Dit geldt echter voor alle bevolkingsgroepen zodat het vergelijken van verdachtenpercentages wel mogelijk is.

De daderaantallen lopen in vrijwel alle korpsen sinds 2008 terug. Dit wordt mede veroorzaakt door de invoering van het nieuwe bedrijfsprocessensysteem BVH (Basisvoorziening Handhaving).

- Het BVH-systeem heeft de administratieve druk bij de korpsen behoorlijk opgevoerd. In sommige regio's kwam daardoor ook de registratie in HKS onder tijdsdruk te staan met als gevolg registratieachterstanden in HKS. Dit is gemeld door de korpsen IJsselland, Noord Holland Noord, Zaanstreek Waterland en Rotterdam Rijnmond.
- Door het korps van Rotterdam Rijnmond is gemeld dat er problemen zijn bij de geautomatiseerde export van BVH naar HKS. Hierdoor zijn verdachten ten onrechte niet in HKS opgenomen. Het zou kunnen dat dit bij meerdere korpsen aan de orde is. Als dit zo is zouden de HKSbeheerders bij zo'n korps zich daar wellicht niet bewust van zijn en dus ook geen registratieachterstanden in HKS melden. In hoeverre dit het geval is moet nog worden onderzocht.
- In nogal wat korpsen heeft de opsporing daadwerkelijk te lijden gehad onder de toename van administratieve druk (Dit wordt ondersteund door OMcijfers die ook een terugval laten zien). De teruggang die hierdoor is veroorzaakt is dus reëel in andere woorden: er zijn minder boeven gepakt.

Representativiteit en validiteit

Het HKS levert geen complete beschrijving van de criminaliteit in Nederland. SCP zegt daarover in het jaarrapport integratie 2007 het volgende:

*“Volgens de slachtofferenquête van het CBS zijn in 2003 4,8 miljoen delicten ondervonden door burgers van 15 jaar en ouder. Slechts 1,7 miljoen delicten zijn bij de politie gemeld. Dit leidde tot een aantal van bijna 215.000 in het HKS geregistreerde verdachten met in totaal bijna 400.000 delicten. Gemiddeld wordt naar schatting dus minder dan een kwart van de geregistreerde delicten opgehelderd. Delicten die onbekend blijven bij de politie of delicten waarvan geen proces-verbaal is opgemaakt, worden niet in het HKS geregistreerd.”*²⁹

---

²⁸ Dit is gebaseerd op de toelichting bij de Gemeentetabellen over de Antilliaanse verdachtenpopulaties van 23 gemeenten (Van Tilburg en Beijersbergen van Henegouwen, 2011).

²⁹ SCP (2007). *Jaarrapport Integratie 2007*, p 230-231.

Ook is het HKS mogelijk enigszins selectief. SCP zegt daarover:

“Al met al mogen we concluderen dat er wellicht enige selectiviteit bestaat in het optreden van de politie, waardoor niet-westerse allochtonen enigszins oververtegenwoordigd zijn in het HKS. Overtuigend bewijs hiervoor ontbreekt echter.”²⁹